

Dönem : 22

Yasama Yılı : 2

T.B.M.M.

(S. Sayısı : 619)

Büyükşehir Belediyeleri Kanunu Tasarısı ile İşleri, Avrupa Birliği Uyum ve Plan ve Bütçe Komisyonları Raporları (1/768)

T.C.

Başbakanlık

Kanunlar ve Kararlar

Genel Müdürlüğü

3.3.2004

Sayı : B.02.0.KKG.0.10/101-851/1046

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İşleri Bakanlığınca hazırlanan ve Başkanlığınıza arzı Bakanlar Kurulunca 25.2.2004 tarihinde kararlaştırılan “Büyükşehir Belediyeleri Kanunu Tasarısı” ile gerekçesi ilişikte gönderilmiştir.

Gereğini arz ederim.

Recep Tayyip Erdoğan

Başbakan

GENEL GEREKÇE

Birleşmiş Milletlerin 1995 yılında yayımladığı bir rapora göre nüfusu 5 milyon üzerindeki kent sayısı 1957’de 7 ve bunların toplam nüfusu 42 milyon iken, 2015 yılında bu sayının 44 ve toplam nüfusun 282 milyon olacağı belirtilmektedir. 1975’te dünya nüfusunun % 39’u kentlerde yaşamaktayken bu durumun 2025 yılında % 63 olacağı tahmin edilmektedir.

Nüfusun kentlerde yoğunlaşması hizmet talebi ve maliyetleri artmıştır. Milyonlarca insanın ve araçların oluşturduğu trafik, hizmet kalitesini düşürmekte, zaman ve kaynak kaybına neden olmaktadır. Konut talebindeki artış, arsa spekülasyonunu ve kaçak yapılaşmayı ve geçekodu benzeri yapılaşmayı teşvik etmiş ve kent estetiği kaybolmuştur. Kentlerin etrafı yoksulluk kuşağıyla çevrilmiş, sefalet bölgeleri ortaya çıkmış, sorunlar ulusal düzeyde etkiler doğurmaya başlamıştır. Talep artışı karşısında hizmet yetersizliği yozlaşmaya yol açmıştır. Dolayısıyla kentlerin sorunlarına kent düzeyinde değil de ulusal düzeyde çözüm aramak zorunlu hale gelmiştir. Böylece, kimi kentler için ulusal düzeyde çözüm aramak gerekmektedir.

Kentsel gelişme, doğurduğu sorunların yanında, kentsel toplumun iktisadi, sosyal ve kültürel hayatında; alışkanlıkları ve davranış biçimleri ve düşünceleri üzerinde de çok önemli etkiler yaratmaktadır. Kentleşme, özellikle 20. yüzyılın ikinci yarısında insan hayatını değiştiren ve toplumsal yapılar üzerinde önemli etkiler yapan başlıca sosyolojik değişimlerden biridir. Kent, sadece konut, işyeri ve insanların yaşadığı bir alan değil, aynı zamanda politik, ekonomik ve kültürel yaşamın merkezi olan ve bu faaliyetleri kontrol eden bir yerdir. Kent bir yenilik merkezidir.

Kentler iş ve faaliyetlerin geliştiği alanlardır. Yabancı yatırım, uluslararası ticaret, taşıma ve iletişimin ülkeye giren kısmının önemli bir bölümü anakent merkezlerine akmaktadır. Küresel ve bölgesel bağlantı ağında yer alan kentler yüksek oranda ulaşım ve iletişim ağına sahip durumdadırlar. Kent altyapısındaki ulaşım, modern binalar, finansal bölgeler, haberleşme ve benzeri alanlardaki ilerlemeler küreselleşme gerekleri ile beraber gitmektedir. Kentler, iletişim hizmetlerinin en iyi sunulduğu yerlerdir. Kısaca kentler yeni küresel ekonomide bir büyük pazar, ticaret merkezi ve ulusal ekonominin motorudurlar.

Nüfus yığılmasının ülkenin nispeten gelişmiş birkaç kentinde olması metropol kent, veya anakent adı verilen devasa merkezlerin ortaya çıkmasına yol açmıştır. Bu merkezler hizmet yetersizliğinin yanında kendi büyüklüklerinin doğurduğu bir dizi sorunla da karşı karşıyadır. Anakentler, gelişmiş veya gelişmemiş bütün ülkelerde nüfus yığılmalarının sonucu olarak ortaya çıkan bir olgudur.

Anakent, büyük bir kent ve onu çevreleyen birçok uydu kentlerden oluşmaktadır. Bir merkezin etrafında toplanmış ve devamlı büyüyen nüfusun geniş bir alanda toplanması anakentin temel niteliğidir. Anakent, diğer kentlere göre daha geniştir, hatta bir havzayı kapsar. Bu havzada anakentin dışında başka büyük kent bulunmaz. Anakentler, ekonomik, toplumsal, siyasal ve kültürel olarak içinde buldukları ülkenin küçük bir örneğini oluştururlar.

Büyük kentlerde ortaya çıkan sorunlar gün geçtikçe ağırlaşmakta ve çözülmesi de o oranda zorlaşmaktadır. Sorunların başında bu alanlardaki yönetim yetersizliği gelmektedir. Sorunlar anakent alanının bütününden kaynaklanmakta iken bu sorunların çözülmesi için gerekli yetki ve mali kaynaklar birden çok mahallî idare birimi arasında paylaştırılmıştır. Nüfus artışı, sanayileşme, ulaşım, çevre sorunları ve teknolojiye meydana gelen gelişmeler, kamu hizmetlerini kapsamını ve ölçek boyutlarını büyümüştür. Bu durum, sorunların; çözümü, anakent alanı içinde kurulan ve koordinasyon içinde olmayan çok sayıda mahallî idarenin teşkilât yapısı, hizmet üretme kapasitesi ve yetersiz mali kaynaklarıyla çözümünü imkânsız hale getirmektedir. Yönetimde etkinlik ve verimliliği ortadan kaldırmaktadır. Anakent düzeyinde yürütülmesi gereken hizmetlerin yapılmasında çok sayıda birimin yetkili olması nedeniyle planlama ve koordinasyon ile ölçek etkinliği ortadan kalkmakta, kaynak israfına yol açılmaktadır.

Türkiye bu olguya yabancı değildir. Ülkemizde kentleşme ve doğurduğu sorunlar, yukarıda belirtilenlere benzer bir seyir izlemiştir. Sanayileşme ile birlikte artan istihdam imkânları kırsal kesimdeki işsizlerin kentlere yığılmasına yol açmıştır. Özellikle 1950'lerden itibaren hızlanan kırdan kente göç olgusu, nüfus artışının üstünde bir kentleşmeye yol açmıştır. Kentleşme, ülkenin özellikle batı bölgelerinde diğerlerine göre daha yüksek bir hızda gerçekleşmiştir.

2000 yılı Genel Nüfus Sayımına göre ülke nüfusunun yaklaşık yüzde sekseni belediye yönetiminin olduğu ve bu nedenle temel kentsel hizmetlerin sunulduğu yerleşim yerlerinde yaşamaktadır. Bu oranın önümüzdeki on yıl içinde yüzde seksen beş dolayında istikrar kazanacağı tahmin edilmektedir.

Büyükşehirlerin sorunlarıyla başedebilmek buralarda farklı yönetim modellerinin uygulanmasını gerektirmektedir. Büyük kentlerde iki düzeyli yönetim oluşturma uygulaması bütün dünyada yaygınlık kazanmış bir yöntemdir. Ülkemizde de, anakent alanlarında farklı yönetim yapıları kurma konusunda çeşitli araştırma ve çalışmalar yapılmış; kanun tasarıları hazırlanmıştır. Beş yıllık kalkınma planlarında ve kamuda yeniden yapılanma çalışma raporlarında başta İstanbul olmak üzere büyük kentler için özel yönetim biçimleri gerekli olduğu belirtilmiştir.

Aslında 1580 sayılı Belediye Kanununun İstanbul'da belediye ve il özel idaresi için ortak yönetim getirmesi merkezîyetçi anlayış bir tarafa bırakılırsa bu açıdan bir ilk uygulama sayılabilir. Anayasanın 127 nci maddesinde kanunla büyük yerleşim yerleri için özel yönetim biçimleri getirilebileceği öngörülmektedir. Ülkemizde anakent yönetimleriyle ilgili olarak ilk temel düzenleme 1984 yılında kanun hükmünde kararname olarak çıkarıldıktan sonra aynı yıl kanunlaşan 3030 sayılı Büyük Şehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanunla yapılmıştır.

3030 sayılı Kanun, büyükşehir belediyesi ve ilçe belediyesi olmak üzere iki düzeyli ve merkezi bir anakent yönetim yapısı öngörmüştür. İdareler arası ilişkilerde büyükşehir belediye meclisine ve başkanına koordinasyon amaçlı vesayet yetkileri vermiştir. Belediyenin organları yine meclis, encümen ve başkandan oluşmaktadır.

3030 sayılı Kanun, belediye sınırları içinde birden çok ilçesi olan il merkez belediyelerinin büyükşehir belediyesi olmasını öngörmüştür. Ancak, 3030 sayılı Kanunla ek mali kaynaklar da sağlanmış olduğundan gelişmekte olan birçok kentte büyükşehir statüsü kazanma eğilimleri ortaya çıkmıştır. Bunun sonucunda daha sonra çıkarılan kanun hükmünde kararname veya kanunlarla bu niteliğe sahip olmayan belediyeler de büyükşehir belediyesi haline getirilmiştir. Bugün ülkemizde 16 büyükşehir belediyesi bulunmaktadır. Ülke nüfusunun % 32'si, belediye nüfusunun ise % 41,2'sini oluşturan 22 milyon insan 16 büyükşehirde yaşamaktadır.

Büyükşehir belediyesi uygulamasına tâbi alanlardaki mahallî müşterek hizmetler, iki düzeyli bir örgütlenme yapısıyla yerine getirilmektedir. Büyükşehir, ilçe ve ilk kademe belediyelerinden oluşan iki düzeyli büyük kent yönetiminin yanında su, kanalizasyon ve ulaşım hizmetleri gibi alanlarda kurulan ve büyükşehir belediyesinin bağlı kuruluşu olan özel nitelikli örgütler bu hizmet yapısının diğer kısmını oluşturmaktadır.

Geçmişte tecrübesi bulunmayan ve ilk defa 1984 yılında 3030 sayılı Kanun ile hayata geçirilen bir sistemin uygulamada bazı eksikliklerinin olması ve bu alanda kimi sorunların yaşanması doğaldır. Görev ve yetkilerin paylaşılmasında nesnel ölçütler bulunmadığı, yönetim kademeleri arasında işbirliği kurma mekanizmalarının yeterli olmadığı, büyükşehir yönetiminin kesin bir hakimiyetinin bulunduğu, büyükşehir çapında planlama ve koordinasyon yapılamadığı ve belediye büyüklüklerinin çok farklı olduğu sorun olarak genel kabul gören hususlardır.

Bu sorunların çözülmesi ve büyükşehir belediye yönetiminin daha etkin işleyen bir duruma getirilmesi acil bir ihtiyaç olarak ortaya çıkmaktadır. Diğer taraftan, kamu yönetiminde meydana gelen gelişmeler büyükşehir belediyelerinin de yeniden yapılandırılmasını, bu idarelerin etkin, saydam, hesap verebilir ve katılımcı bir yapıya kavuşturulmasını gerektirmektedir. Mahallî idarelerin yeniden yapılandırılması çerçevesinde, bu amaçları gerçekleştirmek ve büyükşehir belediyelerini de yeniden düzenlemek için bu Tasarı hazırlanmıştır.

Büyükşehir belediyeleri mahallî idare sisteminin dolayısıyla kamu yönetiminin ayrılmaz bir parçası olarak, ülkenin iktisadi, sosyal ve siyasal yapısından etkilenmektedir. Dolayısıyla büyükşehir alanlarındaki sorunlara yönelik çözümler bu bütünlük içinde geliştirilmek zorundadır.

Tasarıyla büyükşehir, ilçe ve ilk kademe belediyelerinin kurulması, organları, görev ve yetkileri, gelirleri, örgütlenmeleri ve belediyeler arasındaki ilişkiler düzenlenmektedir. Büyükşehir ve onun altında ilçe veya ilk kademe olmak üzere mevcut iki düzeyli yönetim yapısı korunmaktadır. Büyükşehir kapsamındaki bütün belediyelerin ayrı tüzel kişilikleri, organları ve teşkilatları olacaktır. Yine büyükşehir çapında bazı hizmetleri yürütmek için özel kanunlarla kurulan kurumlar varlıklarını devam ettirecekler fakat büyükşehirin denetimi ve koordinasyonu bakımından bağlılıkları artacaktır. Tasarı büyükşehir belediyeleri ve büyükşehir kapsamındaki ilçe ve ilk kademe belediyelerinin kuruluş ve işleyiş bakımından diğer belediyelerden farklılaştığı hususları da kapsamaktadır. Doğal olarak, bu Tasarı ile düzenlenmeyen konularda Belediyeler Kanunu hükümleri geçerli olacaktır.

Bir yerde büyükşehir belediyesi kurulabilmesi için bir milyon nüfusa sahip olma şartı öngörülerek bir ölçek de getirilmektedir. Görev bölüşümünde ise ilçe veya ilk kademe belediye sınırları içinde yapılabilen veya etkileri bu belediyelerin sınırlarını aşmayan mahallî müşterek görev ve hizmetler ilçe ve ilk kademe belediyelerince yerine getirilme esası benimsenmiştir. Büyükşehir

çapında planlama ve koordinasyon gerektiren veya mali bakımdan büyükşehir tarafından yapılması gereken görev ve hizmetler ise büyükşehir belediyesince yapılacaktır. Bu ayrıca ilçe veya ilk kademe belediyelerince de yapılabilecek ancak uygulamada uzlaşmazlıklara yol açacak olan hizmetler de büyükşehir belediyesi tarafından yerine getirilecektir. Böyle bir bölüşüm, uygulamada nesnelliği sağlamanın yanında yönetim düzeyleri arasında hizmetlerde yerindenlik ilkesinin gerçekleşmesine de imkân verecektir.

Tasarıda büyükşehir belediyelerinin görevleri sayılarak belirtildiğinden bu belediyeler bunların dışında bir görev ve hizmet üstlenemeyeceklerdir. İlçe ve ilk kademe belediyeleri ise bu görev ve hizmetler dışında kalan ve kanunlarla başka bir kuruluşa verilmeyen mahallî müşterek bütün görev ve hizmetleri yapabileceklerdir.

Büyükşehir belediyesi, hizmetlerin yürütülmesi konusunda büyükşehir çapında planlama ve koordinasyon yetkisine sahip olacaktır. Ayrıca ilçe ve ilk kademe belediyelerini de kapsamak üzere yönlendirici kararlar alabilecektir. Hizmetlerin büyükşehir çapında tespit edilen plan ve politikalara uygunluğunu sağlamak için büyükşehir kapsamındaki bütün belediyelerin meclislerince alınan kararlar büyükşehir belediye başkanına gönderilecek, başkan bunlardan uygun görmediklerinin yeniden görüşülmesini isteyebilecektir.

Tasarı kanunlaştığında büyükşehir belediyelerinin karşı karşıya bulunduğu sorunlar daha süratli bir şekilde çözüme kavuşturulacak, hizmetler etkili ve verimli bir şekilde sunulacaktır.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1. - Bu Tasarı ile, büyükşehir belediyelerinin hukukî statüleri yeniden düzenlenerek hizmetlerin büyükşehir dahilinde daha etkili ve verimli olarak ve koordinasyon içerisinde yürütülmesi amaçlanmaktadır.

Madde 2. - Bu Kanun, büyükşehir kapsamında bulunan büyükşehir belediyesi, ilçe belediyesi ve ilk kademe belediyelerini kapsamaktadır.

Madde 3. - Tasarıda geçen ibareler tanımlanmıştır.

Büyükşehir belediyesi; en az üç ilçe veya ilk kademe belediyesinin bulunduğu, bu belediyeler arasında koordinasyonu sağlayan; kanunlarda verilen görev ve sorumlulukları yerine getiren; idarî ve malî özerkliğe sahip ve karar organları seçimle işbaşına gelen kamu tüzel kişileri olarak tarif edilmektedir.

Tanımda geçen idarî ve malî özerklik kavramı sınırsız bir özerkliği kapsamamaktadır. Büyükşehir belediyelerinin, Anayasanın 127 nci maddesinde ve diğer kanunlarda öngörülen esas ve sınırlar çerçevesinde mahallî müşterek ihtiyaçların karşılanması hususunda, karar organının alacağı kararlar harekete geçebilen, harcama yapabilen, borçlanabilen ve her türlü hukukî ehliyete sahip bir kamu tüzel kişisi olduğunda hiçbir kuşku bulunmamaktadır.

İdarî ve malî özerklik, Anayasanın 123 üncü maddesinde düzenlenen idarenin bütünlüğü ilkesini ortadan kaldıracak veya zayıflatacak şekilde yorumlanamaz. Söz konusu kavramlar, mahallî idarelerin, mahallî müşterek ihtiyaçları karşılamak amacıyla yetkili organlarının kararı ile kanunlara uygun olarak serbestçe karar alma, teşkilâtlanma, personel istihdamı, borçlanma ve benzeri alanlardaki yetkilerini ifade etmektedir.

Ayrıca, bu madde ile büyükşehir belediyesinin organları ile ilçe ve ilk kademe belediyeleri tanımlanmaktadır.

Madde 4. - Büyükşehir belediyelerinin kuruluşu yeni esaslara bağlanmaktadır. Anayasanın 127 nci maddesinin üçüncü fıkrasının son cümlesindeki "Kanun, büyük yerleşim merkezleri için özel yönetim biçimleri getirebilir." hükmüne istinaden nüfusu 1.000.000'u aşan illerde farklı bir belediye teşkilâtı öngörülmektedir.

Bir il merkezinde büyükşehir belediye teşkilâtı kurulabilmesi için o yerin nüfusunun, son nüfus sayımına göre en az 1.000.000 olması gerekmektedir. Öngörülen nüfusun, belediye sınırları ve bu sınırlara en fazla 10.000 metre uzaklıktaki yerleşim yerlerinde yaşayanlar olması gerekmektedir. Büyükşehir belediye teşkilâtı kurulacak olan il merkez belediyesinin sınırından itibaren 10.000 metre yarıçaplı alan içinde kalan yerleşim yerlerinin nüfusları bu sayıya dahil edilecektir. Ayrıca, o yerin fizikî yerleşim durumu ve ekonomik gelişmişlik düzeyinin de büyükşehir belediyesi teşkilâtı kurulması için uygun olması gerekmektedir.

Madde ile, büyükşehir belediyesi kurulabilmesi için 1.000.000 nüfus şartı getirilerek belirli bir büyüklük öngörülmektedir. 3030 sayılı Büyükşehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkındaki Kanunda bir yerde büyükşehir belediyesi teşkilâtı kurulması için nüfus şartı öngörülmemiştir. Herhangi bir nüfus şartı olmaması nedeniyle önceki yıllarda, nüfusu çok az olan bazı illerde büyükşehir belediye teşkilâtları kurulmuş ve bu durum, hizmetleri olumsuz etkilemiş, kaynakların etkisiz ve verimsiz kullanımına yol açmış, büyükşehir belediyesi ile ilçe ve ilk kademe belediyeleri arasında görev ve yetki kavgalarına sebep olmuştur. 200.000 nüfuslu bir ilde büyükşehir ve en az iki ilçe veya ilk kademe belediyesi kurulması sonucunda koordinasyonsuzluk ve israf büyük boyutlara ulaşmıştır. Bu durum, kamuoyu vicdanını rahatsız etmiştir.

Yapılan yeni düzenleme ile yukarıda belirtilen olumsuzlukların önlenmesi, kaynakların etkili ve verimli bir şekilde kullanılması ve hizmetlerde daha etkin bir koordinasyon sağlanması umulmaktadır.

Madde 5. - Büyükşehir belediyesinin sınırlarının adını aldıkları şehrin belediye sınırları olması; ilçe belediyesi sınırlarının bu ilçelerin büyükşehir belediyesi sınırları içinde kalan kısımlarından oluşması; ilk kademe belediyelerinin sınırlarının ise sadece büyükşehir belediyesinin sınırları içinde olması öngörülmektedir.

Madde 6. - 3030 sayılı Kanuna göre, büyükşehir belediyesinin sınırları kuruluş kanununda gösterilmekte ve kanun dışında idarî işlemlerle sınırların değiştirilmesine imkân bulunmamaktadır. Tasarı ile, büyükşehir belediye sınırları çevresinde bulunan belediye ve köylerin maddede öngörülen şartların gerçekleşmesi durumunda, Bakanlar Kurulu kararı ile büyükşehir belediyesi sınırlarına katılmasına imkân sağlanmaktadır.

Hizmetlerin etkili, verimli ve koordinasyon içerisinde yürütülmesi açısından bazı yerleşim yerlerinin büyükşehir belediye sınırları içine alınması gerekmekte; ancak, kanun çıkarılmadığı için büyükşehir belediye sınırları değiştirilememekte ve bu durum ciddi sorunlara yol açmaktadır.

Madde ile, Belediyeler Kanununun 8 inci maddesindeki usulün, büyükşehir belediyesinde de uygulanmasına imkân sağlanarak, idarî işlem ile büyükşehir belediye sınırlarının genişletilmesi öngörülmektedir.

Ayrıca, imar düzeni ve temel altyapı hizmetlerinin zorunlu kıldığı hallerde, büyükşehir belediyesi çevresinde ve aynı il sınırları içinde bulunan belediye ve köylerin, büyükşehir belediye meclisinin kararı ve İçişleri Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulu kararı ile büyükşehir belediyesi sınırları içerisine alınması da öngörülmektedir. Büyükşehir belediyesi sınırları içine alınan ilçe belediyeleri ile nüfusu 50.000'in üzerindeki belediyeler, ilçe ve ilk kademe belediyesi haline gelmekte; nüfusu 50.000'in altındaki belediyeler ile köylerin tüzel kişilikleri kaldırılmaktadır. Belirli bir nüfusun altındaki belediyelerin tüzel kişiliğinin kaldırılması öngörülmek suretiyle, büyükşehir belediyesi kapsamı içerisinde küçük belediyelerin bulunması önlenerek hizmetlerde etkin bir koordinasyon sağlanması amaçlanmaktadır.

Madde 7. - Büyükşehir belediyesinin görev, yetki ve sorumlulukları Anayasanın 127 nci maddesindeki esaslar ve Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartında öngörülen esaslar çerçevesinde yeniden belirlenmektedir. Belediyeler Kanunundaki düzenlemeden farklı olarak büyükşehir belediyeleri ile ilçe ve ilk kademe belediyelerinin görevleri ayrıntılı şekilde düzenlenmektedir. Görevlerin ayrıntılı olarak sayılmasının nedeni büyükşehir belediyesi ile ilçe ve ilk kademe belediyeleri arasında çıkması muhtemel görev ve yetki çatışmasını önlemektir.

Tasarı ile, 3030 sayılı Kanunda sayılan görev ve yetkilere ilave olarak;

– Nazım imar planlarının yürürlüğe girmesinden itibaren iki yıl içinde uygulama imar planı ve parselasyon planlarını yapmayan ilçe ve ilk kademe belediyelerinin yerine bu planları yapmak veya yaptırmak,

– Kanunlarla büyükşehir belediyesine verilen görev ve hizmetlerle ilgili her türlü imar uygulamasını yapmak ve ruhsatlandırmak,

– Coğrafi ve kent bilgi sistemini kurmak,

– Sağlık, eğitim ve kültür hizmetleri için binalar yapmak ve bu hizmetlerle ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının binalarını onarmak ve malzeme desteği sağlamak,

– Kültür ve tabiat varlıklarını korumak, bakım ve onarımını yapmak, onarımı mümkün olmayanları aslına uygun olarak yeniden yapmak,

– Özel hal ve mezbaha açılmasına izin vermek,

– Merkezî ısıtma sistemleri kurmak,

gibi yeni görev ve yetkiler de büyükşehir belediyelerine verilmektedir.

Madde 8. - Altyapı Koordinasyon Merkezi ile Ulaşım Koordinasyon Merkezi yeniden düzenlenmektedir. Ortak programa alınan altyapı ve ulaşım hizmetlerine ilişkin olarak ilgili kurum bütçesinde yeterli ödenek bulunmadığı takdirde, büyükşehir belediyesi veya belediyenin bağlı kuruluşunun söz konusu yatırım için gereken ödeneği tahsis etmesi ve ilgili kamu kuruluşunun harcanan miktarda ödeneği, yeniden değerlendirme katsayısını da dikkate alarak takip eden yılda belediye hesabına aktarması imkânı getirilmektedir. Getirilen yeni sistem ile kamu yatırımlarının bir bütünlük ve koordinasyon içerisinde yapılması imkânı getirilmekte ve kaynak israfı önlenmektedir. Maddede, ilgili kamu kuruluşunun borcunu ödemediği takdirde o büyükşehir belediyesi sınırları içinde yeni yatırım yapamayacağı da öngörülmektedir.

Ulaşım Koordinasyon Merkezinin 3030 sayılı Kanunda sayılan görevleri artırılarak trafik hizmetlerini plânlama, taksi durağı ve araç park yerlerini belirleme gibi yetki ve görevler verilmektedir. Ayrıca, bu Kanun ile verilen görev ve yetkilerin uygulanmasında, 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanununun bu Kanuna aykırı hükümlerinin uygulanmayacağı belirtilmektedir.

Altyapı ve Ulaşım Koordinasyon Merkezlerinin çalışma esas ve usullerinin İçişleri Bakanlığınca çıkarılacak bir yönetmelik ile belirlenmesi; Altyapı Yatırım Hesabının kullanılması, ödenek tahsisi ve aktarılmasına dair hususların Maliye Bakanlığı ile Devlet Planlama Teşkilâtı Müsteşarlığının görüşünün alınarak hazırlanması öngörülmektedir.

Madde 9. - Kamu tüzel kişisi olarak büyükşehir belediyeleri ile ilçe ve ilk kademe belediyelerinin, Belediyeler Kanunu ve diğer kanunların belediyelere tanıdığı yetki, imtiyaz ve muafiyetlere sahip olması öngörülmektedir.

Madde 10. - 3030 sayılı Kanunda, büyükşehir belediyesi ile ilçe ve ilk kademe belediyeleri arasındaki imar yetkilerinin paylaşımı konusunda açıklık bulunmamakta; büyükşehir belediyelerine kaçak yapılaşma ile mücadele konusunda etkin ve uygulanabilir yetkiler de verilmemektedir. Bu nedenle, özellikle seçim dönemlerinde ilçe ve ilk kademe belediyeleri imar denetim yetkilerini kullanmamış, bunun sonucunda şehirlerimizde kaçak yapılar çığ gibi büyümüştür.

Yapılan yeni düzenleme ile büyükşehir belediyelerine etkin, kullanılabilir ve kendiliğinden harekete geçerek gerekli tedbirleri alma gibi önemli denetim yetkileri verilmektedir.

Büyükşehir belediyesi tarafından yapılan denetim sonucunda tespit edilen ayrıntılıkların giderilmesi için, ilgili belediyeye altı ayı geçmemek üzere süre verilmesi, verilen süre içinde ayrıntılıklar giderilmediği takdirde, büyükşehir belediyesinin re'sen harekete geçerek İmar Kanununun belediyelere tanıdığı her türlü yetkiyi kullanmak suretiyle ayrıntılıkların giderilmesi imkânı da getirilmektedir.

Madde 11. - Bu Tasarı ile getirilen en önemli yeniliklerden birisi de büyükşehir belediye meclisi üyelerinin seçimine ilişkin usulün değiştirilmesidir. 3030 sayılı Kanunda öngörülen ilçe belediye meclisleri üye sayısının beşte biri oranında üyenin büyükşehir belediye meclisini oluşturması şeklindeki sistemden vazgeçilerek, büyükşehir belediye meclislerinin doğrudan seçilen üyelerden oluşması öngörülmektedir.

Halen uygulanan sistemde, ilçe ve ilk kademe belediye meclislerinden gelen üyeler; büyükşehir belediye meclislerinde blok halinde hareket etmekte, istedikleri zaman siyasi sebeplerle meclisi çalıştırmamakta, kendi ilçelerinin sorunlarını büyükşehir belediye meclisine taşımakta, büyükşehirin genelini ilgilendiren sorunların çözümünde duyarsız davranmakta, ilçe ve ilk kademe belediye meclislerinde alınan imara ilişkin kararların büyükşehir belediyesi meclisinde görüşülmesi sırasında objektiflikten uzak hareket etmektedirler. Bu aksaklıkları önlemek amacıyla büyükşehir belediye meclisi üyelerinin doğrudan halk tarafından seçilmesi öngörülmektedir.

Ayrıca, katılımı artırmak amacıyla gündemdeki konularla ilgili kişi veya kurum temsilcileriyle kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, üniversitelerin ilgili bölümlerinin, sendikalar (oda üst kuruluşu bulunan yerlerde üst kuruluşun, sendika konfederasyonunun bulunduğu yerde konfederasyonun) ve uzmanlaşmış sivil toplum örgütlerinin temsilcilerinin, oy hakkı olmaksızın meclis toplantılarına katılmasına ve görüş bildirmesine imkân sağlanmaktadır.

Madde 12. - 3030 sayılı Kanunda öngörülen ve yılda üç defa yapılan olağan ve belirli şartların gerçekleşmesiyle yapılacak olağanüstü toplantı sisteminden vazgeçilerek, meclisin her ay olağan olarak toplanması öngörülmektedir. Yapılan değişiklik ile mahallî hizmetlerin katılımcı ve şeffaf bir anlayışla yürütülmesi ve meclis denetiminin daha etkin şekilde yapılması amaçlanmaktadır.

Belediye meclislerinin her ay toplanması sebebiyle olağanüstü toplantı yapılmasına gerek kalmadığından olağanüstü toplantı sistemine son verilmektedir.

Mahallî hizmetler ile ilgili olarak alınacak kararların halkın çıkarları doğrultusunda alınması ve Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartına uygunluğu sağlama açısından meclislerin sık sık toplanması ve mahallî hizmetleri kendi içerisinde müzakere etmesinde fayda görülmektedir.

Madde 13. - Madde ile, büyükşehir belediye başkanına, gerekçesini de belirterek hukuka aykırı gördüğü meclis kararlarının tekrar görüşülmesini isteme yetkisi verilmektedir. Tekrar görüşülmesi istenen kararlar, mecliste üye tam sayısının salt çoğunluğu ile tekrar kabul edildiği takdirde kesinleşmektedir. Büyükşehir belediye başkanı bu şekilde kesinleşen kararların iptali ve yürütülmesinin durdurulması için yargı mercilerine başvurabilecektir.

Getirilen sistem ile belediye başkanı ve meclis arasında bir denge kurularak, kararların meclislerde katılımcı bir anlayışla ele alınması sağlanmakta ve meclisin kilitlenmesini önleyecek tedbirler getirilmektedir. İlçe ve ilk kademe belediyelerinin imara ilişkin kararların kesinleşmesi için farklı bir düzenleme öngörülmekte ve bunların doğrudan büyükşehir belediye meclisi gündemine getirilerek aynen veya tadilen kabul etme yetkisi verilmektedir.

Büyükşehir belediye meclisi kararlarının kesinleşmesinden sonra en geç yedi gün içerisinde valiye gönderilmesi ve valinin hukuka aykırı gördüğü kararlar için on gün zarfında idarî yargı mercilerine başvuru imkânı getirilmektedir. Böylece, daha önce onay şeklinde uygulanan vesayet uygulamasına son verilerek yargı mercilerine başvuru şeklinde bir vesayet uygulaması öngörülmektedir.

Madde 14. - İhtisas komisyonları yeniden düzenlenerek katılımı ve etkinliği sağlayacak bir yapıya kavuşturulmaktadır. Sorunların mecliste görüşülmeden önce ihtisas komisyonlarında tartışılması ve ilgili sivil toplum örgütlerinin görüşleri de alındıktan sonra karara bağlanması öngörülmektedir.

Büyükşehir belediyelerinde imar ve bayındırlık, çevre ve sağlık, plan ve bütçe, eğitim, kültür, gençlik ve spor ile ulaşım komisyonunun kurulması zorunlu hale getirilmektedir. Özellikle imar sorunlarının ilgili kişi ve kuruluşların da görüşleri alınmak suretiyle karara bağlanması için imar komisyonunun diğer komisyonlardan farklı olarak çalışmaları, süreye tâbi tutulmamıştır. Ayrıca, havale edilen işlerin, bir ay içinde sonuçlandırılması öngörülerek işlerin aylarca bekletilmesi önlenmektedir.

Ayrıca, katılımı artırmak maksadıyla gündemdeki konularla ilgili kişi veya kurum temsilcileriyle kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, üniversitelerin ilgili bölümlerinin, sendikalar (oda üst kuruluşu bulunan yerlerde üst kuruluşun, sendika konfederasyonunun bulunduğu yerde konfederasyonun) ve uzmanlaşmış sivil toplum örgütlerinin temsilcilerinin, oy hakkı olmaksızın ihtisas komisyonu toplantılarına katılmasına ve görüş bildirmesine imkân sağlanmaktadır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi komisyonlarının çalışma sisteminde olduğu gibi ihtisas komisyonlarının görev alanına giren işlerin ilgili komisyonda görüşüldükten sonra belediye meclisinde karara bağlanması sistemi getirilmek suretiyle meclis üyelerinin kararlara etkin bir şekilde katılımı da sağlanmaktadır.

Madde 15. - Büyükşehir belediye meclisinin feshine sebep olan eylem ve işlemlere katılan büyükşehir ilçe ve ilk kademe belediye başkanlarının görevlerinin de sona ermesi öngörülmektedir.

Anayasanın 127 nci maddesinin dördüncü fıkrasına uygun olarak, büyükşehir meclisinin feshine sebep olan eylem işlemlere katılan belediye başkanlarının görevleri Danıştay kararı ile sona erecektir.

Madde 16. - Encümen, 3030 sayılı Kanunda öngörülen büyükşehir belediyesinin teşkilât yapısına uygun olarak yeniden düzenlenmektedir. Yeni düzenlemeyle encümen idarî bir organ olarak düzenlenmekte; encümenin uzmanlık niteliği güçlendirilerek yürütmeye ilişkin daha dinamik bir karar alma mekanizması öngörülmektedir. Ayrıca, büyükşehir belediye meclisi tarafından seçilecek beş üyenin de encümene katılması sağlanarak katılım ilkesinin güçlendirilmesi amaçlanmaktadır.

Encümen üyelerine, yaptıkları işin önemine istinaden 15.000 gösterge rakamının memur maaş katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak miktarda ödenek verilerek büyük sorumluluk üstlenen bu görevlilerin teşvik edilmesi öngörülmektedir.

Madde 17. - Büyükşehir belediye başkanının belediye idaresinin başı olarak hukukî statüsü ve belediyeyi temsil yetkisi vurgulanmaktadır.

Başkan vekilinin Belediyeler Kanunundaki usule göre belirleneceği, büyükşehir belediye meclisinin doğal üyesi olan ilçe ve ilk kademe belediye başkanlarının büyükşehir belediye başkan vekili olamayacakları hükme bağlanarak büyükşehir belediye başkanlığı ile ilçe veya ilk kademe belediye başkanlığının bir şahsın uhdesinde birleşmesi önlenmektedir.

Ayrıca, belediye başkanlarının profesyonel spor kulüplerinde başkanlık veya yöneticilik yapması engellenmek suretiyle belediye kaynaklarının amaç dışında kullanılmasının önüne geçilmektedir.

Madde 18. - Büyükşehir belediyesinin en üst amiri olarak büyükşehir belediye başkanının görev ve yetkileri ayrıntılı olarak sayılmaktadır. Belediye başkanının görev ve yetkileri tespit edilirken stratejik yönetim, yönetimin etkili, verimli, şeffaf, hesap verebilir ve kendi içinde uyumlu olma gibi ilkelere ağırlık verilmektedir.

Madde 19. - Büyükşehir belediye başkanlarının seçimle işbaşına gelen yöneticiler olması ve üstlendikleri görevlerin niteliğinden dolayı uzman kişilerden yararlanmasında zorunluluk bulun-

maktadır. Bu sebeple, belediye başkanlarının görev süresi ile sınırlı olmak ve memuriyete geçiş için kazanılmış hak teşkil etmemek üzere nüfusu iki milyonu aşan büyükşehir belediyelerinde on, diğer büyükşehir belediyelerinde beşi geçmemek üzere başkan danışmanı görevlendirilebilmesi ve danışman olarak görevlendirileceklerin en az dört yıllık yüksek öğrenim kurumlarından mezun olması öngörülmektedir.

Danışmanlara ödenecek ücretin, büyükşehir belediyesi genel sekreterine ödenen aylık miktarının % 90'ını geçmemek üzere belediye meclisince belirlenmesi öngörülerek, bu kadrolarda istihdam edilecek uzman kişilere niteliklerine uygun bir ücret ödenmesi sağlanmaktadır.

Madde 20. - Büyükşehir belediyelerinde ihtiyaçlara göre değiştirilebilen esnek bir teşkilât yapısı öngörülerek mahallî hizmetlerin etkili, verimli, hızlı, şeffaf ve vatandaş ihtiyaçlarına odaklı bir şekilde sunulması amaçlanmaktadır.

Madde ile büyükşehir belediye teşkilâtının genel sekreterlik, daire başkanlıkları ve müdürlüklerden oluşması öngörülmektedir.

Teşkilâtın kurulmasına ilişkin olarak 3030 sayılı Kanunda öngörülen İçişleri Bakanlığının onayı sisteminden vazgeçilerek Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartının 4 üncü maddesine paralellik sağlanmaktadır. Birimlerin kurulması, kaldırılması veya başka bir birim ile birleştirilmesi, Belediyeler Kanunundaki hükme istinaden, büyükşehir belediye meclisinin yetkisine bırakılarak ihtiyaç ve hizmetlere göre sürekli gelişen ve değişen bir teşkilât yapısının oluşması sağlanmaktadır.

Genel sekreterlik kurumu, önemli sorumluluklar yüklenmekte, genel sekreterin belediye başkanının gözetim ve emri altında görev yapması ve başkan adına belediye hizmetlerini yürütmesi öngörülmektedir.

Ayrıca, nüfusu 5 milyondan fazla olan yerlerde beş, diğerlerinde ise en fazla üç genel sekreter yardımcısı çalıştırılması öngörülmektedir.

Madde 21. - Belediyelerin görevli ve yetkili olduğu hizmetlerin memurlar, diğer kamu görevleri ve işçiler eliyle yürütülmesi; kamu kurum ve kuruluşlarında istihdam edilen memurların, istekleri ve kurumlarının muvafakatiyle büyükşehir belediyelerinde uzun süreli olarak görevlendirilmesi imkânı getirilmektedir.

Sözleşmeli ve işçi statüsünde çalışanlar hariç olmak üzere, diğer memurlara, başarı durumlarına göre yılda iki defa ikramiye verilmesi imkânı getirilmektedir.

Ayrıca; büyükşehir belediyesi ile bağlı kuruluş, müessese ve işletme kadrolarının, İçişleri Bakanlığının belirlediği norm kadro sistemine uygun olarak ihdas, iptal ve değiştirilmesi meclis kararı ile yapılacaktır. Bu Kanun ile 190 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamede değişiklik yapılarak belediyeler ve bunların kurdukları birlik, müessese ve işletmeler bu Kararname kapsamından çıkarılmaktadır. Yapılan bu değişiklikten sonra büyükşehir belediyelerinin memur ve işçi kadrolarının ihdas, iptal ve değiştirilmesindeki izin, onay ve vize sistemi sona ermektedir.

Madde 22. - Büyükşehir belediyelerine Anayasanın 127 nci maddesi ve Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartının 9 uncu maddesinde öngörülen ilkelere uygun olarak, görevleri ile orantılı gelir kaynakları sağlanmaktadır.

Bu maddede öngörülen vergi, resim ve harçların oran ve miktarları ilgili kanunlarda düzenlenmektedir.

3030 sayılı Kanundaki düzenlemeden farklı olarak büyükşehir, ilçe ve ilk kademe belediyelerinin topladıkları vergilerden birbirlerine ödemeleri gereken payları zamanında yatırmadıkları takdirde ilgili belediyenin talebi üzerine, söz konusu miktarın, İller Bankası tarafından,

yükümlü belediyenin genel bütçe vergi gelirleri payından kesilerek alacaklı belediyenin hesabına aktarılması imkânı getirilmektedir. Yapılan bu düzenleme ile büyükşehir, ilçe ve ilk kademe belediyelerinin birbirlerinden icra yoluyla alacak tahsil etme uygulamasına son verilerek kamuoyu nezdinde meydana gelen olumsuz görüntü ortadan kaldırılmaktadır.

Madde 23. - Madde ile büyükşehir belediyesinin giderleri tespit edilmekte ve gider çeşitleri ayrıntılı olarak sayılmaktadır. Ayrıca, giderler sayılmakla birlikte idarî ve malî özerkliği zedelemeyecek şekilde esneklik de sağlanmaktadır

Madde 24. - 3030 sayılı Kanunda, büyükşehir, ilçe ve ilk kademe belediye bütçelerinin kesinleşmesinde öngörülen ve en önemli vesayet uygulamalarından biri niteliğindeki bütçelerin vali tarafından onaylanması sistemine son verilmektedir.

Büyükşehir belediye bütçesi doğrudan, ilçe ve ilk kademe belediye bütçeleri ise, yatırım ve hizmetlerde bütünlüğü sağlayacak şekilde aynen veya tadilen büyükşehir belediye meclisince kabul edilmesi öngörülmekte, madde ile büyükşehir belediye meclisinin ilçe ve ilk kademe belediye bütçelerini kabul ederken kullanacağı yetkiler de sınırlandırılmaktadır.

Büyükşehir belediye meclisi, ilçe ve ilk kademe belediye bütçelerini kabul ederken;

- Bütçe metnindeki kanuna aykırı ibareleri çıkarma ve değiştirme,
- İlçe veya ilk kademe belediyesinin kanunen tahsile yetkili olmadığı gelirleri çıkarma, kanunî sınırların üstünde ve altında konulan vergi, resim ve harç miktar ve oranlarını kanunî sınırlarına çekme,
- Kesinleşmiş belediye borçları için ödenek konulmamış ise ödenek ekleme,
- Ortak yatırım programına alınan yatırımlar için ödenek konulmamış ise bu ödeneği ekleme, hususlarında yetkilidir.

Büyükşehir belediye meclisi, yukarıda belirtilen hususlar dışında ilçe ve ilk kademe belediye bütçelerinde, idarî ve malî özerkliği zedeleyecek ve bütçenin denkliliğini bozacak değişiklik yapamaz.

Büyükşehir belediye meclisinin, ilçe ve ilk kademe belediye bütçelerinde yaptığı değişikliklere karşı yapılacak itirazlar idarî yargı mercilerinde karara bağlanacaktır.

Madde 25. - Madde ile bir taraftan büyükşehir belediyelerinin hizmetlerini daha etkili, verimli ve ekonomik şartlarda sunmasına ve kaynak yaratmalarına yardımcı olmak amacıyla sermaye ortaklığı kurmasına izin verilmekte; diğer taraftan kurulacak ortaklığın belediyenin görev alanıyla ilgili olması şartı getirilerek şirket kuruluşunun disiplin altına alınması ve belediyelerin haksız rekabete yol açmalarının önüne geçilmesi amaçlanmıştır.

Doğal olarak, madde hükmü gereğince belediyelerin kurdukları veya ortak oldukları şirketlerden, belediyenin görev alanıyla ilgili olmayan şirketleri tasfiye etmesi veya ortaklıktan çekilmesi gerekecektir.

Madde 26. - Büyükşehir belediyelerine, büyükşehir kapsamında yürütülen mahallî müşterek hizmetlerin uyum ve koordinasyon içerisinde yürütülmesini sağlama görevi verilmektedir. Hizmetlerin yürütümü ile ilgili olarak büyükşehir, ilçe ve ilk kademe belediyeleri arasında çıkacak ihtilafların çözümü konusunda, yönlendirici ve düzenleyici kararlar alma yetkisi ise büyükşehir belediye meclisine verilmektedir. 3030 sayılı Kanunda ihtilafları çözme konusunda büyükşehir belediye encümenine verilen yetki, büyükşehir belediyesine ve meclisine tanınan hizmetlerde koordinasyonu sağlama ve belediyeler arasında çıkacak ihtilaflar hususunda, yönlendirici ve düzenleyici karar alma yetkisi, ilçe ve ilk kademe belediyeleri açısından mutlaka uyulması zorunlu kararlar değildir. Bu kararlar, hizmetlerde koordinasyon ve bütünlüğü sağlayıcı nitelikte olup, ilçe ve ilk kademe belediyelerinin idarî ve malî özerkliğini zedeleyici nitelikte olamazlar.

Madde ile büyükşehir belediyelerinin hizmetleri, nüfus ve hizmet alanlarını da dikkate alarak belediyeler arasında dengeli olarak yürütmesi, ilçe ve alt kademe belediyelerine proje karşılığı yardım yapması, ortak proje ve yatırım gerçekleştirilmesi, ilçe ve ilk kademe belediyelerinin sorumlu oldukları hizmetlerin bedeli ödenmek şartıyla büyükşehir belediyelerince yürütülmesi imkânı getirilmektedir.

Ayrıca, büyükşehir belediyesi ile bağlı kuruluşları arasında faizsiz ödünç para verme sistemi getirilerek belediyenin veya bağlı kuruluşunun, kısa süreli nakit ihtiyaçlarını, altı ay içinde geri ödemek üzere birbirlerinden karşılımları sağlanmaktadır.

Madde 27. - Bu Kanun büyükşehir, ilçe ve ilk kademe belediyeleri hakkında;

- Kuruluş ve sınırlar,
- Görev, yetki ve sorumluluklar,
- Organlar, teşkilât ve personel,
- Mali konular,

ile ilgili hükümler içermektedir. Bu Kanunda özel hüküm veya düzenleme bulunmayan diğer hususlarda, Belediyeler Kanunu ve diğer kanunlardaki hükümler büyükşehir, ilçe ve ilk kademe belediyeleri hakkında da uygulanacaktır.

Madde 28. - Madde ile 3030 sayılı Kanun ve bu Kanunun ek ve değişiklikleri ile 2972 sayılı Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanunun 24 üncü maddesi yürürlükten kaldırılmaktadır.

Madde 29. - 2972 sayılı Kanunun 4 ve 6 ncı maddeleri değiştirilmektedir.

Büyükşehir belediye meclisi üyelerinin doğrudan halk tarafından seçilmesi yönündeki düzenlemeden sonra 4 üncü maddede değişiklik yapılarak büyükşehir belediye meclis üyelerinin seçim çevreleri ilçe ve ilk kademe belediyeleri olarak belirlenmektedir.

2972 sayılı Kanunun 6 ncı maddesinde yapılan değişiklik ile de, büyükşehir belediye meclis üyelerinin, ilçe ve ilk kademe belediye meclis üyelerinin beşte biri oranında her seçim çevresinden doğrudan halk tarafından seçilmesi imkânı getirilmektedir.

Geçici Madde 1. - 7 nci maddede büyükşehir belediyesi ve mücavir alan sınırları içinde nazım imar planının büyükşehir belediyesince yapılacağı, nazım imar planının yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki yıl içerisinde, uygulama imar planı ve parselasyon planlarının ilçe ve ilk kademe belediyelerince yaptırılacağı; bu süre içerisinde yapılmadığı takdirde, bu planların da büyükşehir belediyesi tarafından yapılacağı veya yaptırılacağı hükmüne bağlanmaktadır.

Büyükşehirlerde düzenli kentleşmeyi sağlamak, alt ve üst ölçekli planların eş zamanlı ve uyum içerisinde yapılmasını ve uygulanmasını temin etmek, kaçak yapılaşmayı önlemek ve mahalli idare yöneticilerinin yapmakla sorumlu oldukları plânların süratle yapılmasını sağlamak amacıyla nazım imar planının yapılmasında süre öngörülmektedir.

Madde 30. - Yürürlük maddesidir.

Madde 31. - Yürütme maddesidir.

İçişleri Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

İçişleri Komisyonu

7.5.2004

Esas No. : 1/768

Karar No. : 64

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İçişleri Bakanlığınca hazırlanarak Bakanlar Kurulunca, 3.3.2004 tarihinde Başkanlığımıza sunulan, "Büyükşehir Belediyeleri Kanunu Tasarısı", Başkanlığınızca, 4.3.2004 tarihinde esas komisyon olarak Plan ve Bütçe Komisyonuna, tali komisyon olarak da Komisyonumuza havale edilmiş ve Komisyonumuz, 14.4.2004 tarihli 26 ncı, ve 5.5.2004 tarihli 30 uncu toplantılarında, İçişleri, Adalet, Maliye bakanlıkları; ilgili kurum ve kuruluşlar ile sivil toplum örgütleri temsilcilerinin de katılımıyla Tasarıyı inceleyip görüşmüştür.

Tasarı ile 3030 sayılı Büyükşehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun yürürlükten kaldırılarak büyükşehir belediyelerinin yapı ve işleyişleri yeniden düzenlenmektedir.

Tasarının tümü üzerinde yapılan görüşmeler sırasında, mahalli idareler konusunda bir reform gereksiniminin hemen herkes tarafından kabul edilmekte olduğu ancak bunun yöntemi konusunda görüş farklılıkları bulunduğu; bu tür görüş farklılıklarının ise demokrasi içinde olağan karşılanması gerektiği belirtilmiştir. Mahalli idareler konusunda yapılan tartışmalarda, yöneticilerin kafasında, mahalli idarelerin yönetiminin sıradan vatandaşa bırakılması halinde ortaya çıkabilecek sorunların bulunduğu belirtilmiş; sıradan vatandaşa kuşkuyla bakıldığı ifade edilmiştir. Bu Tasarıyla söz konusu kuşkunun aşılması gerektiği belirtilmiştir.

Komisyonumuzun muhalefet partisine mensup üyeleri, Tasarıdaki anlayışın, Osmanlı Devleti zamanında Prens Sabahattin tarafından dile getirilen Adem-i Merkezîyet anlayışının yansıması olduğunu ifade etmişlerdir. Bu üyelerimize göre Prens Sabahattin dini kurumların devlet üzerindeki etkisini azaltacak görüşlere karşı çıkmış ve eğitimin laikleştirilmesine karşı çıkmıştır. Prens Sabahattin "yerelleşme" anlayışına sahip olup tarikatların güçlenmesine yönelik düşünceleri ileri sürmüştür. Türk idari yapısını kökünden değiştiren bu anlayış tehlikelidir ve bunun yerine yerinden yönetim anlayışı güçlendirilmelidir.

Komisyonumuzun iktidar partisine mensup üyeleri tarafından cevaben yapılan açıklamalarda, Prens Sabahattin anlayışının karşısında yer alan görüşün Ziya Gökalp tarafından savunulduğu ve bu anlayışın merkezileşmeyi içerdiği belirtilmiştir. Bu açıklamalarda Türkiye'de Osmanlı'dan beri yerelleşme ve merkezileşme anlayışlarının rekabet halinde bulunduğu ve 1960 ile 1980'den sonra devletin merkezileştiği ve bugün de bu iki akımın mücadelesinin sürmekte olduğu ifade edilmiştir.

Tasarının tümü üzerinde görüşmelerden sonra Tasarı ile gerekçesi benimsenmiş ve Tasarının maddelerinin görüşülmesine geçilmesi kararlaştırılmıştır.

Komisyonumuz Tasarının 7 ve 21 inci maddelerini değiştirerek, diğer maddelerini aynen kabul etmiştir. Ancak Komisyonumuzda, aynen kabul edilen bazı maddeler üzerinde de tartışmalar yaşanmış ve buradaki görüşlerin esas komisyona bildirilmesi kararlaştırılmıştır. Bu nedenle, öncelikle üzerinde değişiklik yapılan maddeler ve bu değişikliklerin gerekçeleri açıklandıktan sonra, üzerinde tartışma yapılan maddeler ve bu tartışmalarda somutlaşan düşünceler özetlenecektir.

1. Değiştirilen Maddeler

- m.7

Tasarının 7 nci maddesi büyükşehir belediyeleri ile büyükşehir belediyeleri sınırları içindeki ilçe ve il kademe belediyelerinin görev ve sorumluluklarını düzenlemektedir. Madde üzerinde iki önerge verilmiştir.

Önergelerden birincisi maddenin (b) bendinde değişiklik öngörmektedir. (b) bendine göre, nazım imar planının yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki yıl içinde uygulama imar planlarını ve parselasyon planlarını yapmayan ilçe ve ilk kademe belediyelerinin uygulama imar planlarını ve parselasyon planlarını yapmak veya yaptırmak büyükşehir belediyesinin görevleri arasında sayılmaktadır. Önergede, ilçe ve ilk kademe belediyelerinin uygulama ve imar planlarının ve parselasyon planlarının kısa sürede tamamlanması, zaman ve kaynak kaybına neden olunmaması için buradaki iki yıllık süre bir yıla indirilmektedir.

Önergelerden ikincisi maddenin (m) bendinde değişiklik öngörmektedir. (m) bendine göre, amatör spor kulüplerine malzeme desteği sağlamak büyükşehir belediyesinin görevleri arasında sayılmaktadır. Komisyon üyelerimiz tarafından, okul spor takımlarının, amatör spor kulüpleri dışında desteklenmesi gerektiği belirtilmiş ve maddeye okul spor kulüplerinin eklenmesini öngören bir önerge verilmiştir.

Önergelerin ikisi de kabul edilmiş ve madde önergede öngörülen değişikliklerle birlikte kabul edilmiştir.

Madde üzerinde ayrıca şu değişikliklerin yapılması önerilmiştir:

- Maddenin (b) bendine, "uygulama imar planlarını" ibaresinden sonra gelmek üzere, "planların gerçekleştirilmesine yönelik eylem planlarını ve güçlendirme yönetmeliklerini" ibaresinin; "imar ıslah planlarını" ibaresinden sonra gelmek üzere "nazım imar planına uygun olarak" ibaresinin; "parselasyon planlarını" ibaresinden sonra gelmek üzere "bedeli daha sonradan ilgili belediyeden tahsil edilmek üzere re'sen" ibaresinin ve maddenin sonuna, "Her ölçekteki nazım imar planlarına altlık teşkil edecek jeolojik ve yerleşime uygunluk haritalarını hazırlamak ve onaylamak; ilçe ve ilk kademe belediyelerinin uygulama imar plan ölçüğünde yapacağı jeolojik ve yerleşime uygunluk haritalarını onaylamak." cümlelerinin eklenmesi önerilmiştir.

- Maddenin (c) bendinin sonuna gelmek üzere, "yaptığı işlemler hakkında ilgili belediyeye bilgi vermek. Büyükşehir Belediyesi özel mülkiyetinde ya da hüküm ve tasarrufu altındaki her türlü yapıları ruhsatlandırmak" ifadesinin eklenmesi önerilmiştir.

- Maddenin (f) bendine "toplu taşıma araçlarının" ibaresinden sonra gelmek üzere, "minibüs ve taksilerin, servis araçlarının (askeri servisler hariç)" ibaresinin eklenmesi önerilmiştir.

- Maddenin (g) bendine "yükümlülükler koymak" ibaresinden sonra gelmek üzere "büyükşehir belediyesi sınırları içerisinde mülkiyet durumuna bakılmaksızın" ibaresinin eklenmesi önerilmiştir.

- Maddenin (k) bendine, "ilçe ve ilk kademe belediyelerinin yetki alanındaki zabıta hizmetleri ilgili belediyece yerine getirilmediği veya yetersiz kaldığı durumlarda bu alanlardaki zabıta hizmetleri büyükşehir belediye zabıtasınca da yerine getirilir." Cümlelerinin eklenmesi önerilmiştir.

- Maddenin (l) bendindeki "büyükşehir belediyesinin yetki alanı içinde bulunan cadde ve sokaklar üzerindeki araç park yerlerini tespit etmek, bunları işletmek veya işletlettirmek," ifadesinin, (f) bendinde de bulunması nedeniyle madde metninden çıkarılması önerilmiştir.

- Maddenin (n) bendine "yapmak" ibaresinden sonra gelmek üzere, "yaptırmak ve onarmak" ibaresinin eklenmesi ve bentten "kamu kurum ve kuruluşlarına ait bu hizmetlerle ilgili bina ve tesislerin her türlü bakımını, onarımını yapmak ve gerekli malzeme desteğini sağlamak" ibaresinin çıkarılması önerilmiştir.

- Maddenin (s) bendine "tesis etmek" ibaresinden sonra gelmek üzere "korunma ve bakımını yapmak, yaptırmak" ibaresinin eklenmesi ve bentten "ve işletmek" ibaresinin çıkarılması önerilmiştir.

- Maddenin (u) bendine "desteği vermek" ibaresinden sonra gelmek üzere "afet konusunda her türlü eğitim faaliyeti yapmak ve yaptırmak"; "yerlerini tespit etmek" ibaresinden sonra gelmek üzere "izin ve ruhsat vermek ve denetlemek" ibarelerinin eklenmesi önerilmiştir.

- Maddenin (v) bendinin başına "Kültür ve sanat faaliyetlerini icra etmek, kentlilik bilincini geliştirmek amacıyla faaliyetlerde bulunmak" ibaresinin eklenmesi önerilmiştir.

- Maddeye aşağıdaki (z) bendinin eklenmesi önerilmiştir:

"Düzenli kentsel bir çevre ve/veya güvenli yapıların yapımı için; nazım imar planlarına uygun kentsel dönüşüm projeleri yapmak, yaptırmak; ilçe ve ilk kademe belediyelerinin bu amaçla hazırladıkları kentsel dönüşüm projelerini onaylamak; kentsel dönüşüm yapılacak alanlarda ihtiyaca göre kamulaştırma yapmak; kentsel dönüşüm alanlarında üretilecek bağımsız bölümleri öncelikle istek halinde ilk sahiplerine satmak; imar planlarıyla yoğunluğu düşürülen alanlarda imar harici kalan mevcut kat veya binaların kamulaştırmasını yapmak veya yerinde düzenleme yapmak, yaptırmak; afet riski taşıyan, can ve mal güvenliği açısından tehlike oluşturan binaları insandan tahliye etmek ve yıkmak."

Maddenin ikinci fıkrasının, (c) bendine eklenmesi nedeniyle madde metninden çıkarılması önerilmiştir.

Cevaben yapılan açıklamalarda, bu önerilerin değişik yerlerde gerçekleştirilmiş olmasından dolayı yeniden düzenlenmelerine gerek olmadığı ifade edilmiştir.

- m.21

Tasarının 21 inci maddesi büyükşehir belediyelerinde personel istihdamına ilişkindir. Maddeye göre, büyükşehir belediyesi personeli büyükşehir belediye başkanı tarafından atanmakta ve bu atama, belediye meclisinin bilgisine sunulmaktadır. Komisyon üyelerimiz, daha önce Belediyeler Kanunu Tasarısında yapılan değişikliğe paralel bir değişikliğin bu Tasarıda da yapılması gerektiğini hatırlatmışlardır. Belediyeler Kanunu Tasarısında yapılan değişikliğe göre, belediye başkanının yaptığı atamalar belediye meclisinin bilgisine değil onayına sunulmaktadır. Komisyonumuz büyükşehir belediye personelinin büyükşehir belediye başkanı tarafından atandıktan sonra büyükşehir belediye meclisinin onayına sunulmasını öngören bir önergeyi kabul etmiş ve maddeyi önergede öngörülen değişikliklerle birlikte kabul etmiştir.

2. Tartışma Konusu Olan Maddeler

- m.3

Tasarının tanımları düzenleyen 3 üncü maddesi üzerinde yapılan görüşmeler sırasında, "stratejik plan" ve "performans ölçütleri" kavramlarının maddede yer almasının ve tanımlanmasının zorunlu olduğu ifade edilmiştir. Tasarının bazı maddelerinde geçen bu kavramlar, daha önce görüşülmüş olan Kamu Yönetimi Temel Kanununda tanımlanmış bulunmaktadır. Ancak bu Kanun Tasarısında daha önce görüşülen Tasarıya bir atıf bulunmadığından, bu kavramların hangi anlamda kullanıldığı belli değildir. Dolayısıyla bu konunun açıklığa kavuşturulması için ya bu kavramların tanımlar maddesine alınarak tanımlanması ya da bu kavramlarla, önceden görüşülen kanunda tanımları yapılmış olan tanımların kastedildiğinin zikredilmesi gerekir.

Komisyonumuzda ayrıca stratejik plan ve performans ölçütleri kavramlarının Kamu Yönetimi Temel Kanunu Tasarısında yer alan tanımlarının son derece karmaşık ve anlaşılması güç tanımlar olduğu belirtilmiştir. Birçok belediyede bu kavramların tanımları ile ne kastedildiğinin anlaşılamayacağını ve bu nedenle büyükşehir belediyelerinin çoğunun önemli sorunlarla karşılaşacağı belirtilmiştir. Komisyon üyelerimiz bu kavramların tanımlarının basitleştirilmesi ve herkes tarafından anlaşılır hale getirilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir.

Cevaben yapılan açıklamalarda, Kamu Yönetimi Temel Kanunu Tasarısı ile mahalli idareleri düzenleyen kanun tasarılarının bir bütünlük teşkil ettikleri ve bu bütünlüğün bozulmaması amacıyla buradaki kavramlara dokunmamak gerektiği ifade edilmiştir.

- m.4

Tasarının 4 üncü maddesi büyükşehir belediyelerinin kuruluşunu düzenlemektedir.

Tasarının 3 ve 4 üncü maddelerine göre büyükşehir belediyesi kurulabilmesi için,

1. Büyükşehir belediye sınırları ve bu sınırlara en fazla 10.000 metre uzaklıktaki yerleşim birimlerinin son nüfus sayımına göre toplam nüfusu 1.000.000 dan fazla olmalıdır.
2. Sınırlar içinde en az üç ilçe veya ilk kademe belediyesi bulunmalıdır.
3. Sözkonusu birim il merkez belediyeleri olmalıdır.
4. Fiziki yerleşim durumları ve ekonomik gelişmişlik düzeyleri dikkate alınmalıdır.
5. Bu koşulları taşıyan il merkez belediyeleri, kanunla büyükşehir belediyesine dönüştürülebilecektir.

Komisyonumuzda yapılan görüşmeler sırasında, bu koşulları taşıyan il merkez belediyelerinin zorunlu olarak Büyükşehirlere dönüştürülmesi gerektiği; bu konuda bir takdir yetkisinin olmaması gerektiği ifade edilmiştir. Komisyon üyelerimizden bazıları, bu nedenle, maddedeki "dönüştürülebilir" sözcüğünün, "dönüştürülür" biçiminde değiştirilmesi gerektiğini ileri sürmüşlerdir.

Cevaben yapılan açıklamalarda, düzenlemeye göre, il merkez belediyelerinin kanunla kurulabileceğinin öngörüldüğü ve kanunun, bir yasama organı tasarrufu olduğu belirtilmiştir. Belirli bir dönem meclisinin, kendisi için ya da sonraki bir meclis için kanun çıkarma yükümlülüğü koymas, hem teorik, hem de pratik olarak sorunludur. Bu koşulları taşıyan il merkez belediyelerinin kanun çıkarılarak büyükşehir belediyesine dönüştürülmemesi ya da dönüştürülememesi halinde yapılabilecek bir şey bulunmamaktadır. Dolayısıyla bu konuda düzenleme yapmayı yasama organının takdirine bırakmaktan başka bir çözüm bulunmamaktadır. Bu nedenle "dönüştürülebilir" ifadesinin bir zorunluluktan kaynaklandığı söylenebilir.

Öte yandan bu konudaki dönüştürmenin yürütme organı yerine yasama organına bırakılmış olması, büyükşehir belediye kuruluşunda objektif kriterlerin uygulanmasını sağlamak amacıyla taşımaktadır. Çeşitli siyasi baskılar altında büyükşehir belediyesi kurulmasını engellemek amacıyla, koşulları taşıyan il merkezi belediyelerinin yasama organı tarafından büyükşehir belediyelerine dönüştürülmeleri ve bu konuda düzenleme yapmanın yasama organının takdirine bırakılması, subjektif uygulamaların önüne geçme amacını taşımaktadır. Madde üzerinde bu nedenle herhangi bir değişiklik yapılmamıştır.

Madde üzerindeki görüşmeler sırasında, ileri sürülen görüşlerden bir başkası, mevcut Büyükşehirler ile bundan sonra kurulacak büyükşehirler arasında oluşacak dengesizliktir. Mevcut büyükşehir belediyelerinin önemli bir kısmı 1.000.000'un altında nüfusa sahiptir. Dolayısıyla bundan sonra alt nüfus sınırının 1.000.000 olması, büyükşehir belediyesi kurulmasını güçleştirecektir. Bu durumda, örneğin 900 000 nüfuslu bir yerleşim biriminin büyükşehir olması olanaksız olacaktır. Oysa mevcut durumda örneğin 300 000 nüfuslu büyükşehir belediyeleri bulunmaktadır. Sonuçta yerleşim birimleri arasında büyükşehir olma bakımından büyük dengesizlik bulunacaktır.

Cevaben yapılan açıklamalarda, mevcut Büyükşehirlerden nüfusu 1.000.000'un altında olanları, Tasarıdaki düzenlemeler nedeniyle tasfiye etmenin olanaksız olduğu; bunun kazanılmış hakların ihlali anlamına gelebileceği ve bu nedenle de ortaya çıkan dengesizliğin kaçınılmaz olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca dengesizliğin sadece bu noktada odaklanmadığı; nüfusu 10.000.000'un üstünde olan Büyükşehirlerle 1.000.000 nüfuslu Büyükşehirlerin aynı hükümlere tabi olduğu ifade edilmiştir.

- m.5

Tasarının 5 inci maddesi büyükşehir belediyesinin sınırlarını düzenlemektedir. Buna göre büyükşehir belediyelerinin sınırları adını aldıkları büyükşehirlerin belediye sınırlarıdır. Komisyonumuzda yapılan görüşmeler sırasında özellikle İstanbul ve Kocaeli gibi büyükşehirlerde, kentin bütünsel olarak planlanmasının zorunlu olduğu; bu nedenle bu gibi yerlerde büyükşehir belediyesi sınırlarının, il sınırları olması gerektiği ifade edilmiştir. Bu gibi illerde koordinasyon sağlama gücünün bulunduğu ve bütün kentin tek bir merkezden koordine edilmesi gerektiği, bu nedenle de sınırların il sınırlarına kadar genişletilmesi gerektiği belirtilmiştir.

- m.6

Tasarının 6 ncı maddesi büyükşehir belediyesine katılmayı düzenlemektedir. Maddenin üçüncü fıkrasına göre, büyükşehir belediyesine katılan ilçe belediyeleri ile nüfusu 50.000'in üzerinde olan belediyeler büyükşehir ilçe veya ilk kademe belediyesine dönüşmekte diğer belediye ve köylerin tüzelkişiliği kalmaktadır.

Maddenin Komisyonumuzda görüşülmesi sırasında, orman köylerinin özel bir önem taşıdıkları; bu nedenle Anayasamızın 170 inci maddesinde ayrıca düzenledikleri ve tüzel kişiliklerinin kaldırılmasının Anayasaya aykırılık oluşturabileceği ifade edilmiştir. Komisyon üyelerimiz, bu amaçla maddede "orman köylüleri hariç" ibaresinin eklenmesinin uygun olabileceğini ifade etmişlerdir.

Cevaben yapılan açıklamalarda kentin bütün olarak düzenlenmesinin zorunlu olduğu ve bütünsel bir planlamanın yapılabilmesi için bu tür yerlerin tüzelkişiliklerinin kaldırılmasının zorunlu olduğu ifade edilmiştir.

- m.13

Tasarının 13 üncü maddesi meclis kararlarının kesinleşmesini düzenlemektedir.

Maddede birkaç ayırım yapılmıştır. Bu ayırımlar şöyledir:

1. Büyükşehir belediye meclisi kararları

2. İlçe ve alt kademe belediye meclisleri kararları

a. İlçe ve alt kademe belediyelerinin bütçe ve imarla ilgili kararları

b. İlçe ve alt kademe belediyelerinin bütçe ve imar dışındaki kararları

Büyükşehir belediye meclisi kararları başkan tarafından meclise iade edilirse, kararın yeniden kabul edilebilmesi için belediye meclisinin salt çoğunlukla kararında ısrar etmesi gerekir. Başkan bundan sonra idari yargı mercilerine başvurma hakkına sahip olacaktır. Kararlar kesinleştikten itibaren 7 gün içinde mahallin en büyük mülki amirine gönderilecektir. Mülki idare amiri de hukuka aykırı gördüğü kararlar aleyhine on gün içinde idari yargı mercilerine başvurabilecektir. İlçe ve alt kademe belediyelerinin kararları için de benzer bir sistem öngörülmüştür.

Komisyonumuzda yapılan görüşmeler sırasında, maddenin işleyişinin karmaşık olduğu ve sistemin basitleştirilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Bu sistem içinde mülki idare amirinin dışarıda tutulduğu ifade edilmiştir.

Cevaben yapılan açıklamalarda bu düzenlemenin "Yerel Yönetimler Özerklik Şartının" bir gereği olduğu ifade edilmiştir. Sistem içinde seçilmiş organlar arasında bir fren ve denge mekanizması öngörülmüş, sistemin bir vesayete dönüşmemesi için mülki idare amiri, sistemin dışında tutulmuştur. Büyükşehirde koordinasyonun sağlanması için kararların büyükşehir belediye meclisi ile diğer belediyeler arasındaki koordinasyonu sağlama görevi ise büyükşehir belediye başkanına verilmiştir.

- m.14

Tasarının 14 üncü maddesi ihtisas komisyonlarını düzenlemektedir. Daha önce belediyeler kanunu tasarısında yapılan değişiklikte ihtisas komisyonlarının görev süresi 2+3 yıl olarak düzenlenmişti. Komisyon üyelerimizden bazıları burada da daha önce yapılan değişikliğe paralel bir değişiklik yapılması gerektiğini ifade etmişlerdir.

Cevaben yapılan açıklamalarda çok uzun süre görev yapacak ihtisas komisyonlarında, ihtisas sahibi olmadığı anlaşılan üyelerin değişiminin mümkün olamayacağı ve bunun da işleyişe olumsuz etkide bulunacağı; uzun süreli ihtisas komisyonlarının çeşitli çıkar ilişkilerine girebilme tehlikesinin bulunduğu ve bu nedenle de maddenin değiştirilmemesi gerektiği ifade edilmiştir.

Maddenin üçüncü fıkrasında, imar komisyonunun kendisine havale edilen işleri bir ay içinde sonuçlandıracağı hükmü bulunmaktadır. Maddenin dördüncü fıkrasında ise komisyonların kendilerine havale edilen işleri ertesi ayın ilk toplantısına kadar meclise sunmak zorunda oldukları aksi takdirde konunun meclis başkanlığı tarafından doğrudan meclis gündemine alınacağı öngörülmektedir.

Komisyon üyelerimiz, buradaki bir aylık sürenin yeterli olmayabileceği ve bu durumda sorunlar yaşanabileceğini ifade etmişlerdir. Konu hukuki uzlaşmazlıklar içeren bir konu olabilir ya da konu çetrefilli bir konu olabilir. Bu durumda bir aylık sürede sonuçlandırma olanaksız olacaktır.

Cevaben yapılan açıklamalarda, buradaki bir aylık sürenin mevcut büyükşehirlerdeki kişilerle görüşülerek saptandığı, buradaki bir aylık sürenin Büyükşehirler tarafından işlerin sürüncemede kalmaması amacıyla talep edildiği; üzerinde hukuki uyuşmazlıklar olan konuların mecliste de görüşülmeyeceği ve dolayısıyla bu konuların komisyonlara da havale edilmeyeceği ifade edilmiştir.

Maddenin altıncı fıkrası, ihtisas komisyonlarının görev alanına giren işlerin bu komisyonlarda görüşüldükten sonra büyükşehir belediye meclisinde karara bağlanacağı hükmünü taşımaktadır. Maddenin son fıkrasında ise komisyon raporlarının aleni olduğu ve halka duyurulacağı ve bedel karşılığı isteyenlere verilebileceği ifade edilmektedir.

Komisyonumuzda, bu raporların hangi aşamada alenilik kazanacağı sorusu sorulmuştur. Büyükşehir belediye meclisinde karara bağlanmamış raporların alenilik kazanmaması gerektiğini savunan görüşe karşı, komisyon raporlarının bir tür ön hazırlık çalışması olduğu ve mecliste bu raporların görüşülebilmesi için tarafların komisyonlardaki tartışmaları bilmelerinde yarar olduğu belirtilmiştir. Diğer taraftan raporların bir bedel olmaksızın ilgililere verilmesini savunan düşünceye karşı da, özellikle büyük hacimli raporların çok kişi tarafından istenmesinin sözkonusu olduğu durumlarda belediyelerin ciddi kaynak kaybına uğrayacakları ifade edilmiştir.

- m.16

Tasarının 16 ncı maddesi büyükşehir belediye encümenini düzenlemektedir.

Maddenin ikinci fıkrasına göre belediye başkanının katılmadığı toplantılarda, encümen toplantılarına genel sekreter başkanlık edecektir.

Komisyon üyeleri başkanın bulunmaması halinde kendisine öncelikle başkan vekilinin onun da bulunmaması halinde genel sekreterin başkanlık etmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Cevaben yapılan açıklamalarda, belediye başkanının bulunmaması durumunda kendisine vekalet edecek olan kişinin doğal olarak başkan vekili olduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla "belediye başkanının bulunmamasını", "belediye başkanı ve başkan vekilinin bulunmaması" biçiminde anlamak gerekir. Dolayısıyla belediye başkanı ve başkan vekilinin bulunmaması halinde encümene genel sekreter başkanlık edecektir. Diğer bir ifadeyle belediye başkanının bulunmadığı yerde kendisi yerine görev yapan başkan vekili, belediye encümeninde de, başkanın yokluğunda görev yapacak ilk kişidir. Belediye başkanı ifadesi, her durumda, başkan vekili ifadesini kapsar. Kısacası başkanın bulunmaması halinde başkanlık yapacak olan öncelikle başkan vekilidir; başkan vekilinin de bulunmaması halinde genel sekreter başkanlık yapacaktır. Komisyonumuzda maddenin görüşülmesi sırasında, bu hususun yeterince açık olmadığı ve maddenin daha açıkça yazılması gerektiği ifade edilmiştir. Ancak bu tür bir yazım, "başkan" sözcüğünün geçtiği her yerde, "başkanın bulunmadığı yerlerde başkan vekili yetkilidir" biçiminde bir açıklama yapılmasını gerektirir ki bu hem güçtür hem de gereksizdir. Dolayısıyla komisyon raporumuzda konunun açıklanması suretiyle, uygulamada ortaya çıkabilecek aksaklıkların önlenmesi kararlaştırılmıştır.

- m.22

Tasarının 22 nci maddesi büyükşehir belediyelerinin gelirlerini düzenlemektedir. Madde üzerindeki görüşmeler sırasında maddeye iki eleştiri getirilmiştir:

1. Gelirlerin yetersizliği

Komisyonumuzda yapılan görüşmelerde, belediyelerin aslında yetki bakımından çok büyük sorunları bulunmadığı, görev ve yetkilerin yerine getirilmesi için belediyelere kaynak ayrılması gerektiği, kaynak sorunu çözülmeden belediyeleri yetkilerle donatmanın anlamlı olmadığı ifade edilmiştir. Maddenin (b) bendinde vergi gelirleri tahsilatı üzerinden büyükşehir belediyelerine % 5'lik pay verilmekte ve maddenin ikinci fıkrasında Bakanlar Kuruluna bu % 5'lik payı % 10'a kadar artırma olanağı verilmektedir. Komisyon üyelerimiz bu oranların en azından şimdilik % 6 ve % 12'ye yükseltilmesi gerektiğini ileri sürmüşlerdir.

2. Büyükşehirler arasındaki adaletsizlik

Yukarıda sözedilen (b) bendine göre, genel bütçe gelirleri tahsilatından büyükşehir belediyelerine ayrılan % 5'lik pay, ilgili büyükşehir belediyesinin sınırları içinde yapılan genel bütçe gelirleri tahsilat toplamıdır. Oysa özellikle büyük şirketlerin merkezleri ile üretim yerleri farklı yerlerdir. Örneğin (A) büyükşehir belediyesinin sınırları içinde faaliyette bulunup buradaki hizmetlerden yararlanan bir şirketin merkezi (B) büyükşehir belediyesinin sınırları içinde ise, bu şirket vergisini üretiminin sözkonusu olmadığı (B) büyükşehir belediyesindeki vergi dairesine ödemektedir. Tahsilat (B)'de yapıldığı için (B) büyükşehir belediyesi şirketin ödediği vergiden pay almaktadır. Oysa şirkete (B) büyükşehir belediyesi tarafından verilen bir hizmet yoktur.

Cevaben yapılan açıklamalarda, bu sorunun, şirketlere üretim merkezlerinde vergi ödeme yükümlülüğü getirilerek çözülebileceği ifade edilmiştir.

Raporumuz Plan ve Bütçe Komisyonuna sunulmak üzere arz olunur.

Başkan	Başkanvekili	Sözcü
<i>Tevfik Ziyaeddin Akbulut</i>	<i>Ali Sezal</i>	<i>Şükrü Önder</i>
Tekirdağ	Kahramanmaraş	Yalova
Kâtip	Üye	Üye
<i>Muharrem Tozçöken</i>	<i>Ali Küçükaydın</i>	Şevket Gürsoy
Eskişehir	Adana	Adıyaman
		(İmzada bulunamadı)
Üye	Üye	Üye
<i>Şevket Orhan</i>	<i>Ali Yüksel Kavuştu</i>	<i>Mehmet Soydan</i>
Bursa	Çorum	Hatay
Üye	Üye	Üye
<i>Sıdika Sarıbekir</i>	<i>Nusret Bayraktar</i>	<i>Hakkı Ülkü</i>
İstanbul	İstanbul	İzmir
(Karşı oy yazısı ektedir)		(Karşı oy yazısı ektedir)
Üye	Üye	Üye
Serpil Yıldız	<i>Sinan Özkan</i>	<i>Mehmet Sefa Sirmen</i>
İzmir	Kastamonu	Kocaeli
(İmzada bulunamadı)		
Üye		Üye
<i>Ali Oksal</i>		<i>Selami Uzun</i>
Mersin		Sivas
(Karşı oy yazısı ektedir)		

KARŞI OY YAZISI

Görüşülmekte olan Büyükşehir Belediyeleri Kanunu Tasarısına aşağıdaki gerekçelerle karşıyız:

1. Tasarı Türk idari yapısını kökünden değiştirmektedir. Tasarıdaki anlayış Osmanlı Devletinde Prens Sabahattin tarafından ileri sürülen Adem-i Merkeziyet anlayışının yansımasıdır. Bu anlayış yerelleşme anlayışını içermektedir ve tarikatların özgür gelişimine olanak sağlamayı amaçlamaktadır. Bu durum da Türkiye açısından, Cumhuriyet'in kuruluş yıllarından itibaren süregelen bir tehlikenin yasal dayanak kazanması anlamını taşımaktadır. Prens Sabahattin'in görüşlerini bir bütün olarak değerlendirmek, bu düşüncenin ne kadar tehlikeli olduğunu ortaya koyacaktır. Prens Sabahattin dini kurumların devlet üzerindeki etkisini azaltacak görüşlere karşı çıkmış ve eğitimin laikleştirilmesini engellemeye çalışmıştır. Dolayısıyla Türkiye'nin geleceğini tehlikeye atan bu tür bir yerelleşme anlayışı yerine yerinden yönetim anlayışının güçlendirilmesi gereklidir.

2. Tasarının tanımları düzenleyen 3 üncü maddesinde, "stratejik plan" ve "performans ölçütleri" kavramlarının maddede yer alması ve tanımlanması zorunludur. Tasarının bazı maddelerinde geçen bu kavramlar, daha önce görüşülmüş olan Kamu Yönetimi Temel Kanununda tanımlanmış bulunmaktadır. Ancak bu Kanun Tasarısında daha önce görüşülen Tasarıya bir atıf bulunmadığından, bu kavramların hangi anlamda kullanıldığı belli değildir. Dolayısıyla bu konunun açıklığa kavuşturulması için ya bu kavramların tanımlar maddesine alınarak tanımlanması ya da bu kavramlarla, önceden görüşülen kanunda tanımları yapılmış olan tanımların kastedildiğinin zikredilmesi gerekir. Ayrıca stratejik plan ve performans ölçütleri kavramları Kamu Yönetimi Temel Kanunu Tasarısında yer alan tanımları son derece karmaşık ve anlaşılması güçtür. Birçok belediyede bu kavramların tanımları ile ne kastedildiği anlaşılamayacaktır ve bu nedenle büyükşehir belediyelerinin çoğu önemli sorunlarla karşılaşacaktır. Bu kavramların tanımları basitleştirilmeli ve herkes tarafından anlaşılır hale getirilmelidir.

3. Tasarının 5 inci maddesi büyükşehir belediyesinin sınırlarını düzenlemektedir. Buna göre büyükşehir belediyelerinin sınırları adını aldıkları büyükşehirlerin belediye sınırlarıdır. Özellikle İstanbul ve Kocaeli gibi büyükşehirlerde, kentin bütünsel olarak planlanması zorunludur bu nedenle bu gibi yerlerde büyükşehir belediyesi sınırları, il sınırları olmalıdır. Bu gibi illerde koordinasyon sağlama güclüğü bulunmaktadır ve bütün kentin tek bir merkezden koordine edilmesi gerekir, bu nedenle de sınırların il sınırlarına kadar genişletilmesi gerekir.

4. Tasarının 22 nci maddesi büyükşehir belediyelerinin gelirlerini düzenlemektedir. Belediyelerin aslında yetki bakımından çok büyük sorunları bulunmamakta olup, görev ve yetkilerin yerine getirilmesi için belediyelere kaynak ayrılması gerekir. Kaynak sorunu çözülmeden belediyeleri yetkilerle donatmak anlamlı değildir. Maddenin (b) bendinde vergi gelirleri tahsilatı üzerinden büyükşehir belediyelerine % 5'lik pay verilmekte ve maddenin ikinci fıkrasında Bakanlar Kuruluna bu % 5'lik payı % 10'a kadar artırma olanağı verilmektedir. Bu oranların gelişmiş ülke seviyelerine yükseltilmesi gerekir.

5. Genel bütçe gelirleri tahsilatından büyükşehir belediyelerine ayrılan % 5'lik pay, ilgili büyükşehir belediyesinin sınırları içinde yapılan genel bütçe gelirleri tahsilat toplamıdır. Oysa özellikle büyük şirketlerin merkezleri ile üretim yerleri farklı yerlerdir. Bir Büyükşehir belediyesinin sınırları içinde faaliyette bulunup buradaki hizmetlerden yararlanan bir şirketin merkezi başka büyükşehir belediyesinin sınırları içinde ise, bu şirket vergisini üretiminin sözkonusu olmadığı ilk büyükşehir belediyesindeki vergi dairesine ödemektedir. Dolayısıyla tahsilat başka yerde üretim başka yerde yapıldığından hak etmeyen büyükşehir belediyelerinin genel bütçe vergi gelirlerinden pay alması söz konusu olmaktadır. Bu adaletsizliğin giderilmesi gerekir.

Hakkı Ülkü
İzmir

Sıdıka Sarıbekir
İstanbul

Ali Oksal
Mersin

İÇİŞLERİ KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN
BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİ KANUNU TASARISI
BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam ve Tanımlar

MADDE 1.- Tasarının 1 inci maddesi, Komisyonumuzca başlığıyla birlikte aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2.- Tasarının 2 nci maddesi, Komisyonumuzca başlığıyla birlikte aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3.- Tasarının 3 üncü maddesi, Komisyonumuzca başlığıyla birlikte aynen kabul edilmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

Büyükşehir Belediyesinin Kuruluşu ve Sınırları

MADDE 4.- Tasarının 4 üncü maddesi, Komisyonumuzca başlığıyla birlikte aynen kabul edilmiştir.

MADDE 5.- Tasarının 5 inci maddesi, Komisyonumuzca başlığıyla birlikte aynen kabul edilmiştir.

MADDE 6.- Tasarının 6 ncı maddesi, Komisyonumuzca başlığıyla birlikte aynen kabul edilmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Büyükşehir Belediyesinin Görev Yetki ve Sorumlulukları

Büyükşehir, ilçe ve ilk kademe belediyelerinin görev ve sorumlulukları

MADDE 7. - Büyükşehir belediyesinin görev, yetki ve sorumlulukları şunlardır:

a) İlçe ve ilk kademe belediyelerinin görüşlerini alarak büyükşehir belediyesinin stratejik planını, yıllık hedeflerini, yatırım programlarını ve bunlara uygun olarak bütçesini hazırlamak,

b) Büyükşehir belediye ve mücavir alan sınırları içinde 1/2000 ile 1/50.000 arasındaki her ölçekte nazım imar planını yapmak, yaptırmak ve onaylayarak uygulamak; büyükşehir içindeki belediyelerin nazım plana uygun olarak hazırlayacakları uygulama imar planlarını, bu planlarda yapılacak değişiklikleri, parselasyon planlarını ve imar ıslah planlarını aynen veya değiştirilerek onaylamak ve uygulanmasını denetlemek; nazım imar planının yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde uygulama imar planlarını ve parselasyon planlarını yapmayan ilçe ve ilk kademe belediyelerinin uygulama imar planlarını ve parselasyon planlarını yapmak veya yaptırmak,

c) Kanunlarla büyükşehir belediyesine verilmiş görev ve hizmetlerin gerektirdiği proje, yapım, bakım ve onarım işleriyle ilgili her ölçekteki imar planlarını, parselasyon planlarını ve her türlü imar uygulamasını yapmak ve ruhsatlandırmak,

d) Büyükşehir belediyesi tarafından yapılan veya işletilen alanlardaki işyerleri ile büyükşehir belediyesinin sorumluluğunda bulunan alanlarda işletilecek büfe ve benzeri yerlere ruhsat vermek ve denetlemek,

e) Belediyeler Kanununun 68 ve 72 nci maddelerindeki yetkileri kullanmak,

f) Büyükşehir ulaşım ana planını yapmak veya yaptırmak ve uygulamak; ulaşım ve toplu taşıma hizmetlerini planlamak ve koordinasyonu sağlamak; kara, deniz, su ve demiryolu üzerinde işletilen her türlü toplu taşıma araçlarının sayılarını, durak yerlerini, bilet ücret ve tarifelerini, zaman ve güzergahlarını belirlemek; taksi durak yerleri ile kara yolu, yol, cadde, sokak, meydan ve benzeri yerler üzerinde araç park yerlerini tespit etmek ve bunlardan büyükşehir belediyesinin yetkili olduğu alanlar içinde olanları işletmek, işletirmek veya kiraya vermek; kanunların belediyelere verdiği trafik düzenlemesinin gerektirdiği bütün işleri yürütmek,

g) Büyükşehir belediyesinin yetki alanındaki meydan, bulvar, cadde ve ana yolları yapmak, yaptırmak, bakım ve onarımını sağlamak, kentsel tasarım projelerine uygun olarak bu yerler üzerindeki yapılarla ilişkin yükümlülükler koymak; ilan ve reklam yerleriyle ilan ve reklam asılacak yerleri ve bunların şekil ve ebadını belirlemek; meydan, bulvar, cadde, yol ve sokak ad ve numaraları ile bunlar üzerindeki binalara numara verilmesi işlerini gerçekleştirmek,

h) Coğrafi ve kent bilgi sistemlerini kurmak,

i) Sürdürülebilir kalkınma ilkesine uygun olarak çevrenin, tarım alanlarının ve su havzalarının korunmasını sağlamak; ağaçlandırma yapmak; katı atıkların kaynağa toplanması ve aktarma istasyonuna kadar taşınması hariç katı atıkların ve hafriyatın yeniden değerlendirilmesi, depolanması ve ortadan kaldırılmasına ilişkin hizmetleri yerine getirmek, bu amaçla tesisler kurmak, kurdurmak, işletmek veya işlettirmek; sanayi ve tıbbî atıklara ilişkin hizmetleri yürütmek, bunun için gerekli tesisleri kurmak, kurdurmak, işletmek veya işlettirmek; deniz araçlarının atıklarını toplamak, toplamak, arıtmak ve bununla ilgili gerekli düzenlemeleri yapmak,

j) Gıda ile ilgili olanlar dahil birinci sınıf gayrisihhi müesseseleri ruhsatlandırmak ve denetlemek, yiyecek ve içecek maddelerinin tahlillerini yapmak üzere laboratuvarlar kurmak ve işletmek,

k) Büyükşehir belediyesinin yetkili olduğu veya işlettiği alanlarda zabıta hizmetlerini yerine getirmek,

l) Yolcu ve yük terminalleri, kapalı ve açık otoparklar yapmak, yaptırmak veya ruhsat vermek, işletmek veya işlettirmek; büyükşehir belediyesinin yetki alanı içinde bulunan cadde ve sokaklar üzerindeki araç park yerlerini tespit etmek, bunları işletmek veya işlettirmek,

m) Büyükşehirin bütünlüğüne hizmet eden sosyal donatılar, bölge parkları, hayvanat bahçeleri, hayvan barınakları, kütüphane, müze, spor, dinlenme, eğlence ve benzeri yerleri yapmak, yaptırmak, işletmek veya işlettirmek; amatör spor kulüplerine ve okul spor takımlarına malzeme desteği sağlamak,

n) Gerektiğinde sağlık, eğitim ve kültür hizmetleri için bina ve tesisler yapmak, kamu kurum ve kuruluşlarına ait bu hizmetlerle ilgili bina ve tesislerin her türlü bakımını, onarımını yapmak ve gerekli malzeme desteğini sağlamak,

o) Kültür ve tabiat varlıkları ile tarihi dokunun ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekanların ve işlevlerinin korunmasını sağlamak, bu amaçla bakım ve onarımını yapmak, korunması mümkün olmayanları aslına uygun olarak yeniden inşa etmek,

p) Büyükşehir içindeki toplu taşıma hizmetlerini yürütmek ve bu amaçla gerekli tesisleri kurmak, kurdurmak, işletmek veya işlettirmek, büyükşehir sınırları içindeki kara ve denizde taksi ve servis araçları dahil toplu taşıma araçlarına ruhsat vermek,

r) Su ve kanalizasyon hizmetlerini yürütmek, bunun için gerekli baraj ve diğer tesisleri kurmak, kurdurmak ve işletmek; derelerin ıslahını yapmak; kaynak suyu veya arıtma sonunda üretilen suları pazarlamak,

s) Mezarlık alanlarını tespit etmek, mezarlıklar tesis etmek ve işletmek, defin ile ilgili hizmetleri yürütmek,

t) Her çeşit toptancı hallerini ve mezbahaları yapmak, yaptırmak, işletmek veya işlettirmek, imar planında gösterilen yerlerde yapılacak olan özel hal ve mezbahaları ruhsatlandırmak ve denetlemek,

u) İl düzeyinde yapılan planlara uygun olarak, doğal afetlerle ilgili planlamaları ve diğer hazırlıkları büyükşehir ölçeğinde yapmak; gerektiğinde diğer afet bölgelerine araç, gereç ve malzeme desteği vermek; itfaiye ve acil yardım hizmetlerini yürütmek; patlayıcı ve yanıcı madde üretim ve depolama yerlerini tespit etmek, fabrika ve sanayi kuruluşlarını yangına ve diğer afetlere karşı alınacak önlemler yönünden denetlemek, bu konuda mevzuatın gerektirdiği izin ve ruhsatları vermek,

v) Sağlık merkezleri, hastaneler, gezici sağlık üniteleri ile yetişkinler, yaşlılar, engelliler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik sosyal ve kültürel hizmetleri yürütmek, geliştirmek ve bu amaçla sosyal tesisler kurmak, meslek ve beceri kazandırma kursları açmak, işletmek veya işlettirmek,

y) Merkezi ısıtma sistemleri kurmak, kurdurmak, işletmek veya işlettirmek.

Büyükşehir belediyeleri birinci fıkranın (c) bendinde belirtilen yetkilerini, imar planlarına uygun olarak kullanmak ve ilgili belediyeye bildirmek zorundadır.

İlçe ve ilk kademe belediyelerinin görev ve yetkileri şunlardır:

a) Kanunlarla münhasıran büyükşehir belediyesine verilen görevler ile birinci fıkrada sayılanlar dışında kalan belediye görev ve yetkileri,

b) Katı atıkların toplanması ve aktarma istasyonuna taşınması,

c) Sıhhi işyerlerinin, 2 nci ve 3 üncü sınıf gayrisıhhi müesseselerin, umuma açık istirahat ve eğlence yerlerinin ruhsatlandırılması ve denetlenmesi,

d) Birinci fıkrada belirtilen hizmetlerden; otopark, spor, dinlenme ve eğlence yerleri ile parkların yapılması; yaşlılar, özürlüler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik sosyal ve kültürel hizmetler; mesleki eğitim ve beceri kursları açılması; sağlık, eğitim, kültür tesis ve binalarının yapım, bakım ve onarımı ile kültür ve tabiat varlıkları ve tarihi dokunun korunması, kent tarihi bakımından önem taşıyan mekanların ve işlevlerinin geliştirilmesine ilişkin hizmetler,

e) Defin ile ilgili hizmetlerin yürütülmesi.

MADDE 8.- Tasarının 8 inci maddesi, Komisyonumuzca başlığıyla birlikte aynen kabul edilmiştir.

MADDE 9.- Tasarının 9 uncu maddesi, Komisyonumuzca başlığıyla birlikte aynen kabul edilmiştir.

MADDE 10.- Tasarının 10 uncu maddesi, Komisyonumuzca başlığıyla birlikte aynen kabul edilmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Büyükşehir Belediyesinin Organları

MADDE 11.- Tasarının 11 inci maddesi, Komisyonumuzca başlığıyla birlikte aynen kabul edilmiştir.

MADDE 12.- Tasarının 12 nci maddesi, Komisyonumuzca başlığıyla birlikte aynen kabul edilmiştir.

MADDE 13.- Tasarının 13 üncü maddesi, Komisyonumuzca başlığıyla birlikte aynen kabul edilmiştir.

MADDE 14.- Tasarının 14 üncü maddesi, Komisyonumuzca başlığıyla birlikte aynen kabul edilmiştir.

MADDE 15.- Tasarının 15 inci maddesi, Komisyonumuzca başlığıyla birlikte aynen kabul edilmiştir.

MADDE 16.- Tasarının 16 ncı maddesi, Komisyonumuzca başlığıyla birlikte aynen kabul edilmiştir.

MADDE 17.- Tasarının 17 nci maddesi, Komisyonumuzca başlığıyla birlikte aynen kabul edilmiştir.

MADDE 18.- Tasarının 18 inci maddesi, Komisyonumuzca başlığıyla birlikte aynen kabul edilmiştir.

MADDE 19.- Tasarının 19 uncu maddesi, Komisyonumuzca başlığıyla birlikte aynen kabul edilmiştir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Büyükşehir Belediyesi Teşkilatı ve Personeli

MADDE 20.- Tasarının 20 nci maddesi, Komisyonumuzca başlığıyla birlikte aynen kabul edilmiştir.

Personel istihdamı

MADDE 21. - Belediye hizmetleri, memurlar, diğer kamu görevlileri ve işçiler eliyle yürütülür.

Büyükşehir belediyesi personeli büyükşehir belediye başkanı tarafından atanır ve ilk toplantıda büyükşehir belediye meclisinin onayına sunulur.

Genel sekreterlik görevine atanmada ve bunlara ödenecek maaş, gösterge, ek gösterge, zam ve tazminatlar ile diğer ödemeler hakkında, bakanlık genel müdürlerinin tabi olduğu hükümler uygulanır.

Sözleşmeli ve işçi statüsünde çalışanlar hariç belediye memurlarına, başarı durumlarına göre toplam memur sayısının yüzde 10'unu ve Devlet memurlarına uygulanan aylık katsayının 30.000 gösterge rakamı ile çarpımı sonucu bulunacak miktarı geçmemek üzere encümen kararıyla yılda en fazla iki kez ikramiye ödenebilir.

ALTINCI BÖLÜM

Mali Hükümler

MADDE 22.- Tasarının 22 nci maddesi, Komisyonumuzca başlığıyla birlikte aynen kabul edilmiştir.

MADDE 23.- Tasarının 23 üncü maddesi, Komisyonumuzca başlığıyla birlikte aynen kabul edilmiştir.

MADDE 24.- Tasarının 24 üncü maddesi, Komisyonumuzca başlığıyla birlikte aynen kabul edilmiştir.

MADDE 25.- Tasarının 25 inci maddesi, Komisyonumuzca başlığıyla birlikte aynen kabul edilmiştir.

YEDİNCİ BÖLÜM

Çeşitli Hükümler

MADDE 26.- Tasarının 26 ncı maddesi, Komisyonumuzca başlığıyla birlikte aynen kabul edilmiştir.

MADDE 27.- Tasarının 27 nci maddesi, Komisyonumuzca başlığıyla birlikte aynen kabul edilmiştir.

MADDE 28.- Tasarının 28 inci maddesi, Komisyonumuzca başlığıyla birlikte aynen kabul edilmiştir.

MADDE 29.- Tasarının 29 uncu maddesi, Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

GEÇİCİ MADDE 1.- Tasarının Geçici 1 inci maddesi, Komisyonumuzca başlığıyla birlikte aynen kabul edilmiştir.

MADDE 30.- Tasarının 30 uncu maddesi, Komisyonumuzca başlığıyla birlikte aynen kabul edilmiştir.

MADDE 31.- Tasarının 31 inci maddesi, Komisyonumuzca başlığıyla birlikte aynen kabul edilmiştir.

Avrupa Birliği Uyum Komisyonu Raporu

*Türkiye Büyük Millet Meclisi
Avrupa Birliği Uyum Komisyonu
Esas No. : 1/768
Karar No. : 11*

5.5.2004

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIğINA

Bakanlar Kurulunca hazırlanarak, 4.3.2004 tarihinde Başkanlığımıza sunulan, "Büyükşehir Belediyeleri Kanunu Tasarısı", Başkanlığımızca, 4.3.2004 tarihinde, esas Komisyon olarak Plan ve Bütçe Komisyonuna; tali komisyon olarak da, 1.4.2004 tarihinde içtüzüğümüzün 34 üncü maddesinin 3 üncü fıkrası uyarınca Komisyonumuza havale edilmiştir. Komisyonumuz, 3.5.2004 tarihli yirmi üçüncü toplantısında, İçişleri Bakanlığı, Avrupa Birliği Genel Sekreterliđi, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı temsilcilerinin de katılımlarıyla Tasarıyı inceleyip, görüşmüştür.

Türkiye'de kamu yönetimi alanının bir bütün olarak yeniden düzenlenmesi gereksinimi vardır. Bugünkü durumda, Türkiye'de yerel yönetimlerin ve özellikle de belediyelerin daha geniş görev alanı, daha fazla yetki ve daha fazla kaynakla donatılarak çağın gereklerine uygun bir yeniden yapılanma süreci içine sokulmaları gerekmektedir. Bu gerekçe ile, yerel demokrasiyi ulusal düzlemdeki demokrasiye rakip olarak değil onun tamamlayıcısı görerek, kalıcılığını sağlamak gerekmektedir.

Tasarı ve gerekçesi incelendiğinde; tasarı ile, ülke nüfusunun % 32'si, belediye nüfusunun ise % 41,2'sini oluşturan 22 milyon vatandaşımızın yaşadığı 16 büyükşehir belediyesinin karşı karşıya bulunduğu sorunların daha süratli bir şekilde çözüme kavuşturulması, etkili ve verimli hizmet sunulması amaçlanmaktadır.

Komisyonumuzda Tasarının geneli üzerinde yapılan görüşmeler sırasında, şu görüşler ileri sürülmüştür:

- Sanayileşme ile birlikte artan istihdamın cazibesi, kırsaldan kentlere doğru bir insan göçüne neden olmuş sonuçta bu artış, şehirlerde hizmete olan talebi ve hizmetlerin maliyetlerini artırmıştır.

- 1984 yılında, Türkiye'de ilk defa metropolitan kent yönetimine geçilmesiyle birlikte çıkarılan Büyük Şehir Belediyeleri Hakkındaki Kanun, sadece üç büyük kentin belediyelerini ilgilendirdiğinden daha sonra oluşturulan diğer büyük şehir belediyelerinin ihtiyaçlarına cevap veremediği gibi sorunlarını çözüme konusunda da yetersiz kalmıştır.

- Tasarıyla, büyükşehir belediyeleri ile büyük şehir ilçe ve ilk kademe belediyeleri arasında yaşanan mevcut sorunların giderilmesine çalışılmakta aralarındaki koordinasyon ve denetim unsurlarının daha etkin bir şekilde uygulanması hedeflenmektedir.

Geneli üzerindeki görüşmelerin ardından, Tasarı ve gerekçesi Komisyonumuzca benimsenerek maddelerinin görüşülmesine karar verilmiştir.

Komisyonumuz Tasarının 21, 24 ve 29 uncu maddelerini değiştirmiş, diğer maddelerini ise aynen kabul etmiştir. Önerge verilmek suretiyle değişikliğe uğrayan maddeler ve değişiklik gerekçeleri şunlardır:

1. Değiştirilen Maddeler

- Madde 14

Tasarının 14 üncü maddesi, ihtisas komisyonlarını düzenlemektedir. Maddede büyükşehir belediye meclislerinin kurabilecekleri ihtisas komisyonlarının hangileri olduğu belirtilmiştir. Madde'nin üçüncü fıkrasında, "ve bayındırlık" ibaresinin yazılmasının atlandığı düşünölmüştür. Bu nedenle fıkradaki, "imar komisyonunun" ibaresi, "imar ve bayındırlık komisyonunun" şeklinde değiştirilmiştir.

- Madde 21

Tasarının 21 inci maddesi Personel istihdamı konusunu düzenlemektedir.

Madde ile, belediye hizmetlerinin kimler tarafından yerine getirileceği düzenlenmektedir. Maddenin görüşülmesi sırasında üyelerimiz tarafından, kamu yararının gözetilmesi ve kaynak tasarrufunun sağlanmasının önemine dikkat çekilmiş ve bu amaçla özel sektör eliyle yapılan çeşitli uygulamalarda sağlanan tasarrufun boyutlarına dair örnekler verilerek görüşler ifade edilmiştir. Bu amaçla birinci fıkradan sonra gelmek üzere, "Kamu yararının ve verimliliğinin gerektirmesi halinde, bu hizmetler, tercihen hizmet satın alınması suretiyle yürütülür." şeklinde bir cümlenin ilave edilmesine dair önerge, Komisyonumuzca kabul edilmiş ve madde, yapılan bu değişikliklerle kabul edilmiştir.

- Madde 24

Tasarının 24 üncü maddesi Büyükşehir belediye bütçesi konusunu düzenlemektedir. Maddenin birinci fıkrasında; büyükşehir, ilçe ve ilk kademe belediyeleri bütçelerinin, büyükşehir belediye meclisleri tarafından kabul edilmesi öngörülmektedir. Maddenin görüşülmesi sırasında; üyelerimiz, madde metninden büyükşehir belediyelerinin yanı sıra ilçe ve ilk kademe belediyeleri bütçelerinin de büyükşehir belediye meclisleri tarafından kabul edileceğinin anlaşıldığını, dolayısıyla fıkrada belirtilen "doğrudan" ibaresinin yerine "ile" ibaresinin eklenmesini, "belediye bütçeleri" ibaresinden sonra gelmekte olan "ise" bağlacının anlam bütünlüğünü sağlamak amacıyla madde metninden çıkartılmasının gerektiğini ifade etmişlerdir. Bu gerekçelerle verilen önergede öngörülen değişiklikler, Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

- Madde 29

Tasarının "Yürürlükten Kaldırılan Hükümler" başlığı altındaki 29 uncu maddesi 2972 sayılı "Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun"un dört ve altıncı maddelerindeki değişiklikleri düzenlemektedir. Komisyonumuzda Tasarının 29 uncu maddesi üzerinde yapılan görüşmeler sırasında, değişik altıncı maddenin birinci fıkrasındaki "belediye meclisleri" ibaresinden sonra anlam bütünlüğünü sağlamak için "toplam" ibaresinin eklenmesinin uygun olacağı ifade edilmiştir. Bu amaçla verilen bir önerge Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

2. Tartışma Konusu Olan Maddeler

- Madde 8

Tasarının 8 inci maddesi, büyükşehir belediyelerindeki alt yapı ve ulaşım hizmetlerinin koordinasyonu için yapılması gerekenleri düzenlemektedir. Maddenin ikinci fıkrasında, kurulacak olan Alt Yapı Koordinasyon Merkezlerinin, kamu kurum ve kuruluşları tarafından büyük şehir içinde yapılacak alt yapı yatırımları için düzenlenecek taslak programları birleştirerek kesin program haline getirecekleri belirtmektedir. Komisyon üyelerimiz, bazı büyükşehir belediyelerinde alt yapı hizmetlerinin halen özel sektör eliyle yürütüldüğünü ve hatta ileride bu tip kamu hizmetlerinin bir çoğunun özelleşeceğini ifade etmişlerdir. Fakat üyelerimiz, maddenin mevcut halinin Alt Yapı Koordinasyon Merkezinin çalışmalarına sadece kamu kurum ve kuruluşlarının temsilcilerinin katılabilmesine imkan verdiğini, söz konusu hizmetleri yerine getiren kuruluşların özel sektöre ait olması halinde, çalışmalara bunların temsilcilerinin katılmasına olanak vermediğini belirtmişlerdir. Bu gerekçeden hareketle üyeler, maddenin özel sektör temsilcilerinin katılımına olanak verecek biçimde yeniden düzenlenmesini önermişlerdir. Cevaben yapılan açıklamalarda, madde metninin çok uzun olduğu bu nedenle detayları düzenlemek amacıyla yönetmelik çıkarılacağı ve söz konusu durumun burada ele alınacağı belirtilmiştir.

- Madde 10

Tasarının 10 uncu maddesi, büyük şehir belediyesinin imar denetim yetkisini düzenlemektedir. Madde ile, büyükşehir belediyelerine ilçe ve ilk kademe belediyelerinin imar uygulamalarını denet-

leme yetkisi verilmektedir. İkinci fıkrada ise, denetim sonucunda tespit edilen eksikliklerin üç ay içerisinde giderilememesi halinde büyükşehir belediyesinin eksiklik ve aykırılıkları giderme konusunda yetkili olduğu belirtilmektedir. Komisyon üyelerimizin bir kısmı, büyükşehir belediyelerinin belirtilen eksiklik ve aykırılıkları gidermeleri halinde, görevini yerine getirmekten kaçınan ilçe veya ilk kademe belediyelerine karşı bir yaptırım veya müeyyide uygulanması gerektiğini ifade etmişlerdir. Komisyonumuzda söz konusu belediyelerin, "nasılolsa ben bunu yapmazsam, benim görevimi büyükşehir belediyesi yapar" anlayışının olmaması gerektiği düşüncesi belirtilmiştir. Üyelerimiz, bu gerekçe ile madde metninin, ilçe ve ilk kademe belediyelerine sorumluluklarını yerine getirmedikleri takdirde kendilerine bir yaptırım uygulanmasını sağlayacak şekilde yeniden düzenlenmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Cevaben yapılan açıklamalarda, 3030 sayılı ve halen yürürlükte olan yasa da büyükşehir belediyelerinin hiçbir şekilde imar düzenleme ve denetim yetkilerinin olmadığı, yeni tasarı ile ilçe ve ilk kademe belediyelerine, imar uygulama planlarına aykırı yapıların, imar planına uygun hale getirilmesi için üç aylık bir süre tanıdığını ve ancak bu süre sonunda görevlerini yapmadıkları takdirde, büyükşehir belediyelerinin eksikliği gidermeye yetkili olduklarını ayrıca böyle olayların sıklıkla tekrür etmeyen istisnai durumlar olduğu belirtilmiştir.

- Madde 14

Tasarının 14 üncü maddesi, ihtisas komisyonlarını düzenlemektedir. Madde ile, büyükşehir belediye meclislerinin kurmak zorunda oldukları komisyonlar belirtilmiştir. Üçüncü fıkrada ise, komisyonların çalışma süreleri meclisin toplantı süresi ile sınırlandırılmış ve sadece İmar ve Bayındırlık Komisyonu'nun çalışmaları istisnai olarak süreye tabi tutulmamıştır. Komisyon üyelerimiz, ihtisas komisyonları arasında sayılan; Çevre ve Sağlık Komisyonu'nun da görevleri açısından düşünüldüğünde insanlar için oldukça önem arz eden bir niteliği olması nedeniyle bu komisyonun da herhangi bir sınırlamaya tabi olmadan süresiz çalışabilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Örneğin belediye sınırları içinde bulunan bir termik santral, insan sağlığını tehdit edecek boyutta etrafına zehir saçmakta ve doğayı kirletmektedir. Fakat halkın şikayetine rağmen, meclis toplantısı olmadığı için toplanamayan çevre ve sağlık komisyonu gerekli önlemleri alamayacaktır. Üyelerimiz, Çevre ve Sağlık Komisyonu'nun da aynı İmar ve Bayındırlık Komisyonu gibi sürekli çalışmasına imkan verecek şekilde, madde metninde değişiklik yapılmasının gerektiğini ifade etmişlerdir.

Cevaben yapılan açıklamalarda, belediyelerin en çok karşılaştıkları sorunların imar uygulamalarıyla ilgili olması nedeniyle İmar ve Bayındırlık Komisyonu'nun süreye tabi olmadan çalışması öngörülmüştür. Bunun yanı sıra hükümet temsilcileri, meclis üyelerinin özlük haklarında ciddi bir artış yapıldığını ve komisyonların süreye tabi olmaksızın çalışmalarını halinde üyelere yapılacak ödemelerin oldukça yüksek bir meblağa ulaşabileceğini sözlerine eklemişlerdir.

Raporumuz, Plan ve Bütçe Komisyonuna sunulmak üzere saygı ile arz olunur.

Başkanvekili <i>Ömer İnan</i> Mersin	Başkanvekili Onur Öymen İstanbul (İmzada bulunamadı)	Üye <i>Vahit Kirişçi</i> Adana
Üye Muzaffer Gülyurt Erzurum (İmzada bulunamadı)	Üye <i>Hanefi Mahçiçek</i> Kahramanmaraş	Üye <i>Afif Demirkıran</i> Batman
Üye <i>Aydın Dumanoglu</i> Trabzon	Üye Algan Hacıoğlu İstanbul (İmzada bulunamadı)	

AVRUPA BİRLİĞİ UYUM KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN
BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİ KANUNU TASARISI

MADDE 1.- Tasarının 1 inci maddesi, Komisyonumuzca, başlığıyla birlikte aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2.- Tasarının 2 nci maddesi, Komisyonumuzca, başlığıyla birlikte aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3.- Tasarının 3 üncü maddesi, Komisyonumuzca, başlığıyla birlikte aynen kabul edilmiştir.

MADDE 4.- Tasarının 4 üncü maddesi, Komisyonumuzca, başlığıyla birlikte aynen kabul edilmiştir.

MADDE 5.- Tasarının 5 inci maddesi, Komisyonumuzca, başlığıyla birlikte aynen kabul edilmiştir.

MADDE 6.- Tasarının 6 ncı maddesi, Komisyonumuzca, başlığıyla birlikte aynen kabul edilmiştir.

MADDE 7.- Tasarının 7 nci maddesi, Komisyonumuzca, başlığıyla birlikte aynen kabul edilmiştir.

MADDE 8.- Tasarının 8 inci maddesi, Komisyonumuzca, başlığıyla birlikte aynen kabul edilmiştir.

MADDE 9.- Tasarının 9 uncu maddesi, Komisyonumuzca, başlığıyla birlikte aynen kabul edilmiştir.

MADDE 10.- Tasarının 10 uncu maddesi, Komisyonumuzca, başlığıyla birlikte aynen kabul edilmiştir.

MADDE 11.- Tasarının 11 inci maddesi, Komisyonumuzca, başlığıyla birlikte aynen kabul edilmiştir.

MADDE 12.- Tasarının 12 nci maddesi, Komisyonumuzca, başlığıyla birlikte aynen kabul edilmiştir.

MADDE 13.- Tasarının 13 üncü maddesi, Komisyonumuzca, başlığıyla birlikte aynen kabul edilmiştir.

İhtisas komisyonları

MADDE 14.- Büyükşehir belediye meclisi, her dönem başı toplantısında, üyeleri arasından seçilecek en az beş en çok dokuz kişiden oluşan ihtisas komisyonları kurabilir.

İhtisas komisyonları, her siyasi parti grubunun ve bağımsız üyelerin büyükşehir belediye meclisindeki üye sayısının meclis üye tam sayısına oranlanması suretiyle oluşur. İmar ve bayındırlık komisyonu, çevre ve sağlık komisyonu, plan ve bütçe komisyonu, eğitim, kültür, gençlik ve spor komisyonu ile ulaşım komisyonunun kurulması zorunludur.

Komisyonların çalışma süreleri meclisin toplantı süreleriyle sınırlıdır. Ancak imar ve bayındırlık komisyonunun çalışmaları süreye tabi değildir ve kendilerine havale edilen işleri bir ay içinde sonuçlandırır.

Komisyonlar, kendilerine havale edilen işlerle ilgili raporu, havale gününden itibaren; ertesi ayın ilk toplantısına kadar meclise sunarlar. Komisyon bu sürenin sonunda raporunu meclise sunmadığı takdirde, konu meclis başkanlığı tarafından doğrudan meclis gündemine alınır.

Komisyon çalışmalarında uzman kişilerden yararlanılabilir.

İhtisas komisyonlarının görev alanına giren işler bu komisyonlarda görüşüldükten sonra büyükşehir belediye meclisinde karara bağlanır.

Komisyon raporları alenidir, çeşitli yollarla halka duyurulur ve isteyenlere büyükşehir belediye meclisi tarafından belirlenecek bedel karşılığında verilir.

MADDE 15.- Tasarının 15 inci maddesi, Komisyonumuzca, başlığıyla birlikte aynen kabul edilmiştir.

MADDE 16.- Tasarının 16 ncı maddesi, Komisyonumuzca, başlığıyla birlikte aynen kabul edilmiştir.

MADDE 17.- Tasarının 17 nci maddesi, Komisyonumuzca, başlığıyla birlikte aynen kabul edilmiştir .

MADDE 18.- Tasarının 18 inci maddesi, Komisyonumuzca, başlığıyla birlikte aynen kabul edilmiştir.

MADDE 19.- Tasarının 19 uncu maddesi, Komisyonumuzca, başlığıyla birlikte aynen kabul edilmiştir.

MADDE 20.- Tasarının 20 nci maddesi, Komisyonumuzca, başlığıyla birlikte aynen kabul edilmiştir.

Personel istihdamı

MADDE 21.- Belediye hizmetleri, memurlar, diğer kamu görevlileri ve işçiler eliyle yürütülür. Kamu yararının ve verimliliğinin gerektirmesi halinde, bu hizmetler, tercihen hizmet satın alınması suretiyle yürütülür.

Büyükşehir belediyesi personeli büyükşehir belediye başkanı tarafından atanır ve ilk toplantıda büyükşehir belediye meclisinin bilgisine sunulur.

Genel sekreterlik görevine atanmada ve bunlara ödenecek maaş, gösterge, ek gösterge, zam ve tazminatlar ile diğer ödemeler hakkında, bakanlık genel müdürlerinin tabi olduğu hükümler uygulanır.

Sözleşmeli ve işçi statüsünde çalışanlar hariç belediye memurlarına, başarı durumlarına göre toplam memur sayısının yüzde 10'unu ve Devlet memurlarına uygulanan aylık katsayının 30.000 gösterge rakamı ile çarpımı sonucu bulunacak miktarı geçmemek üzere encümen kararıyla yılda en fazla iki kez ikramiye ödenebilir.

MADDE 22.- Tasarının 22 nci maddesi, Komisyonumuzca, başlığıyla birlikte aynen kabul edilmiştir.

MADDE 23.- Tasarının 23 üncü maddesi, Komisyonumuzca, başlığıyla birlikte aynen kabul edilmiştir.

Büyükşehir belediye bütçesi

MADDE 24.- Büyükşehir belediye bütçesi ile, ilçe ve ilk kademe belediye bütçeleri büyükşehir belediye meclisi tarafından, yatırım ve hizmetler arasında bütünlük sağlayacak biçimde aynen veya değiştirilerek kabul edilir.

Büyükşehir, ilçe ve ilk kademe belediye bütçeleri, büyükşehir belediye meclisinde aynı toplantı döneminde ve birlikte görüşülerek karara bağlanır ve tek bütçe halinde bastırılır.

Büyükşehir belediye meclisi, ilçe ve ilk kademe belediyelerinin bütçelerini kabul ederken;

a) Bütçe metnindeki, kanuna aykırı madde ve ibareleri çıkarmaya veya değiştirmeye,

b) Belediyenin tahsile yetkili olmadığı gelirleri çıkarmaya, kanuni sınırlar üzerinde veya altında belirlenmiş olan vergi ve harçların oran ve miktarlarını kanunda öngörülen sınırlarına çekmeye,

c) Kesinleşmiş belediye borçları için, bütçeye konulması gerekip de konulmamış ödeneği eklemeye,

d) Ortak yatırım programına alınan yatırımlar için gerekli ödeneği eklemeye, yetkilidir.

Büyükşehir belediye meclisince ilçe ve ilk kademe belediyelerinde yapılan değişikliklere karşı on gün içinde Danıştaya itiraz edilebilir. Danıştay itirazı otuz gün içinde karara bağlar.

Bütçenin hazırlanması ve uygulanmasına ilişkin diğer hususlarda Belediyeler Kanunu hükümleri uygulanır.

MADDE 25.- Tasarının 25 inci maddesi, Komisyonumuzca, başlığıyla birlikte aynen kabul edilmiştir.

MADDE 26.- Tasarının 26 ncı maddesi, Komisyonumuzca, başlığıyla birlikte aynen kabul edilmiştir.

MADDE 27.- Tasarının 27 nci maddesi, Komisyonumuzca, başlığıyla birlikte aynen kabul edilmiştir.

MADDE 28.- Tasarının 28 inci maddesi, Komisyonumuzca, başlığıyla birlikte aynen kabul edilmiştir.

MADDE 29.- 18.1.1984 tarihli ve 2972 sayılı Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanununun 4 üncü maddesi ve başlığı ile birlikte 6 ncı maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Madde 4.- Büyükşehir belediye başkanının seçiminde, seçim çevresi büyükşehir belediye sınırları içidir.

Büyükşehir belediye sınırları içindeki ilçe ve ilk kademe belediye başkanı ve belediye meclis üyeleriyle büyükşehir belediye meclis üyelerinin seçimlerinde seçim çevreleri, ilçe ve ilk kademe belediyesinin sınırları içidir."

"Büyükşehir belediye meclisine seçilecek üye sayısı

Madde 6.- Büyükşehir belediye meclisine, büyükşehir belediye sınırları içinde kalan seçim çevreleri için belirlenen belediye meclisleri toplam üye sayısının beşte biri oranında üye doğrudan seçilir.

Bu hesaplamada artık sayılar dikkate alınmaz.

Yedek üyelikler de aynı usulle hesaplanır."

GEÇİCİ MADDE 1.- Tasarının Geçici 1 inci maddesi, Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 30.- Tasarının 30 uncu maddesi, Komisyonumuzca, başlığıyla birlikte aynen kabul edilmiştir.

MADDE 31.- Tasarının 31 inci maddesi, Komisyonumuzca, başlığıyla birlikte aynen kabul edilmiştir.

Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Plan ve Bütçe Komisyonu

Esas No. : 1/768

28.6.2004

Karar No : 91

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İçişleri Bakanlığınca hazırlanarak Bakanlar Kurulunca 3.3.2004 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan ve Başkanlıkça 4.3.2004 tarihinde, tali komisyon olarak İçişleri Komisyonuna ve Avrupa Birliği Uyum Komisyonuna, esas komisyon olarak da Komisyonumuza havale edilen 1/768 esas numaralı "Büyükşehir Belediyeleri Kanunu Tasarısı", Komisyonumuzun 4.3.2004 tarihinde yapmış olduğu 35 inci birleşiminde Hükümeti temsilen İçişleri Bakanı Abdülkadir AKSU ile İçişleri Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı ve Devlet Personel Başkanlığı temsilcilerinin katılımlarıyla incelenip, görüşülmüştür.

Bilindiği gibi; kentleşme olgusu, iktisadi, toplumsal ve kültürel gelişim süreçlerine paralel olarak konut, işyeri ve insanların yaşadığı bir alan olmanın ötesinde, özellikle 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren, insan hayatı ve toplumsal yapılar üzerinde önemli etkilere sahip başlıca sosyolojik değişimlerden biri olmuştur. Politik, ekonomik ve kültürel yaşamın merkezi olan ve bu faaliyetleri kontrol eden bir yenilik merkezi olarak toplumun iktisadi, sosyal ve kültürel hayatı içinde alışkanlıkları, davranış biçimleri ve düşünceleri üzerinde de çok önemli etkiler yaratmaktadır. İş ve faaliyetlerin gelişmesiyle birlikte, yabancı yatırım, uluslararası ticaret, taşıma ve iletişimin ülkeye giren kısmının önemli bir bölümü anakent merkezlerine akmaktadır. Küresel ve bölgesel bağlantılarıyla kent altyapısındaki ulaşım, modern binalar, finansal bölgeler, haberleşme ve benzeri alanlardaki ilerlemeler küreselleşme gerekleri ile paralel gelişmektedir. Kentler, iletişim hizmetleri, teknolojik ilerlemenin sunduğu imkânlar çerçevesinde küresel ekonomide büyük bir pazar, ticaret merkezi ve ulusal ekonominin motorudurlar.

Dünyada kentleşmeye ilişkin göstergelere bakıldığında, Birleşmiş Milletlerin 1995 yılında yayımladığı bir rapora göre nüfusu 5 milyonun üzerindeki kent sayısı 1957'de 7 ve bunların toplam nüfusu 42 milyon iken, 2015 yılında bu sayının 44 ve toplam nüfusun 282 milyon olacağı belirtilmektedir. 1975'te dünya nüfusunun % 39'u kentlerde yaşamaktayken, bu durumun 2025 yılında % 63 olacağı tahmin edilmektedir. Ülkemizde de özellikle 1950'lerden itibaren sanayileşme ile birlikte artan istihdam imkânları kırsal kesimdeki işsizlerin kentlere yığılmasına ve dolayısıyla hızlanan kırdan kente göç olgusu ve bunun sonucu olarak nüfus artış hızının üstünde bir kentleşmeye yol açmıştır. Kentleşme, ülkenin özellikle batı bölgelerinde diğerlerine göre daha yüksek bir hızda gerçekleşmiştir. 2000 yılı Genel Nüfus Sayımına göre ülke nüfusunun yaklaşık yüzde sekseni belediye yönetiminin olduğu ve bu nedenle temel kentsel hizmetlerin sunulduğu yerleşim yerlerinde yaşamaktadır. Bu oranın önümüzdeki on yıl içinde yüzde seksenbeş dolayında istikrar kazanacağı tahmin edilmektedir.

Bu gelişmelerle birlikte koşut kentlerde hizmet talebi ve maliyetleri artmış, pek çok ihtiyaç ve sorunun giderilmesi, ulusal düzeyde çözüm aramayı zorunlu hale getiren bir özelliğe sahiptir. Milyonlarca insanın ve aracın oluşturduğu trafik nedeniyle hizmet kalitesinin düşmesi, zaman ve kaynak kaybına yol açmakta; öte yandan konut talebindeki artış, arsa spekülasyonunu, kaçak yapılaşmayı ve gecekondü benzeri yapılaşmayı teşvik etmekte ve kent estetiği kaybolmakta; kentlerde sefalet bölgelerinin ortaya çıkması yoksulluk sorununu ülkenin öncelikli gündemi içine sokmuştur.

Ülkemizde, metropol kent veya anakent adı verilen devasa merkezlerin ortaya çıkması, kendi büyüklüklerinin doğurduğu bir dizi sorunu üretmiştir. Nüfus artışı, sanayileşme, ulaşım, çevre sorunları ve teknolojide meydana gelen gelişmeler, kamu hizmetlerinin kapsamını ve ölçek boyutlarını büyütmüş, anakent alanı içinde kurulan ve koordinasyon içinde olmayan çok sayıda mahallî idarenin, teşkilât yapısı, hizmet üretme kapasitesi ve malî kaynaklarının yetersizliği sorunların çözümünü imkânsız hale getirmektedir. Anakent düzeyinde yürütülmesi gereken hizmetlerin yerine getirilmesinde çok sayıda birimin yetkili olması, planlama ve koordinasyon çerçevesinde yönetimin etkin ve verimli bir yapıdan uzaklaşmasına, büyük ölçüde hizmet tekrarı ve kaynak israfına yol açmaktadır.

Anayasanın 127 nci maddesinde kanunla büyük yerleşim yerleri için özel yönetim biçimleri getirilebileceği düzenlenmektedir. Anakent yönetimleriyle ilgili olarak ilk temel düzenleme, 1984 yılında kanun hükmünde kararname olarak çıkarıldıktan sonra aynı yıl kanunlaşan 3030 sayılı Büyük Şehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanunla yapılmıştır. 3030 sayılı Kanun ile, büyükşehir belediyesi ve ilçe belediyesi olmak üzere iki düzeyli bir anakent yönetim yapısının kurulması, belediyenin organlarının meclis, encümen ve başkandan oluşması, idareler arası ilişkilerde büyükşehir belediye meclisine ve başkanına koordinasyon amaçlı vesayet yetkileri verilmesi ve büyükşehir belediyelerinin mali yönden güçlendirilmesi öngörülmüştür. Ayrıca, belediye sınırları içinde birden çok ilçesi olan il merkez belediyelerinin büyükşehir belediyesi olabilmesine imkân tanınmıştır.

Ancak, özellikle 3030 sayılı Kanunla sağlanan ek malî kaynaklar, gelişmekte olan birçok kentte büyükşehir statüsü kazanma eğilimlerini ortaya çıkarmış, daha sonra çıkarılan kanun hükmünde kararname veya kanunlarla bu niteliğe sahip olmayan belediyeler de büyükşehir belediyesi haline getirilmiştir. Halen, ülkemizde 16 büyükşehir belediyesinde, ülke nüfusunun % 32'si, belediyeli nüfusun ise % 41,2'sini oluşturan 22 milyon insan yaşamaktadır. Büyükşehir belediyesi uygulamasına tâbi alanlardaki mahallî müşterek hizmetlerin, iki düzeyli bir örgütlenme yapısıyla yerine getirilmesinin yanısıra, su, kanalizasyon ve ulaşım hizmetleri gibi alanlarda kurulan ve büyükşehir belediyesinin bağlı kuruluşu olan özel nitelikli örgütler de bu hizmet yapısının diğer kısmını oluşturmaktadır. Geçmişte tecrübesi bulunmayan ve ilk defa 3030 sayılı Kanun ile hayata geçirilen bir sistemin uygulamada bazı eksikliklerinin olması ve bu alanda kimi sorunların yaşanması doğaldır. Özellikle, görev ve yetkilerin paylaşılmasında nesnel ölçütlerin bulunmaması, yönetim kademeleri arasında işbirliği kurma mekanizmalarının yetersizliği ve bunun sonucu olarak büyükşehir çapında planlama ve koordinasyonun yapılamaması, belediye büyüklüklerinin çok farklı olması temel sorun alanları olarak görülmektedir.

Yönetim biliminde yaşanan gelişmelerin yansımaları çağdaş yerel yönetim modellerinde de kendini göstermektedir. Büyükşehir belediyelerinin etkin, saydam, hesap verebilir ve katılımcı mekanizmalarla yeniden yapılandırılması, vatandaş odaklı hizmet sunumunda kalitenin esas alınması bu anlayışın ürünleri olarak ortaya çıkmaktadır.

Büyükşehirlerde iki düzeyli yönetim oluşturma uygulaması, bütün dünyada yaygınlık kazanmış bir yöntemdir. Ülkemizde de, anakent alanlarında farklı yönetim yapıları kurma konusunda çeşitli araştırma ve çalışmalar yapılmış; kanun tasarıları hazırlanmıştır. Beş yıllık kalkınma planlarında ve kamuda yeniden yapılanma çalışma raporlarında başta İstanbul olmak üzere büyük kentler için özel yönetim biçimlerinin gerekliliği belirtilmiştir.

Tasarı ile;

- Büyükşehir, ilçe ve ilk kademe belediyelerinin kurulması, organları, görev ve yetkileri, gelirleri, örgütlenmeleri ve belediyeler arasındaki ilişkilerin düzenlenmesi,

- Büyükşehir ve onun altında ilçe veya ilk kademe olmak üzere mevcut iki düzeyli yönetim yapısının korunması, büyükşehir kapsamındaki bütün belediyelerin ayrı tüzel kişilikleri, organları ve teşkilâtları olması, yine büyükşehir çapında bazı hizmetleri yürütmek için özel kanunlarla kurulan kurumların varlıklarını devam ettirmesi, ancak büyükşehirin denetimi ve koordinasyonu bakımından bağılıklarının artması,

- Büyükşehir belediyeleri ve büyükşehir kapsamındaki ilçe ve ilk kademe belediyelerinin kuruluş ve işleyiş bakımından, diğer belediyelerden farklılaştığı hususların düzenlenmesi, bu Tasarı ile düzenlenmeyen konularda Belediyeler Kanunu hükümlerinin geçerli olması,

- Bir yerde büyükşehir belediyesi kurulabilmesi için bir milyon nüfusa sahip olma şartı öngörülerek bir ölçek getirilmesi, görev bölüşümünde ise ilçe veya ilk kademe belediye sınırları içinde yapılabilen veya etkileri bu belediyelerin sınırlarını aşmayan mahallî müşterek görev ve hizmetlerin ilçe ve ilk kademe belediyelerince yerine getirilmesi, büyükşehir çapında planlama ve koordinasyon gerektiren veya mali bakımdan büyükşehir tarafından yapılması gereken görev ve hizmetlerin büyükşehir belediyesince yapılması, ayrıca ilçe veya ilk kademe belediyelerince de yapılabilecek ancak uygulamada uzlaşmazlıklara yol açabilecek olan hizmetlerin de büyükşehir belediyesi tarafından yerine getirilmesi,

- Büyükşehir belediyelerinin görevleri sayma yolu ile belirtildiğinden, bunların dışında bir görev ve hizmet üstlenememesi, ilçe ve ilk kademe belediyelerinin ise bu görev ve hizmetlerin dışında kalan ve kanunlarla başka bir kuruluşa verilmeyen mahallî müşterek nitelikli bütün görev ve hizmetleri yapabilmesi,

- Büyükşehir belediyesinin, hizmetlerin yürütülmesi konusunda büyükşehir çapında planlama ve koordinasyon yetkisine sahip olması, ayrıca ilçe ve ilk kademe belediyelerini de kapsamak üzere yönlendirici kararlar alabilmesi, hizmetlerin büyükşehir çapında tespit edilen plan ve politikalara uygunluğunu sağlamak için büyükşehir kapsamındaki bütün belediyelerin meclislerince alınan kararların büyükşehir belediye başkanına gönderilmesi ve kararın kesinleşmesi ile ilgili mekanizmanın tanımlanması,

- Belediyelerin görevli ve yetkili olduğu hizmetlerin memurlar, diğer kamu görevleri ve işçiler eliyle yürütülmesi; kamu kurum ve kuruluşlarında istihdam edilen memurların, istekleri ve kurumlarının muvafakatiyle büyükşehir belediyelerinde uzun süreli olarak görevlendirilebilmesi, sözleşmeli ve işçi statüsünde çalışanlar hariç olmak üzere, diğer memurlara, başarı durumlarına göre yılda iki defa ikramiye verilmesi imkânı getirilmesi, ayrıca; büyükşehir belediyesi ile bağlı kuruluş, müessese ve işletme kadrolarının, İçişleri Bakanlığının belirlediği norm kadro sistemine uygun olarak ihdas, iptal ve değiştirilmesinin meclis kararı ile yapılması,

- Büyükşehir belediye meclislerinin doğrudan seçilen üyelerden oluşması,

- Katılımı artırmak amacıyla gündemdeki konularla ilgili kişi veya kurum temsilcileriyle kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, üniversitelerin ilgili bölümlerinin, sendikaların ve uzmanlaşmış sivil toplum örgütlerinin temsilcilerinin, oy hakkı olmaksızın meclis ve ihtisas komisyonu toplantılarına katılması ve görüş bildirmesine imkân sağlanması,

- Meclisin her ay olağan olarak toplanması,

- Büyükşehir belediyelerinde imar ve bayındırlık, çevre ve sağlık, plan ve bütçe, eğitim, kültür, gençlik ve spor ile ulaşım komisyonunun kurulmasının zorunlu hale getirilmesi, özellikle imar sorun-

larınin ilgili kişi ve kuruluşların da görüşleri alınmak suretiyle karara bağlanması için imar komisyonunun diğer komisyonlardan farklı olarak çalışmasının süreye tâbi tutulmaması, ayrıca, havale edilen işlerin, bir ay içinde sonuçlandırması öngörülerek işlerin aylarca bekletilmesinin önlenmesi,

- Büyükşehir belediye başkan vekilinin Belediyeler Kanunundaki usule göre belirlenmesi, büyükşehir belediye meclisinin doğal üyesi olan ilçe ve ilk kademe belediye başkanlarının büyükşehir belediye başkan vekili olamayacaklarının hükme bağlanarak büyükşehir belediye başkanlığı ile ilçe veya ilk kademe belediye başkanlığının bir şahsın uhdesinde birleşmesinin önlenmesi,

- Belediye başkanının görev ve yetkilerinin, stratejik yönetim, yönetimin etkili, verimli, şeffaf, hesap verebilir ve kendi içinde uyumlu olma gibi ilkeler çerçevesinde belirlenmesi, Öngörülmektedir.

Komisyonumuzda, tasarının tümü üzerine müzakerelere geçilmeden, verilen bir önerge ile tasarının daha ayrıntılı bir şekilde incelenmesini teminen alt komisyon kurulmasına karar verilmiştir.

Alt komisyon, 29.4.2004, 3.5.2004, 5.5.2004, 6.5.2004 tarihlerinde ilgili kurumların temsilcilerinin de katılımlarıyla yapmış olduğu çalışmalarını tamamlamıştır.

Tasarının;

- 1 inci maddesi; mükerrerliklerin önlenmesi ve ifade bütünlüğünün sağlanması amacıyla, "belediyesinin kuruluşunu ve" ibaresinin "belediyesi yönetiminin" olarak değiştirilmesi, "hizmetlerin" ibaresinden sonra "planlı, programlı," ibaresinin eklencerek redaksiyona tabi tutulması suretiyle,

- 2 nci maddesi; aynen,

- 3 üncü maddesi; birinci fıkrası (a) bendinde yer alan " görev, yetki ve sorumlulukları" ibaresinin " görev ve sorumlulukları yerine getiren yetkileri kullanan" şeklinde daha iyi ifade edebilmesini teminen redaksiyona tabi tutulması, (d) bendinde yer alan "aynı yetki ve imtiyazlara " ibaresi, yetki ve imtiyazın sorumluluktan ayrı olamayacağı gerekçesiyle, "aynı yetki, imtiyaz ve sorumluluklara" olarak değiştirilmesi suretiyle,

- 4 üncü maddesi; "Belediye sınırları" ibaresinden sonra gelmek üzere ifadeye açıklık getirilebilmesini teminen "içindeki" ibaresinin eklenmesi, "il merkez belediyeleri" ibaresi "il belediyeleri" olarak redaksiyona tabi tutulması suretiyle,

- 5 inci maddesi; aynen,

- 6 ncı maddesi; birinci fıkrasında yer alan "Bu durumda belediye meclisi tarafından alınması gereken kararlar" hükmü, katılınacak ilgili ilçe veya ilk kademe belediyesinin meclisinin de iradesinin demokrasi açısından gerekliliği dikkate alınarak "Bu durumda katılma kararı, ilgili ilçe veya ilk kademe belediye meclisinin talebi üzerine" olarak değiştirilmesi, ikinci fıkrasında yer alan "bu" ibaresine açıklık getirilmesini teminen "birinci fıkrada yazılı" olarak redaksiyona tabi tutulması, dördüncü fıkrasında yer alan "11'inci" ibaresi, metne yeni 9 uncu maddenin eklenmesi nedeniyle "12 nci" madde olarak redaksiyona tabi tutulması suretiyle,

- 7 nci maddesi; birinci fıkrası, ilçe ve ilk kademe belediyelerinin nazım imar planı yürürlüğe girdikten sonra uygulama imar planları ve parselasyon planlarını yapma sürelerini kısaltmalarını teminen (b) bendinde yer alan "iki" ibaresinin "bir" olarak değiştirilmesi, (c) bendinin sonuna "20.7.1966 tarihli ve 775 sayılı Gecekondu Kanununda büyükşehir belediyelerine verilen yetkileri kullanmak," hükmünün eklenmesi, (d) bendinde "işyerleri ile" ibaresinin, "iş yerlerine" olarak redaksiyona tabi tutulması, (f) bendinde "her türlü toplu taşıma araçlarının sayılarını" ibaresinin, servis ve taksilerinde ulaşım planlama ve koordinasyonu içinde değerlendirilmesini teminen "her türlü servis ve toplu taşıma araçları ile taksi sayılarını" bilet ücret ve tarifelerini, zaman ve güzergahlarını belirlemek; durak yerleri" olarak ve "taksi durak yerleri" ibaresinin "durak yerleri" olarak

değiştirilmesi, (g) bendinde uygulamada aksaklıklara yol açmamasını teminen "yerler üzerindeki" ibaresinin "yerlere cephesi bulunan" olarak değiştirilmesi ve "ilan ve reklam yerleriyle" ibaresinin mükerrelriğe yol açmaması için çıkarılması, (i) bendinde "ağaçlandırma yapmak" ibaresinden sonra gelmek üzere büyükşehirlerde yaşanan önemli bir sorunun giderilmesi amacıyla "hafriyat toprağı, moloz, kum, çakıl depolama alanlarını odun ve kömür satış depolama sahalarını belirlemek, bunların taşınmasında çevre kirliliğine meydan vermeyecek tedbirler almak;" ibaresinin eklenmesi suretiyle, (l) bendinde, terminal ve otopark konusunda büyükşehir ruhsat verme yetkisi tanınmasını teminen bendin sonuna "veya ruhsat vermek" ibaresinin eklenmesi suretiyle, (m) bendinde "amatör spor klüplerine malzeme desteğı sağlamak," ibaresinden önce gelmek üzere ihtiyaç hasıl olduğunda gerekli desteğın sağlanması amacıyla "gerektiğinde" ibaresinin eklenmesi ve bendin sonuna sporun teşvik edilmesi amacıyla "amatör takımlar arasında spor müsabakaları düzenlemek, yurt içi ve yurt dışı müsabakalarda üstün başarı gösteren veya derece alan sporculara belediye meclis kararıyla ödül vermek," hükmünün eklenmesi, (s) bendinde "mezarlıklar tesis etmek ve işletmek," ibaresinden sonra "işlettirmek" ibaresinin eklenmesi, (u) bendinde, yangına ve diğer afetlere karşı alınacak önlemlerin denetlenmesinin kapsamının genişletilmesi amacıyla "tespit etmek" ibaresinden sonra gelmek üzere "konut, işyeri, eğlence yeri" ibaresinin eklenmesi, "sanayi kuruluşlarını" ibaresinin "sanayi kuruluşları olarak değiştirilmesi ile kamu kuruluşlarını" ibaresinin eklenmesi, (v) bendinde, sosyal ve kültürel hizmetleri yürütmek" ibaresinden önce gelmek üzere "her türlü" ibaresinin eklenmesi, katılımcı yönetim anlayışının bir gereğı olarak bendin sonuna "bu hizmetleri yürütürken üniversiteler, yüksekokullar, meslek liseleri, kamu kuruluşları ve sivil toplum örgütleri ile işbirliğı yapmak" hükmünün eklenmesi suretiyle, afetler konusunda gerekli önlemlerin alınabilmesini teminen "Afet riski taşıyan can ve mal güvenliğı açısından tehlike oluşturan binaları insandan tahliye etmek ve yıkmak" şeklinde yeni (z) bendinin maddeye eklenmesi suretiyle, üçüncü fıkranın (a) bendinde yer alan "belediye görev ve yetkileri" ibaresinin daha iyi ifade edilebilmesini teminen "görevleri yapmak ve yetkileri kullanmak" şeklinde değiştirilmesi, (b) bendi redaksiyona tabi tutulması, (c) bendi, "sıhhi işyerlerini, 2 nci ve 3 üncü sınıf gayrisıhhi müesseseleri, umuma açık istirahat ve eğlence yerlerini ruhsatlandırmak ve denetlemek" şeklinde redaksiyona tabi tutulması, (d) bendinde "parkların yapılması" ibaresi "parkları yapmak," olarak, "kültürel hizmetler" ibaresinden sonra gelmek üzere "sunmak" ibaresinin eklenmesi, "tarihi dokunun korunması" ibaresi, "tarihi dokuyu korumak" olarak değiştirilmesi, "ilişkin hizmetler" ibaresinden sonra gelmek üzere "yapmak" ibaresinin eklenerek redaksiyona tabi tutulması, (e) bendinde yer alan "hizmetlerin yürütülmesi" ibaresi "hizmetleri yürütmek" şeklinde redaksiyona tabi tutulması suretiyle,

- 8 inci maddesi; kanun tekniğine uygunluk sağlanması amacıyla iki ayrı madde olarak düzenlenmesini teminen Ulaşım Koordinasyon Merkezi ile ilgili düzenlemelerin çıkarılarak 9 uncu maddeye taşınması ayrıca, birinci fıkrasında kamu ve özel altyapı hizmetlerinin bütünlük içinde koordinasyonunu temin etmek amacıyla kamu kurum ve kuruluşlarına özel kuruluşlarında ilave edilmesi doğrultusunda değiştirilmesi" ve yapılan değişikliklere paralellik sağlanmasına yönelik "Altyapı ve ulaşım" olan başlığının "Altyapı hizmetleri" olarak değiştirilmesi suretiyle,

- Ulaşım hizmetlerine yönelik 8 inci maddede yer alan hükümlerin yeni 9 uncu madde olarak düzenlenmesi suretiyle,

- 1983 tarihli ve 2683 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunuyla Kültür Bakanlığına ve koruma kurullarına verilen yetkilerin Büyükşehir ve mücavir alan sınırları içinde Büyükşehir Koruma Kurulunca kullanılmasını ve Büyükşehir Koruma Kurulunun kuruluş, görev, yetki ve sorumluluklarının düzenlenmesine yönelik bir hükmün metne yeni 10 uncu maddenin eklenmesi suretiyle,

- 9 uncu maddesi; 11 inci madde olarak aynen,

- 10 uncu maddesi; üçüncü fıkrasında yer alan "doğrudan kullanılır" ibaresi, "kullanma hakkını haizdir." olarak, ayrıca İmar Kanununun tarih numarasının eklenerek redaksiyona tabi tutulması suretiyle, 12 nci madde olarak,

- 11 inci maddesi; üçüncü fıkrasında yer alan "Gündemdeki konularla ilgili" ibaresinden sonra gelmek üzere "olmak üzere;" ibaresinin eklenmesi şeklinde redaksiyona tabi tutulması, "kişi veya kurum temsilcileriyle" ibaresinin "kurum temsilcileri" olarak değiştirilmesi ve bu değişiklik doğrultusunda "sivil toplum örgütlerinin temsilcileri" ibaresinden sonra gelmek üzere "ile davet edilen uzman kişiler" ibaresinin eklenmesi suretiyle 13 üncü madde olarak,

- 12 nci maddesi; üçüncü fıkrasında "ve mahallin mülki amirine" ibaresinin çıkarılması ve ayrıca "önceden bilgi vermek kaydıyla" ibaresinden sonra gelmek üzere uygulamada ortaya çıkabilecek tereddütlere meydan vermemek için "belediye hudutları dahilinde" ibaresinin eklenmesi suretiyle 14 üncü madde olarak,

- 13 üncü maddesi; üçüncü fıkrası belediye başkanının kesinleşen kararlar aleyhine on gün içinde idari yargıya başvurabileceği yönünde yeniden düzenlenmesi suretiyle, 15 inci madde olarak,

- 14 üncü maddesi; üçüncü fıkrası ve dördüncü fıkrası birleştirilerek üçüncü fıkra imar komisyonu ve diğer komisyonların çalışmasının düzenlenmesi suretiyle, 16 ncı madde olarak,

- 15 inci maddesi; belediye başkanlığının sona ermesine ilişkin düzenlemenin, büyükşehir belediye başkanının görev ve yetkilerini düzenleyen maddeyi müteakip yer verilmesinin kanun tekniğine uygunluk açısından yerinde olduğu gerekçesiyle 20 nci madde olarak düzenlenmesi suretiyle,

- 16 ncı maddesi; üçüncü fıkrasında yer alan belediye encümeninin seçilmiş üyeleri için verilmesi öngörülen aylık brüt ödenoçe ilişkin "15.000" gösterge rakamının "12.000" olarak değiştirilmesi, "encümenin" ibaresi "encümeninin" olarak redaksiyona tabi tutulması suretiyle, 17 nci madde olarak,

- 17 nci maddesi, 18 inci madde olarak; aynen,

- 18 inci maddesi; belediye başkanının görev ve yetkileri içinde yer almasının önem ve önceliğe sahip olduğu gerekçesiyle belediye teşkilatının en üst amiri olarak belediye teşkilatını sevk ve idare etmek, belediyenin hak ve menfaatlerini korumayı düzenleyen bir hükmün şeklinde yeni (a) bendi olarak eklenmesi ve bentlerin teselsül ettirilmesi, (c) bendi "ve uygulamak ibaresinin" metinden çıkarılması (g) bendi, büyükşehir belediyesinin mahkemelerde davacı, davalı sıfatıyla ve resmi merciler önünde temsil olanaklarının artırılmasını teminen bendin sonuna "belediye ve bağlı kuruluş avukatlarına veya özel avukatlara temsil ettirmek" hükmünün eklenmesi suretiyle, 19 uncu madde olarak,

- 19 uncu maddesi; danışmanlar için öngörülen brüt ücretin üst sınırının yüksek belirlenmiş olduğu ve düşürülmesini teminen ikinci fıkrasında yer alan "yüzde 90'ını geçmemek" ibaresinin "yüzde 50'sini geçmemek" olarak değiştirilmesi suretiyle 21 inci madde olarak,

- 20 nci maddesi; Belediyeler Kanunu Tasarısında yer almakla birlikte açıklık kazandırılmak amacıyla, birinci fıkrasına "belediye teşkilatı;" ibaresinden sonra gelmek üzere "norm kadro esaslarına uygun olarak" ibaresinin eklenmesi, en fazla beş genel sekreter yardımcısı atanabilme koşulunun artan görev ve yetkiler paralelinde, beş milyondan üç milyona çekilmesini teminen üçüncü fıkrasında yer alan "beş" ibaresinin "üç" olarak değiştirilmesi suretiyle 22 nci madde olarak,

- 21 inci maddesi; birinci fıkrasının metinden çıkarılması, ikinci fıkrasında "atanır ve" ibaresinin "atanır." olarak değiştirilmesi ve büyükşehir belediye meclisinin gündeminin yoğunluğu nedeniyle tüm personel yerine yönetici durumunda olanların atamalarının meclisin bilgisine sunulmasını teminen bu ibareden sonra gelmek üzere, "Personelden müdür ve üstü unvanlar olanlar" ibaresinin eklenmesi, üçüncü fıkrası Genel sekreter kadrosuna atanalar genel idare hizmet sınıfına dahil bakanlık genel müdürleri için ilgili mevzuatında öngörülen tüm haklardan aynen yararlanmaları doğrultusunda yeniden düzenlenmesi suretiyle 23 üncü madde olarak,

- 22 nci maddesi; birinci fıkrası (d) bendi redaksiyona tabi tutulması ikinci fıkrası ikinci cümlesinin metinden çıkarılması üçüncü ve dördüncü fıkraların üçüncü fıkra olarak birleştirilmesi suretiyle, 24 üncü madde olarak,

- 23 üncü maddesi; birinci fıkrası (i) bendinde yer alan "ücretler" ibaresinin faiz ve borçlanma için uygun bir ifade olmadığı gerekçesiyle "ödemeler" şeklinde değiştirilmesi, (j) bendinde, "sosyal yardımlar" ibaresinin hizmetleri de kapsayacak şekilde "sosyal hizmet ve yardımlar" olarak değiştirilmesi, (m) bendinde "ücretleri" ibaresinin yapılacak hizmetler karşılığı alınması öngörülen ödeme biçimini ifade etmediği için "ödemeleri" olarak değiştirilmesi, (n) bendinde, amacın daha iyi ifade edilmesini teminen bendin başına "Kamu yararı görülen konularda" ibaresinin eklenmesi ve "kamu ve özel kesim ile" ibaresinin "kamu sektörü, özel sektör ve" olarak redaksiyona tabi tutulması suretiyle 25 inci madde olarak,

- 24 üncü maddesi, birinci fıkrasında yer alan "Büyükşehir belediye bütçesi doğrudan, ilçe ve ilk kademe belediye bütçeleri ise büyükşehir belediye meclisi tarafından," hükmü, "Büyükşehir belediye bütçesi ile ilçe ve ilk kademe belediyelerinden gelen bütçeler büyükşehir belediye meclisine sunulur, büyükşehir belediye meclisince" olarak redaksiyona tabi tutulması, bütçe metninde kanun dışında idari düzenlemeler olan tüzük ve yönetmeliklere de ayrıntılıkların giderilmesini teminen üçüncü fıkrası (a) bendinde yer alan "kanuna aykırı" ibaresi "kanun, tüzük ve yönetmeliklere aykırı" olarak değiştirilmesi, dördüncü fıkra, "belediyelerinde" ibaresi ifadeye açıklık kazandırılmasını teminen "belediye bütçelerinde" olarak redaksiyona tabi tutulması suretiyle 26 ncı madde olarak,

- 25 inci maddesi; belirtilen çerçevede büyükşehir belediyelerinin sermaye şirketlerine de ortak olabildiğini teminen bendin sonuna "ve kurulmuş olanlara ortak olabilir." ibaresinin eklenmesi suretiyle 27 nci madde olarak,

- 26 ncı maddesi; beşinci ve altıncı fıkralarının büyükşehir belediyesinin ilçe ve ilk kademe belediyeleri ile ortak projeler geliştirmelerini, yatırım yapabilmelerini, ayrıca belirtilen koşullarda ilçe ve ilk kademe belediyelerine mali yardım yapabilmelerini teminen, beşinci fıkra olarak düzenlenmesi yedinci fıkrasındaki bir yıllık sürenin iki yıl olarak değiştirilmesi suretiyle, 28 inci madde olarak,

- 27 nci maddesi; "Bu Kanunda hüküm bulunmayan durumlarda, Belediyeler Kanunu ve diğer kanunların belediyelere ilişkin hükümleri" ibaresi kanun tekniğine uygunluğunun sağlanması amacıyla "Belediye Kanunu ve diğer ilgili kanunların bu kanuna aykırı olmayan hükümleri" olarak değiştirilmesi ve başlığının "Diğer hükümler" şeklinde redaksiyona tabi tutulması suretiyle, 29 uncu madde olarak,

- Kanun tekniğine uygunluk açısından 29 uncu maddenin "Değiştirilen hükümler" başlığıyla 30 uncu madde olarak düzenlenmesi suretiyle,

- 29 uncu maddesi; Büyükşehir belediye meclisine seçmenlerce doğrudan üye seçilmesini öngören düzenlemenin benimsenmemesi nedeniyle yürürlükteki 2972 sayılı Kanunun 24 üncü maddesinin muhafazası ve ilk kademe belediyesinin de dahil edilmemesini teminen 2972 sayılı Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanunun 24 üncü maddesinin (a) bendindeki "her ilçe" ibaresinden sonra gelmek üzere "ve ilk kademe belediyesi" ibaresinin eklenmesini temin etmek amacıyla yeni 31 inci madde olarak,

- 28 inci maddesi; metne eklenen yeni 31 inci maddede yapılan düzenleme ile paralelliğin sağlanması amacıyla "18.1.1984 tarihli ve 2972 sayılı Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanunun 24 üncü maddesi" ibaresinin çıkarılması suretiyle 32 nci madde olarak,

- Geçici 1 inci madde aynen,

- Büyükşehir belediye sınırlarının belirlenmesinde ülkemizin gelişimi sürecinde ortaya çıkan ihtiyaçların karşılanması amacıyla yönelik objektif kıstasların düzenlenmesini teminen yeni geçici 2 nci maddenin metne eklenmesi suretiyle,

- Yürürlük ve yürütmeye ilişkin 30 ve 31 inci maddeleri, 33 ve 34 üncü maddeler olarak aynen, Kabul edilmiştir.

Ayrıca, Tasarının başlığı Büyükşehir Belediyesi Kanunu Tasarısı olarak değiştirilmiştir.

Bu defa, Komisyonumuzun, 24.6.2004 tarihinde Hükümeti temsilen İçişleri Bakanı Abdülkadir AKSU ile İçişleri Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Çevre ve Orman Bakanlığı, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı, Hazine Müsteşarlığı ve Devlet Personel Başkanlığı temsilcilerinin de katılımıyla yapmış olduğu, 59 uncu birleşiminde alt komisyonca hazırlanan rapor ve metin esas alınmak suretiyle, görüşmelere geçilmiştir.

Komisyonumuzda, tasarının tümü üzerinde yapılan müzakerelerde,

- Merkezi idarenin görevleri dışındaki tüm mahalli ve müşterek nitelikli ihtiyaçların yerel yönetimlerce karşılanmasının ve tüm yetkilerin devrini içeren bir yetki devri ilkesinin Anayasaya aykırılık teşkil ettiği,

- Büyükşehir belediyelerinin şirket kurma yada kuruluş şirketlere ortak olma yolunun açılmasının yolsuzluklara açık bir yapı oluşturacağı, belediye iktisadi teşebbüslerinin günümüze değin pek çok yolsuzluğun kaynağı olduğu, denetimlerinin Türk Ticaret Kanunu çerçevesinde yapılacağından kamu kaynaklarının kullanımlarının kamu denetimi dışında tutulamayacağı,

- Belediyeyle bağlı bir şirketin kurulmasının Bakanlar Kurulu Kararı ile gerçekleştirildiği, özelleştirilmesinin ise belediye meclisi kararı ile yapılabilmesinin hukuka aykırılık oluşturacağı,

- Meslek odaları, kamu kurum ve kuruluşları, özel sektörün alanına giren konularda ihtisas boyutu aranmaksızın belediyelerin yetkilendirildiği, özellikle servis araçları ile taksi sayılarının büyükşehir belediyelerince belirlenmemesi gerektiği, öte yandan, 1983 tarihli ve 2683 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu ile koruma kurullarına ve değişik bakanlıklara verilen yetkilerin büyükşehir belediyelerine verilmesinin ciddi sorunlara yol açabileceği,

- Katılımcılık ilkesinin güçlendirilmesi gerektiği, hemşehrilik hukukunun tek boyutlu olarak düzenlendiği, hemşehrilere karar alma süreçlerinde etkin rol alacağı mekanizmaların öngörülmediği,

- Saydamlık ve hesap verebilirlik ilkeleri çerçevesinde stratejik plan ve performans bütçe arasındaki ilişkilerin sağlıklı kurulmadığı, mahalli idarelerin de kapsamında bulunduğu Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun gereklerinin karşılanmadığı,

- Büyükşehir belediyelerinin cari harcamalar için borçlanabilmelerine olanak tanındığı, bu düzenlemenin kamu finansman dengeleri açısından sorun oluşturabileceği,

- Belediye Kanunu Tasarısı, Büyükşehir Belediyeleri Kanunu Tasarısı ve İl Özel İdaresi Kanunu Tasarılarında çok sayıda yetki ve görev mükerrerlikleri bulunduğu, bürokratik işlemlerin çoğalarak işleyişte sorunlara yol açabileceği,

- Görev ve yetkileri artan büyükşehir belediyelerinin yeterli mali kaynak ile güçlendirilmesi gerektiği, mali portrenin görülmediği, gerekli yasal çalışmaların eş zamanlı yapılmasının ve meclisin düzenlemelerinin bütünsel açıdan değerlendirmesinin büyük önem taşıdığı,

- Bu tür kanunların temenni niteliğinde olduğu, kanun koyucu takdir eder ise belirtilen nüfus sınırlarının altında kalan yerlerde de büyükşehir belediyesi kurulabileceği,

- İlçe belediyelerinin büyükşehir belediyesi karşısında çok güçsüzleştirildiği, yerinden yönetim ilkesinin bir gereği olarak ilçe belediyelerinin görev ve yetkilerinin artırılmak suretiyle yeniden düzenlenmesi gerektiği,

- Büyükşehir belediyelerinin radyo ve televizyon faaliyetlerinde bulunması gerektiği, halkın belediye hizmetlerine ilişkin bilgilendirilmesi ve kamuoyu denetimi açısından son derece önemli olduğu,

- Büyükşehirlerde ulaşım ilişkin önemli görev ve sorumluluk üstlenen belediyelerin vatandaşlara ehliyet verilmesi konusunda da yetkilendirilmesi gerektiği,

- Özellikle bölge içi bağlantıların belirli bir plan dahilinde kurulabilmesi için coğrafi olarak yakın belediyelerin işbirliği mekanizmalarının güçlendirilmesinin son derece önem taşıdığı, bu doğrultuda bölgesel konseylerin kurulması gerektiği,

Şeklindeki görüş, eleştiri ve temennileri takiben Hükümet adına yapılan tamamlayıcı açıklamalarda ise;

- Merkezi idare ile mahalli idareler arasında görev, yetki ve sorumlulukların yeniden düzenlenmesinin ülkemizin ihtiyaçları, yönetim alanında yaşanan çağdaş gelişmeler ve imzalamış bulunduğumuz Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı çerçevesinde yapıldığı,

- Anayasanın idarenin bütünlüğü ilkesi göz önünde bulundurulmak suretiyle merkezi idarenin mahalli idareler üzerindeki idari vesayetinin azaltılmasının, mahalli idarelerin özerkliklerinin güçlendirilmesinin, bu doğrultuda demokratik, katılımcı ve saydam bir yönetim modeli oluşturulmasının öngörüldüğü,

- Belediyeler arası işbirliği ve koordinasyon konusunda gerekli mekanizmaların hayata geçirilmesine ilişkin imkanların bulunduğu,

- Büyükşehir belediyeleri sınırları içinde yapılan genel bütçe vergi gelirleri tahsilatından halen % 4,1 olarak ayrılan payın % 5'e yükseltilmesinin yanısıra mahalli idarelerin finansmanına yönelik yeni düzenlemeler öngören çalışmalar yapıldığı, kısa zaman içinde tasarı olarak Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulacağı,

- Merkezi idare ile mahalli idareler ve mahalli idarelerin kendileri arasında herhangi bir görev, yetki ve sorumluluk konusunda mükerrerliğin bulunmadığı, kaynakların rasyonel kullanımını amaçlayan yeni düzenlemelerin titiz çalışmalar sonucu ortaya çıktığı,

- Büyükşehir belediyesinin ruhsatlandırma yetkilerinin artırılması suretiyle bürokrasinin azaltılacağı ve işleyişin etkinleşeceği,

- Üniversiteler, kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum örgütleri ve vatandaşlarla hizmetlerin gerçekleşmesine yönelik gönüllülük yöntemlerinin uygulanmasıyla iş görme yollarının çeşitleneceği, bunun da, yönetim ile vatandaş arasında karşılıklı güven duygularının artmasına yol açacağı,

- Alt Komisyonunda, 1983 tarihli ve 2683 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu ile koruma kurullarına ve değişik bakanlıklara verilen yetkilerin büyükşehir belediyelerine verilmesi konusunda yapılan düzenlemenin yerinde olmadığı,

- Yürürlükteki mahalli idarelerin işleyişinde görülen en önemli sorunların başında, büyükşehir belediyeleri ile ilçe belediyeleri arasında yetki karmaşası olduğu, bu itibarla, özellikle kent-sel yaşamı etkileyen konularda, imkanları ve yönetim kapasitesi güçlü büyükşehir belediyelerinin sorumluluk alanlarının genişletilmesinin hizmetlerin sağlıklı yürütülmesi açısından bir zaruret olduğu, ifade edilmiştir.

Komisyonumuzda, alt komisyon tarafından hazırlanan metin üzerinden görüşmelerin yapılması kabul edilmiştir.

Alt Komisyon metninin;

- 1, 2 ve 3 üncü maddeleri; aynen,

- 4 üncü maddesi; Büyükşehir kurulabilmesi için belirlenen nüfus sayısının azaltılmasını teminen "1.000.000'dan" ibaresi "750.000'den" olarak değiştirilmesi suretiyle,

- 5 inci maddesi; aynen,

- 6 ncı maddesi; ikinci fıkrasında yer alan "yazılı" ibaresinin "belirtilen" olarak redaksiyona tabi tutulmak suretiyle,

- 7 nci maddesi; çevre düzeni planı ile nazım imar planı arasındaki uyumun sağlanması amacıyla birinci fıkrasının (b) bendinin başına "Çevre düzeni planına uygun olmak kaydıyla" ibaresinin eklenmesi, bentte yer alan "1/50.000" ibaresinin "1/25.000" olarak değiştirilmesi, (c) bendinde yer alan Gecekondu Kanununda büyükşehir belediyelerine verilmiş özel bir yetki olmadığından "Büyükşehir belediyelerine" ibaresinin "belediyelere" olarak değiştirilmesi, (f) bendinde büyükşehirler sınırları içinde park yerlerinin işletilme yetkisinin büyükşehirlere verildiği için "bunlardan Büyükşehir belediyesinin yetkili olduğu alanlar içinde olanları" ibaresinin metinden çıkarıl-

ması, (i) bendinde yer alan "tedbirler almak" ibaresinden sonra gelmek üzere "büyükşehir katı atık yönetim planını yapmak, yaptırmak" ibaresinin eklenmesi, teknik olarak ifadenin düzeltilmesi amacıyla "ortadan kaldırma" ibaresinin "bertaraf edilmesine" olarak değiştirilmesi, (r) bendinde ifadeye açıklık getirilmesi amacıyla "kaynak suyu pazarlamak" ibaresinin "kaynak suyu veya arıtma sonunda üretilen suları pazarlamak" olarak değiştirilmesi, büyükşehir belediyesi tarafından hazırlanacak olan plan ve proje gerekleri doğrultusunda katı atık toplama işleminin yapılmasını teminen üçüncü fıkrasının (b) bendinin başına "Büyükşehir katı atık yönetim planına uygun olarak" ibaresinin eklenmesi suretiyle,

- 8 inci maddesi redaksiyona tabi tutulması suretiyle,

- 9 uncu maddesi; yerinden yönetim ilkesinin bir gereği olarak ikinci fıkrasında yer alan "tespit edilen yetkiler" ibaresinden sonra gelmek üzere "ile büyükşehir sınırları dahilinde il trafik komisyonunun yetkileri" ibaresinin eklenmesi suretiyle,

- 10 uncu maddesi; konunun 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu çerçevesinde düzenlenmiş bulunduğu sözkonusu yasanın bütünlük ve anlayışının korunması amacıyla metinden çıkarılması ve madde numaralarının teselsül ettirilmesi suretiyle,

-11 inci maddesi; "görevli oldukları konularda" ibaresinden sonra gelmek üzere "bu Kanunla birlikte" ibaresinin eklenmesi, "diğer mevzuat hükümleri ile" ibaresinden sonra gelmek üzere "ilgisine göre" ibaresinin eklenmesi, "yetki, imtiyaz ve muafiyetlere" ibaresinden sonra gelmek üzere "de" bağlacının eklenerek maddenin redaksiyona tabi tutulması suretiyle,

- 12 nci maddesi; 11 inci madde olarak aynen,

- 13 üncü maddesi; Belediye Kanunu Tasarısı ile uyum sağlanması amacıyla üçüncü fıkrasının metinden çıkarılması suretiyle 12 nci madde olarak

- 14 üncü maddesi; 13 üncü madde olarak aynen,

- 15 inci maddesi; dördüncü fıkrasının sonuna "Mülki idare amirine gönderilmeyen kararlar yürürlüğe girmez." hükmünün eklenmesi suretiyle 14 üncü madde olarak,

- 16 ncı maddesi; üçüncü fıkrasının ilk cümlesinin fıkra ile uyumsuzluğunun giderilmesini teminen çıkarılması, 13 üncü maddeden çıkarılan ancak, ihtisas komisyonuna gündemdeki konularla ilgili olmak üzere katılabilecekleri düzenleyen hükmün taşınmasını teminen dördüncü fıkrasının sonuna eklenmesi suretiyle 15 inci madde olarak,

- 17 nci maddesi; üçüncü fıkrasında yer alan "encümeninin seçilmiş üyelerine" ibaresinin "encümeninin başkanı ve seçilmiş üyelerine" olarak ve "Devlet memurları için belirlenen aylık katsayı" ibaresinin "devlet memur aylıkları için belirlenen aylık katsayı" olarak redaksiyona tabi tutulması suretiyle 16 ncı madde olarak,

- 18 inci maddesi; üçüncü fıkrasının belediye başkanlarının siyasi partilerde görev alabilmesi konusundaki sınırlamanın Belediye Kanununa paralel olarak düzenlenmesini teminen değiştirilmesi suretiyle 17 nci madde olarak,

- 19 uncu maddesi, büyükşehir belediye başkanının belediye meclisi ve encümenine başkanlık etme hususuna açıklık getirilmesini teminen (c) bendinde yer alan "encümeninin" ibaresinin "encümenine başkanlık etmek, bu organların" olarak düzenlenmesi suretiyle 18 inci madde olarak,

- 20 nci maddesi; 19 uncu madde olarak aynen,

- 21 inci maddesi; konuya açıklık getirmek için "Danışman olarak görevlendirilme, memuriyete geçiş hakkı doğurmaz." ibaresinin "Danışman olarak görevlendirilme, memuriyete geçiş, sözleşmeli veya işçi statüsünde çalışma dahil ilgililer açısından herhangi bir hak teşkil etmez." şeklinde değiştirilmesi, ikinci fıkrası danışmana verilecek ücretin yetenekli kişilerin danışman olarak kullanılmasını teminen ödenecek ücretin hesabında metinde belirtilen genel sekretere ödenen aylığın %50'si yerine %75 oranının benimsenmesi suretiyle 20 nci madde olarak,

- 22 nci maddesi; nitelikli personelin danışman olarak çalışabilmesinin özendirilmesi amacıyla "yüzde 50' sini aşmamak" ibaresinin "yüzde 75'ini aşmamak" olarak değiştirilmesi suretiyle 21 inci madde olarak,

- 22 nci maddesi; 21 inci madde olarak aynen,
 - 23 üncü maddesi; ikinci fıkrası ikramiyenin amacına ulaşabilmesini sağlamak amacıyla "en-cümen kararıyla" ibaresinden önce gelmek üzere " hastalık ve yıllık izinleri dahil olmak üzere çalış-tıkları sürelerle orantılı olmak üzere" ibaresinin eklenmesi suretiyle 22 nci madde olarak,
 - 24 üncü maddesi; uygulama ile uygunluğun sağlanması amacıyla birinci fıkrası (b) bendin-de yer alan "gelir saymanları" ibaresinin "Maliye Bakanlığı" olarak değiştirilmesi , 7 nci maddenin (f) bendine göre elde edilecek gelirlerin belediye gelirleri arasında sayılmasının teminen yeni (f) bendi eklenmesi, ve bentlerin buna göre teselsül ettirilmesi (k) bendinin metinden çıkarılması, ikin-ci fıkrası genel bütçe vergi gelirleri tahsilat toplamının %75' inin doğrudan ilgili Büyükşehir belediyesine, kalan %25'inin de nüfuslarına göre büyükşehir belediyelerine dağıtımını öngören bir hükmün fıkranın sonuna eklenmesi, üçüncü fıkrası Büyükşehir belediyeler ile ilçe ve ilk kademe belediyeleri arasında doğan mali yükümlülüklerin yerine getirilmesine ilişkin düzenleme kapsamına bağlı kuruluşların da dahil edilmesi, su, atık su ve doğal gaz bedellerinin de işleyiş içinde değerkendirilmesini teminen metnin yeniden düzenlenmesi suretiyle 23 üncü madde olarak,
 - 25 ve 26 ncı maddeleri; 24 ve 25 inci maddeler olarak aynen,
 - 27 nci maddesi; Büyükşehir belediyelerinin kurulmuş şirketlere ortak olmasının engellenmesi amacıyla "ve kurulmuş olanlara ortak olabilir" ibaresinin çıkarılması ve belediye başkanı, genel sekreter ve diğer belediye üst yöneticilerinin şirketlerin yönetim ve denetim kurullarında görev alamayacaklarına ilişkin bir hükmün madde sonuna eklenmesi suretiyle 26 ncı madde olarak,
 - 28 inci maddesi; beşinci fıkrasının sonundaki "belediyelerine mali yardım yapabilir" ibaresinin "belediyelerine mali ve aynı yardım yapabilir," şeklinde değiştirilmesi, altıncı fıkrada yer alan "en geç iki yıl içinde geri ödenmek üzere" ibaresinin metinden çıkarılması ve son fıkrasında yer alan "kurum-lardan" ibaresinin "kuruluşlardan"olarak redaksiyona tabi tutulması suretiyle 27 nci madde olarak,
 - 29, 30, 31, 32 nci maddeleri; 28, 29, 30 ve 31 inci maddeler olarak aynen,
 - Geçici 1 inci maddesi; aynen,
 - Geçici 2 nci maddesi; büyükşehir sınırlarının tespitine açıklık kazandırılmasını teminen değiştirilmek suretiyle,
 - 31.5.2004 tarihi itibarıyla büyükşehir belediyeleri ve bağlı kuruluşları ile sermayesinin yüz-de 50'den fazlasına büyükşehir belediyelerine ait şirketlerin, diğer belediyeler ile kamu kurum ve kuruluşlarından olan alacaklarının, kamu kurum ve kuruluşlarına olan borçlarına karşılık mahsup edilmesine imkan sağlanması; mahsuptan sonra belediyelerin kalan borçlarının her ay genel bütçe vergi gelirlerinden almakta oldukları payların yüzde 40'ını geçmemek üzere tahsil edilmesi ve alacak ve borçların fer'ilerini de kapsaması; mahsup ve kesinti işlemlerinin karara bağlanmasında yetkili olmak üzere bir uzlaştırma komisyonu kurulması ve temsil yapısının belirlenmesi amacıyla yeni geçici 3 üncü maddenin eklenmesi suretiyle,
 - 33 üncü maddesi; 24 üncü maddenin birinci fıkrasının (b) bendinin 1.1.2005 tarihinde, aynı maddenin ikinci fıkrası yayımını izleyen ay başında, diğer maddelerin ise yayımı tarihinde yürür-lüğe girmesini teminen değiştirilmesi suretiyle 32 nci madde olarak,
 - Yürütmeye ilişkin 34 üncü maddesi, 33 üncü madde olarak aynen,
- Kabul edilmiştir.
- Ayrıca, metnin tümü yazım kuralları bakımından redaksiyona tabi tutulmuştur.

Raporumuz, Genel Kurulun onayına sunulmak üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile arz olunur.

Başkan	Başkanvekili	Sözcü
<i>Sait Açba</i>	<i>M. Altan Karapaşaoğlu</i>	<i>Sabahattin Yıldız</i>
Afyon	Bursa	Muş
Kâtip	Üye	Üye
<i>Mehmet Sekmen</i>	<i>Mahmut Göksu</i>	<i>Mehmet Melik Özmen</i>
İstanbul	Adıyaman	Ağrı
Üye	Üye	Üye
<i>Ruhi Açıkgöz</i>	<i>Mehmet Zekâi Özcan</i>	<i>Osman Kaptan</i>
Aksaray	Ankara	Antalya
Üye	Üye	(Ayrışik oy yazısı ektedir)
<i>Mehmet Mesut Özakcan</i>	<i>Ali Osman Sali</i>	Üye
Aydın	Balıkesir	<i>Ali Kemal Devencil</i>
(Ayrışik oy yazısı ektedir)	Üye	Balıkesir
Üye	Üye	(Karşı oy yazısı ektedir)
<i>Aziz Akgül</i>	<i>Ömer Abuşoğlu</i>	Üye
Diyarbakır	Gaziantep	<i>Mustafa Zeydan</i>
Üye	Üye	Hakkâri
<i>M. Emin Murat Bilgiç</i>	<i>Alaattin Büyükkaya</i>	Üye
Isparta	İstanbul	<i>Birgen Keleş</i>
Üye	Üye	İstanbul
<i>Ali Kemal Kumkumoğlu</i>	<i>Kemal Kılıçdaroğlu</i>	(Karşı oy yazısı ektedir)
İstanbul	İstanbul	Üye
(Ayrışik oy yazısı ektedir)	(Karşı oy yazısı ektedir)	<i>M. Mustafa Açıkalın</i>
Üye	Üye	İstanbul
<i>Bülent Baratalı</i>	<i>Mehmet Ceylan</i>	Üye
İzmir	Karabük	<i>Y. Selahattin Beyribey</i>
(Ayrışik oy yazısı ektedir)	Üye	Kars
Üye	Üye	Üye
<i>Taner Yıldız</i>	<i>Mustafa Ünal</i>	<i>Ali Er</i>
Kayseri	Konya	Mersin
Üye	Üye	Üye
<i>Gürol Ergin</i>	<i>Kâzım Türkmən</i>	<i>Abdülkadir Kart</i>
Muğla	Ordu	Rize
(Ayrışik oy yazısı ektedir)	(Ayrışik oy yazısı ektedir)	Üye
Üye	Üye	Üye
<i>Erol Aslan Cebeci</i>	<i>Musa Uzunkaya</i>	<i>Enis Tütüncü</i>
Sakarya	Samsun	Tekirdağ
Üye	Üye	(Ayrışik oy yazısı ekli)
<i>Faruk Nafiz Özak</i>	<i>Mehmet Akif Hamzaçebi</i>	Üye
Trabzon	Trabzon	<i>Osman Coşkunoğlu</i>
(Ayrışik oy yazısı ektedir)	(Ayrışik oy yazısı ektedir)	Uşak
		(Ayrışik oy yazısı ektedir)

AYRIŞIK OY

Büyükşehir belediyelerinin ortaya çıkış nedeni yaşanan hızlı kentleşmedir. Dünyanın her yerinde görülen kentleşme özellikle gelişmekte olan ülkelerde daha hızlı bir gelişim göstermektedir. Hızlı kentleşme sonucunda büyük kentlerin daha çok büyümesi, belediye sınırlarının dışında düzensiz ve plansız gelişmelere yol açınca, anakentlerin yönetiminde özel model arayışı öncelik kazanmıştır. 1984 yılından itibaren çıkarılan yasalarla Büyükşehir uygulaması başlatılmıştır.

Büyükşehir belediye sistemi temelini 1982 Anayasasından almıştır. Anayasanın 127 nci maddesinde "Kanun, büyük yerleşim yerleri için özel yönetim biçimleri getirebilir" hükmü yer almaktadır.

3030 sayılı Kanun ile Büyükşehir belediyelerinin yönetim yapısı, hukuki statüsü, görevleri düzenlenmiştir. Bu kanuna göre bir yerde Büyükşehir belediye yönetiminin kurulabilmesi için belediye sınırları içinde birden fazla ilçenin bulunması, şayet yoksa öncelikle merkezi idare tarafından en az iki ilçenin kurulması gerekmektedir. Ancak uygulamada durum böyle olmamıştır. Antalya, Diyarbakır, Erzurum, Eskişehir, İzmit, Mersin ve Samsun illerinin Merkez belediyelerini büyükşehir belediyesine dönüştüren 2.9.1993 tarihli 504 sayılı Kanun Hükümünde Kararnamede, belediye sınırları içinde ilçe belediyesi bulunması koşulu aranmaksızın "alt belediyeler" kurulması ve bu alt belediyelerin ilçe belediyelerinin fonksiyonlarını yerine getirmeleri öngörülmüştür.

Komisyonunda görüşülen Tasarı, belediye sınırları içinde bulunması gerekli ilçe belediye sayısını en az üç olarak belirlerken 504 sayılı KHK'dekine benzer bir şekilde ilçe belediyesi fonksiyonunu yerine getirecek "ilk kademe belediyeleri" kurulmasını öngörmüş, 4 üncü madde hükmü ile, son nüfus sayımına göre toplam nüfusu 750.000'den fazla olan ilk merkez belediyelerinin, fiziki yerleşim durumları ve ekonomik gelişmişlik düzeyleri de dikkate alınarak kanunla büyükşehir belediyesine dönüştürülebileceği hükme bağlanmıştır.

Tasarının katılmadığımız düzenlemeleri aşağıdadır:

1. Tasarının "Büyükşehir belediyesine katılma" başlığını taşıyan 6 ncı maddesinin birinci, ikinci ve üçüncü fıkraları;

1988 yılında Türkiye tarafından imzalanan "Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı" 1991 yılında bazı çekinceler ile, 3723 sayılı Kanunla onaylanmıştır. Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'nın Türkiye tarafından da benimsenen "Yerel Yönetim Sınırlarının Korunması" başlığını taşıyan 5 inci maddesi aynen şöyledir:

"Yerel yönetimlerin sınırlarında, mevzuatın elverdiği durumlarda ve mümkünse bir referandum yoluyla ilgili topluluklara önceden danışmadan değişiklik yapılamaz"

"Avrupa Birliği Müktesabatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programı" ile "Avrupa Birliği Müktesabatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programının Uygulanması, Koordinasyonu ve İzlenmesine Dair Karar"ın kabulüne ilişkin 23.6.2003 tarihli Bakanlar Kurulu Kararında; "...yerel yönetimlerin, ülkemizin de imzalayarak taraf olduğu Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartına uygun olarak yeniden yapılandırılması öngörülmektedir." denilmesine karşın, Tasarı ile yapılan düzenleme, tüzel kişilikleri sona erdirilip ilgili belediyeye katılması söz konusu toplulukların yani belediye ile köy halkının, katılma konusunda kendilerine referandum yoluyla danışılmasını öngörmediğinden usulüne göre yürürlüğe konulmuş olan söz konusu uluslararası anlaşmaya aykırılık oluşturmaktadır.

2. Büyükşehir Belediyeleri Kanunu Tasarısının 10 uncu maddesi hükmü ile, Büyükşehir belediyesine, ilçe ve ilk kademe belediyelerinin imar uygulamalarını denetleme yetkisinin verilmesi yerinde olmakla beraber yapılan yasadışı uygulamaların tümüyle ortadan kaldırılması için yeterli değildir. Ülkemizde 1980'li yıllardan bu yana yaşanan imar uygulamaları belediyelerin imar uygulamalarını denetleyecek il veya bölge kurullarının oluşturulmasını gerekli kıldığı düşüncesindeyiz. Tasarı bu açıdan eksiktir.

3. Tasarının 24 üncü maddesi büyükşehir belediyelerinin gelirlerini düzenlemektedir.

Gerek Kamu Yönetimi Temel Kanunu Tasarısı gerekse yerel yönetimlerle ilgili tasarıların kendilerinden beklenen sonucu sağlamaları için gerekli olan olmazsa olmaz koşulların arasında yeterli malî kaynağın düzenli bir şekilde sağlanması gerekmektedir. Belediyelerin gelirleri ile ilgili çok çeşitli mevzuat bulunmaktadır. Böyle bir blok kanun tasarısı geldiğinde en azından temel gelirlerle yönelik düzenlemelerin ya bu tasarılar içinde ya da hazırlanacak olan yeni bir yerel yönetim gelirleri tasarısı içinde ele alınması gerekmektedir.

Tasarıların kaynak yapısını ve akışını ortaya koyacak bir çerçeve içinde ele alınmaması ve hazırlanmaması önemli bir eksikliklerdir. Özellikle belediyelerin gelirlerini düzenleyen mevzuatın içinde yer alan maktu tutarların (2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu başta olmak üzere) uzun bir süre değişmediği de dikkate alındığında bu eksiklik çok daha ön plana çıkmaktadır.

Tasarılarda genel bütçe vergi gelirlerinden aktarılacak pay büyükşehir belediyeleri için yüzde 5 olarak belirlenmiştir. Bakanlar Kurulu bu oranı iki katına kadar artırabilecek veya yüzde 5'e kadar indirebilecektir. Belediyeler ve il özel idarelere ilişkin tasarılar da bir oran belirlenmemiştir. Yani 2380 sayılı Kanuna göre belediyelere yüzde 6 il özel idarelerine yüzde 1.12 oranında pay verilmeye devam edilecektir. Bu durum yerel yönetimlere devredilen yetkilerle orantılı değildir. Yani görev ve kaynak dağılımı konusunda merkezi yönetim ile yerel yönetimler arasından denge kurulmuş olmamaktadır. Bu konu yerel yönetimlerce kendilerine devredilen görevlerin sağlıklı bir şekilde yerine getirilmesi bakımından oldukça önemlidir.

Malî kaynak paylaşımı konusunda sistematik bir yaklaşım ortaya koymayan tasarılar bu konuları anlaşıldığı kadarıyla başka düzenlemelere ihale etmektedir. Kamu Yönetimi Temel Kanunu Tasarısı ile onu tamamlayıcı nitelikte olması beklenen yerel yönetimler tasarılarının bu konuda daha somut bir çerçeve koyması gerekirdi.

Büyükşehir belediyelerinin ve il özel idarelerinin üstlendikleri hizmetlerin Kamu Yönetimi Temel Kanunu Tasarısının öngördüğü çerçevede artacağı varsayımında vergi benzeri kaynak yaratma konusundaki yetkileri artırılmalıdır. Belki daha önemlisi bu konuda bu kurumsal yapıları zorlayıcı çeşitli düzenlemelerin yapılması gerekmektedir.

Büyükşehir belediyelerinin belediye sınırları içinde toplanan gelirden alacağı payın dağıtımında yapılacak düzenlemeler büyükşehir belediyelerinin gelirlerini önemli ölçüde değiştirmektedir. Örneğin 2003 yılında yapılan değişikliklerle toplanan gelirlerin yüzde 40'ının doğrudan ilgili büyükşehir belediyesine, yüzde 60'ını ise havuzda toplanıp nüfuslarına göre tekrar büyükşehir belediyeleri arasında dağıtım; Diyarbakır belediyesinin aldığı payın yaklaşık 6 kat, Konya belediyesinin aldığı payın yaklaşık 2,5 kat, Antalya belediyesinin aldığı payın ise yaklaşık 2 kat artmasına yol açmıştır. Bununla birlikte, Ankara, İstanbul ve Kocaeli Büyükşehir Belediyelerinin ise aldıkları pay hissedilir ölçüde düşmüştür. Yeni getirilen sistemin mali etkisinin ne olacağının iyi anlaşılması için 2003 gerçekleştirmelerine göre değerlendirmelerin yapılması gerekmektedir. Eğer mali eşitlik sağlanması temel amaç olarak ön plana çıkıyorsa yüzde 75, yüzde 25 oranı bunu sağlama konusunda yetersiz kalacaktır. Konuya ilişkin Anayasa Mahkemesi kararları da dikkate alınarak Tasarıda kabul edilenin dışında yeni bir düzenleme yapılması gerekmektedir.

4. Tasarı ile bir ilk gerçekleştirilmektedir. Büyükşehir belediyesinin gelirlerini düzenleyen 24 üncü maddenin (c) bendinde Elektrik ve Gaz Tüketim Vergisinden söz edilmektedir. 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanununda Elektrik ve Havagazı Tüketim Vergisi olup Tasarıda yer alan şekliyle Elektrik ve Gaz Tüketim Vergisi bulunmamaktadır. Anlaşılan hükümet ileride halen uygulaması olmayan Elektrik ve Havagazı Tüketim Vergisinin adını değiştirmek suretiyle doğalgazdan ek bir vergi alınmasını düşünmektedir. Ancak gelecekte yürürlüğe konulması planlanan bir verginin bir yasa tasarısında ismen anılması Türk Hukuk Tarihi açısından ilginç bir örnek oluşturacaktır.

5. Tasarının "Belediyeler arası hizmet ilişkileri ve koordinasyonu" başlığını taşıyan 26 ncı maddesinin birinci fıkrasında,

"Büyükşehir kapsamındaki belediyeler arasında hizmetlerin yerine getirilmesi bakımından uyum ve koordinasyon Büyükşehir belediyesi tarafından sağlanır. Büyükşehir, ilçe ve ilk kademe belediyeleri arasında hizmetlerin yürütülmesiyle ilgili ihtilaf çıkması durumunda, Büyükşehir belediye meclisi yönlendirici ve düzenleyici kararlar almaya yetkilidir." denilmiştir.

Hızlı kentleşme sonucunda artan yerel hizmet talebinin karşılanmasında verimliliği sağlamak ve rekabet ortamı oluşturarak hizmet kalitesini yükseltmek amacıyla, bazı devlet hizmetlerinin özelleştirilmesi yönünde çalışmalara devam edilmektedir. Ancak, özelleştirme politikası, hizmetlerin kamu kesiminden özel sektöre aktarılmasına odaklanmış; yerel yönetimlerin güçlendirilmesi ve kurumsal kapasitenin artırılması amaçlı önlemler ihmal edilmiştir. Özelleştirme uygulamalarında belediyelerin güçlü bir eşgüdüm ve denetim sistemi oluşturamamaları, verimlilikte düşüşlere yol açabilmekte, hizmet özelleştirmelerinde gerçek bir rekabet ortamı sağlanamamaktadır.

Açıklanan nedenlerle, hizmetlerin yerine getirilmesinde ve özellikle özelleştirme uygulamalarında belediyelerin güçlü bir eşgüdüm ve denetim sistemi oluşturmaları açısından maddede bu bağlamda ek düzenleme yapılmasında yarar görülmektedir.

6. Tasarıda, servis araçları ile taksi sayılarının büyükşehir belediyelerince belirlenmesi esası getirilmektedir. Bu uygulama, meslek odalarına, kamu kurum ve kuruluşlarına ve hatta fabrikasına işçi taşıyan özel sektöre müdahale anlamı taşır.

7. Büyükşehir belediyelerinin görevleri belirlenirken görev alanları oldukça geniş tutulmuş ilçe ve alt kademe belediyelerinin görevleri ise sınırlı kalmıştır.

8. Bugün yerel yönetimlerin temel sorunu kaynak yetersizliğidir. Kaynak sorununun çözülmediği bir ortamda, yerel yönetimlerde yeni düzenlemelere gitmek sorunları çözmeyecektir. Bu nedenle öncelikle yerel yönetimlerin kaynak sorununu çözen tasarıların TBMM'ye getirilmesi gerekirdi.

9. Belediye Kanunu, Büyükşehir Belediye Kanunu ve İl Özel İdaresi Kanunu tasarılarında çok sayıda yetki ve görev mükerrerlikleri vardır. Böyle bir düzenleme, tasarılar yasalaştığında pek çok bürokratik işlemin doğmasına ve bürokraside gereksiz çekişmelere ortam hazırlayacaktır.

10. Belediyeler Kanunu için getirdiğimiz eleştiri ve öneriler bu Tasarı için de geçerlidir.

Osman Coşkunoglu
Uşak
Gürol Ergin
Muğla
M. Akif Hamzaçebi
Trabzon
A. Kemal Deveciler
Balıkesir

Enis Tütüncü
Tekirdağ
Bülent Baratalı
İzmir
Osman Kaptan
Antalya
Birgen Keleş
İstanbul

Kazım Türkmen
Ordu
Kemal Kılıçdaroğlu
İstanbul
M. Mesut Özalkan
Aydın
A. Kemal Kumkumoğlu
İstanbul

ALT KOMİSYON RAPORU

Esas No. : 1/768

14.5.2004

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU BAŞKANLIĞINA

Komisyonumuzun 4.3.2004 tarihinde Hükümeti temsilen İçişleri Bakanı Abdülkadir AKSU ile İçişleri Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Devlet Planlama Teşkilatı ve Devlet Personel Başkanlığı temsilcilerinin de katılımlarıyla yapmış olduğu 35 inci birleşiminde 1/768 esas numaralı "Büyükşehir Belediyeleri Kanunu Tasarısı" görüşülmeye başlanmış, verilen bir önerge ile tasarının daha ayrıntılı bir şekilde incelenmesini teminen alt komisyon kurulmasına karar verilmiştir.

Alt komisyon, 29.4.2004, 3.5.2004, 5.5.2004, 6.5.2004 tarihlerinde ilgili kurumların temsilcilerinin de katılımlarıyla yapmış olduğu çalışmaları tamamlamıştır.

Alt komisyonca Tasarıda yapılan değişiklikler metne işlenmiştir.

Diğer taraftan;

- Tasarının 13 üncü maddesinin altıncı fıkrasında yer alan büyükşehir belediye başkanının ilçe ve ilk kademe meclislerinin aldıkları kararlardan hukuka aykırı gördüğü kararların yeniden görüşülmesini isteyebilmesini ve ilgili meclisin kararında ısrar etmesi ile kararın kesinleşeceğine ilişkin düzenlemenin,

- 22 nci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan Büyükşehir il merkezinde yapılan genel bütçe vergi gelirleri tahsilat toplamından büyükşehir belediyelerine verilecek payların ne şekilde dağıtılacağı konusunun, Anayasa Mahkemesi kararı da gözönünde bulundurularak,

Plan ve Bütçe Komisyonumuzda değerlendirilmesi kararlaştırılmıştır.

Raporumuz, Plan ve Bütçe Komisyonuna arz olunur.

Başkan	Üye	Üye
<i>Mustafa Açıkalın</i>	<i>Ali Osman Sali</i>	<i>Alaattin Büyükkaya</i>
İstanbul	Balıkesir	İstanbul
Üye	Üye	Üye
<i>Birgen Keleş</i>	<i>Kemal Kılıçdaroğlu</i>	<i>Ali Kemal Kumkumoğlu</i>
İstanbul	İstanbul	İstanbul
(Karşı oy yazım ektedir)	(Karşı oy ektedir)	(Karşı oy yazım ektedir)
Üye	Üye	Üye
<i>Mehmet Sekmen</i>	<i>Mehmet Ceylan</i>	<i>Kâzım Türkmen</i>
İstanbul	Karabük	Ordu

KARŞI OY YAZISI

1. Tasarı, pek çok hükmü ile Anayasaya aykırılıklar taşımaktadır. Örneğin, tasarıda merkezi hükümetin görevleri dışındaki tüm "mahalli ve müşterek" ihtiyaçların yerel yönetimlerce karşılanacağı ilkesi getirilmiştir. Bu tür düzenlemeler Anayasaya aykırıdır.

2. Aynı şekilde yetki devri konusunda da Anayasaya açık aykırılıklar bulunmaktadır. Çünkü yönetici tüm yetkilerini devredemez. Ancak bir kısım yetkilerin devri söz konusu olabilir.

3. Tasarıda, yerel yönetimlerin şirket kurma ya da kurulu şirketlere ortak olma yolu sonuna kadar açılmaktadır. Böyle bir düzenleme açıkça yolsuzluklara açık bir yapının oluşmasına yol açacaktır. Nitekim bugün yerel yönetimlerdeki BİT'ler pek çok yolsuzluğun kaynağı durumundadır. Kaldı ki bunların denetimi de Türk Ticaret Kanunu çerçevesinde olacağından, bir kamu kaynağının kullanımı açıkça kamunun denetimi dışında tutulmaktadır.

4. Öte yandan, Bakanlar Kurulu kararı ile kurulmasına karar verilen bir şirketin belediye meclisinin kararı ile özelleştirilmesi hukuka uygun değildir.

5. Tasarıda, servis araçları ile taksi sayılarının büyükşehir belediyelerince belirlenmesi esası getirilmektedir. Bu uygulama, meslek odalarına, kamu kurum ve kuruluşlarına ve hatta fabrikasına işçi taşıyan özel sektöre müdahale anlamı taşır.

6. 21.7.1983 tarihli ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunuyla, koruma kurullarına ve değişik bakanlıklara verilen yetkiler, tasarı ile büyükşehir belediyelerine verilmektedir. Ayrıca, yeni oluşturulan koruma kurullarının gerek yapısı ve gerekse üyelerinin seçimi ihtisasa önem veren bir anlayışla düzenlenmemiştir.

7. Katılımcılık ilkesi yerel yönetimlerde tümüyle gözardı edilmiş, hemşehrilik hukuku tek boyutlu olarak düzenlenmiştir.

8. Tasarı, saydamlığı artırma ve hesap verme sorumluluğunu oluşturma iddiasına karşın önemli eksiklikler ve hatalı yaklaşımlar sergilemektedir. Tasarılar; kalkınma planları, yıllık programlar, orta vadeli harcama programları, stratejik planlar ve yıllık performans planları arasındaki uyum sorununu görmezden gelmektedir.

9. Borçlanma konusundaki düzenlemelerin de, tasarıda sağlıklı düzenlenmediği açıktır. Örneğin bu tasarı yasalastığında, büyükşehir belediyesi, cari harcamalar için de borçlanabilecektir. Böyle bir düzenlemenin, kamunun genel finansman dengeleri açısından doğru olmayacağı açıktır.

10. Belediye Kanunu, Büyükşehir Belediye Kanunu ve İl Özel İdaresi Kanunu tasarılarında çok sayıda yetki ve görev mükerrerlikleri vardır. Böyle bir düzenleme, tasarılar yasalastığında pek çok bürokratik işlemin doğmasına ve bürokraside gereksiz çekişmelere ortam hazırlayacaktır.

11. Bugün yerel yönetimlerin temel sorunu kaynak yetersizliğidir. Kaynak sorununun çözümlenmediği bir ortamda, yerel yönetimlerde yeni düzenlemelere gitmek sorunları çözmeyecektir. Bu nedenle öncelikle yerel yönetimlerin kaynak sorununu çözen tasarıların Parlamenteoya getirilmesi gerekirdi.

Birgen Keleş

İstanbul

Kazım Türkmen

Ordu

Ali Kemal Kumkumoğlu

İstanbul

Kemal Kılıçdaroğlu

İstanbul

ALT KOMİSYONUN KABUL ETTİĞİ METİN
BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ KANUNU TASARISI
BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam ve Tanımlar

Amaç

MADDE 1. - Bu Kanunun amacı, büyükşehir belediyesi yönetiminin hukukî statüsünü düzenlemek, hizmetlerin planlı, programlı, etkin, verimli ve uyum içinde yürütülmesini sağlamaktır.

Kapsam

MADDE 2. - Bu Kanun, büyükşehir belediyesiyle büyükşehir sınırları içindeki belediyeleri kapsar.

Tanımlar

MADDE 3. - Bu Kanunun uygulanmasında;

a) Büyükşehir belediyesi: En az üç ilçe veya ilk kademe belediyesini kapsayan, bu belediyeler arasında koordinasyonu sağlayan; kanunlarla verilen görev ve sorumlulukları yerine getiren yetkileri kullanan; idarî ve malî özerkliğe sahip ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişisini,

b) Büyükşehir belediyesinin organları: Büyükşehir belediye meclisi, büyükşehir belediye encümeni ve büyükşehir belediye başkanını,

c) İlçe belediyesi: Büyükşehir belediyesi sınırları içinde kalan ilçe belediyesini,

d) İlk kademe belediyesi: Büyükşehir belediye sınırları içinde ilçe kurulmaksızın oluşturulan ve büyükşehir ilçe belediyeleriyle aynı yetki, imtiyaz ve sorumluluklara sahip belediyeyi, ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Büyükşehir Belediyesinin Kuruluşu ve Sınırları

Kuruluş

MADDE 4. - Belediye sınırları içindeki ve bu sınırlara en fazla 10.000 metre uzaklıktaki yerleşim birimlerinin son nüfus sayımına göre toplam nüfusu 1.000.000'dan fazla olan il belediyeleri, fizikî yerleşim durumları ve ekonomik gelişmişlik düzeyleri de dikkate alınarak, kanunla büyükşehir belediyesine dönüştürülebilir.

Büyükşehir belediyesinin sınırları

MADDE 5. - Büyükşehir belediyelerinin sınırları, adını aldıkları büyükşehirlerin belediye sınırlarıdır.

İlçe belediyelerinin sınırları, bu ilçelerin, büyükşehir belediyesi içinde kalan kısımlarının sınırlarıdır.

İlk kademe belediyelerinin, büyükşehir belediye sınırları dışında, belediye sınırı olamaz.

Büyükşehir belediyesine katılma

MADDE 6. - Büyükşehir belediyesinin sınırları çevresinde ve aynı il sınırları içinde bulunan belediye ve köylerin, büyükşehir belediyesine katılması konusunda Belediye Kanunu hükümleri uygulanır. Bu durumda katılma kararı, ilgili ilçe veya ilk kademe belediye meclisinin talebi üzerine, büyükşehir belediye meclisi tarafından alınır.

İmar düzeni ve temel alt yapı hizmetlerinin zorunlu kıldığı durumlarda, birinci fıkrada yazılı belediye ve köyler, büyükşehir belediye meclisinin kararı ve İçişleri Bakanlığının önerisi üzerine Bakanlar Kurulu kararı ile büyükşehir belediyesi sınırları içine alınabilir.

Büyükşehir belediyesi sınırları içine katılan ilçe belediyeleri ile nüfusu 50.000 ve üzerinde olan belediyeler, büyükşehir ilçe veya ilk kademe belediyesine dönüşür. Diğer belediyeler ile köylerin tüzel kişiliği kalkar. Tüzel kişiliği kalkan belediyelerin katılacağı ve köylerin mahalle olarak bağlanacağı belediyeler, Bakanlar Kurulu kararında belirtilir.

İlçe ve ilk kademe belediyesi olarak büyükşehir belediye sınırları içine katılan belediyeler, büyükşehir belediye meclisinde seçiliş sıralarına göre tespit edilecek beşte bir oranında meclis üyesi ile temsil edilirler. Bu durum ilk mahalli idareler genel seçimine kadar geçerlidir. Bu belediyelerin başkanları hakkında 12 nci maddenin ikinci fıkrası hükümleri uygulanır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Büyükşehir Belediyesinin Görev Yetki ve Sorumlulukları

Büyükşehir, ilçe ve ilk kademe belediyelerinin görev ve sorumlulukları

MADDE 7. - Büyükşehir belediyesinin görev, yetki ve sorumlulukları şunlardır:

a) İlçe ve ilk kademe belediyelerinin görüşlerini alarak büyükşehir belediyesinin stratejik planını, yıllık hedeflerini, yatırım programlarını ve bunlara uygun olarak bütçesini hazırlamak,

b) Büyükşehir belediye ve mücavir alan sınırları içinde 1/2000 ile 1/50.000 arasındaki her ölçekte nazım imar planını yapmak, yaptırmak ve onaylayarak uygulamak; büyükşehir içindeki belediyelerin nazım plana uygun olarak hazırlayacakları uygulama imar planlarını, bu planlarda yapılacak değişiklikleri, parselasyon planlarını ve imar ıslah planlarını aynen veya değiştirilerek onaylamak ve uygulanmasını denetlemek; nazım imar planının yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde uygulama imar planlarını ve parselasyon planlarını yapmayan ilçe ve ilk kademe belediyelerinin uygulama imar planlarını ve parselasyon planlarını yapmak veya yaptırmak,

c) Kanunlarla büyükşehir belediyesine verilmiş görev ve hizmetlerin gerektirdiği proje, yapım, bakım ve onarım işleriyle ilgili her ölçekteki imar planlarını, parselasyon planlarını ve her türlü imar uygulamasını yapmak ve ruhsatlandırmak, 20.7.1966 tarihli ve 775 sayılı Gecekondu Kanununda büyükşehir belediyelerine verilen yetkileri kullanmak,

d) Büyükşehir belediyesi tarafından yapılan veya işletilen alanlardaki işyerlerine büyükşehir belediyesinin sorumluluğunda bulunan alanlarda işletilecek yerlere ruhsat vermek ve denetlemek,

e) Belediye Kanununun 68 ve 72 nci maddelerindeki yetkileri kullanmak,

f) Büyükşehir ulaşım ana planını yapmak veya yaptırmak ve uygulamak; ulaşım ve toplu taşıma hizmetlerini planlamak ve koordinasyonu sağlamak; kara, deniz, su ve demiryolu üzerinde işletilen her türlü servis ve toplu taşıma araçları ile taksi sayılarını, bilet ücret ve tarifelerini, zaman ve güzergâhlarını belirlemek; durak yerleri ile kara yolu, yol, cadde, sokak, meydan ve benzeri yerler üzerinde araç park yerlerini tespit etmek ve bunlardan büyükşehir belediyesinin yetkili olduğu alanlar içinde olanları işletmek, işletirmek veya kiraya vermek; kanunların belediyelere verdiği trafik düzenlemesinin gerektirdiği bütün işleri yürütmek,

g) Büyükşehir belediyesinin yetki alanındaki meydan, bulvar, cadde ve ana yolları yapmak, yaptırmak, bakım ve onarımını sağlamak, kentsel tasarım projelerine uygun olarak bu yerlere cephesi bulunan yapılara ilişkin yükümlülükler koymak; ilân ve reklam asılacak yerleri ve bunların şekil ve ebadını belirlemek; meydan, bulvar, cadde, yol ve sokak ad ve numaraları ile bunlar üzerindeki binalara numara verilmesi işlerini gerçekleştirmek,

h) Coğrafi ve kent bilgi sistemlerini kurmak,

i) Sürdürülebilir kalkınma ilkesine uygun olarak çevrenin, tarım alanlarının ve su havzalarının korunmasını sağlamak; ağaçlandırma yapmak; hafriyat toprağı, moloz, kum, çakıl depolama

alanlarını, odun ve kömür satış depolama sahalarını belirlemek, bunların taşınmasında çevre kirliliğine meydan vermeyecek tedbirler almak; katı atıkların kaynağa toplanması ve aktarma istasyonuna kadar taşınması hariç katı atıkların ve hafriyatın yeniden değerlendirilmesi, depolanması ve ortadan kaldırılmasına ilişkin hizmetleri yerine getirmek, bu amaçla tesisler kurmak, kurdukmak, işletmek veya işlettmek; sanayi ve tıbbi atıklara ilişkin hizmetleri yürütmek, bunun için gerekli tesisleri kurmak, kurdukmak, işletmek veya işlettmek; deniz araçlarının atıklarını toplamak, toplatmak, arıtmak ve bununla ilgili gerekli düzenlemeleri yapmak,

j) Gıda ile ilgili olanlar dahil birinci sınıf gayrisihhi müesseseleri ruhsatlandırmak ve denetlemek, yiyecek ve içecek maddelerinin tahlillerini yapmak üzere laboratuvarlar kurmak ve işletmek,

k) Büyükşehir belediyesinin yetkili olduğu veya işlettiği alanlarda zabıta hizmetlerini yerine getirmek,

l) Yolcu ve yük terminalleri, kapalı ve açık otoparklar yapmak, yaptırmak, işletmek, işlettmek veya ruhsat vermek,

m) Büyükşehirin bütünlüğüne hizmet eden sosyal donatılar, bölge parkları, hayvanat bahçeleri, hayvan barınakları, kütüphane, müze, spor, dinlence, eğlence ve benzeri yerleri yapmak, yaptırmak, işletmek veya işlettmek; gerektiğinde amatör spor kulüplerine malzeme desteği sağlamak, amatör takımlar arasında spor müsabakaları düzenlemek, yurt içi ve yurt dışı müsabakalarda üstün başarı gösteren veya derece alan sporculara belediye meclis kararıyla ödül vermek,

n) Gerektiğinde sağlık, eğitim ve kültür hizmetleri için bina ve tesisler yapmak, kamu kurum ve kuruluşlarına ait bu hizmetlerle ilgili bina ve tesislerin her türlü bakımını, onarımını yapmak ve gerekli malzeme desteğini sağlamak,

o) Kültür ve tabiat varlıkları ile tarihî dokunun ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerinin korunmasını sağlamak, bu amaçla bakım ve onarımını yapmak, korunması mümkün olmayanları aslına uygun olarak yeniden inşa etmek

p) Büyükşehir içindeki toplu taşıma hizmetlerini yürütmek ve bu amaçla gerekli tesisleri kurmak, kurdukmak, işletmek veya işlettmek, büyükşehir sınırları içindeki kara ve denizde taksi ve servis araçları dahil toplu taşıma araçlarına ruhsat vermek,

r) Su ve kanalizasyon hizmetlerini yürütmek, bunun için gerekli baraj ve diğer tesisleri kurmak, kurdukmak ve işletmek; derelerin ıslahını yapmak; kaynak suyu pazarlamak,

s) Mezarlık alanlarını tespit etmek, mezarlıklar tesis etmek ve işletmek, işlettmek, defin ile ilgili hizmetleri yürütmek,

t) Her çeşit toptancı hallerini ve mezbahaları yapmak, yaptırmak, işletmek veya işlettmek, imar planında gösterilen yerlerde yapılacak olan özel hal ve mezbahaları ruhsatlandırmak ve denetlemek,

u) İl düzeyinde yapılan planlara uygun olarak, doğal afetlerle ilgili planlamaları ve diğer hazırlıkları büyükşehir ölçeğinde yapmak; gerektiğinde diğer afet bölgelerine araç, gereç ve malzeme desteği vermek; itfaiye ve acil yardım hizmetlerini yürütmek; patlayıcı ve yanıcı madde üretim ve depolama yerlerini tespit etmek, konut, işyeri, eğlence yeri, fabrika ve sanayi kuruluşları ile kamu kuruluşlarını yangına ve diğer afetlere karşı alınacak önlemler yönünden denetlemek, bu konuda mevzuatın gerektirdiği izin ve ruhsatları vermek,

v) Sağlık merkezleri, hastaneler, gezici sağlık üniteleri ile yetişkinler, yaşlılar, engelliler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik her türlü sosyal ve kültürel hizmetleri yürütmek, geliştirmek ve bu amaçla sosyal tesisler kurmak, meslek ve beceri kazandırma kursları açmak, işletmek veya işlettmek, bu hizmetleri yürütürken üniversiteler, yüksek okullar, meslek liseleri, kamu kuruluşları ve sivil toplum örgütleri ile işbirliği yapmak,

- y) Merkezi ısıtma sistemleri kurmak, kurdurmak, işletmek veya işlettirmek,
z) Afet riski taşıyan can ve mal güvenliği açısından tehlike oluşturan binaları insandan tahliye etmek ve yıkmak.

Büyükşehir belediyeleri birinci fıkranın (c) bendinde belirtilen yetkilerini, imar planlarına uygun olarak kullanmak ve ilgili belediyeye bildirmek zorundadır.

İlçe ve ilk kademe belediyelerinin görev ve yetkileri şunlardır:

- a) Kanunlarla münhasıran büyükşehir belediyesine verilen görevler ile birinci fıkrada sayılanlar dışında kalan görevleri yapmak ve yetkileri kullanmak,
b) Katı atıkları toplamak ve aktarma istasyonuna taşımak,
c) Sıhhi işyerlerini, 2 nci ve 3 üncü sınıf gayrisihhi müesseseleri, umuma açık istirahat ve eğlence yerlerini ruhsatlandırmak ve denetlemek,
d) Birinci fıkrada belirtilen hizmetlerden; otopark, spor, dinlenme ve eğlence yerleri ile parkları yapmak; yaşlılar, özürülüler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik sosyal ve kültürel hizmetler sunmak; mesleki eğitim ve beceri kursları açmak; sağlık, eğitim, kültür tesis ve binalarının yapım, bakım ve onarımı ile kültür ve tabiat varlıkları ve tarihi dokuyu korumak; kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerinin geliştirilmesine ilişkin hizmetler yapmak,
e) Defin ile ilgili hizmetleri yürütmek.

Altyapı hizmetleri

MADDE 8. - Büyükşehir içindeki alt yapı hizmetlerinin koordinasyon içinde yürütülmesi amacıyla Büyükşehir belediye başkanı ya da görevlendirdiği kişinin başkanlığında, yönetmelikle belirlenecek kamu kurum ve kuruluşları ile özel kuruluşların temsilcilerinin katılacağı Alt Yapı Koordinasyon Merkezi kurulur. Büyükşehir ilçe ve ilk kademe belediye başkanları kendi belediyesini ilgilendiren konuların görüşülmesinde koordinasyon merkezlerine üye olarak katılırlar. Altyapı koordinasyon merkezi toplantılarına ayrıca gündemdeki konularla ilgili kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının (oda üst kuruluşu bulunan yerlerde üst kuruluşun) temsilcileri de davet edilerek görüşleri alınır.

Alt Yapı Koordinasyon Merkezi, ve kamu kurum ve kuruluşları ile özel kuruluşlar tarafından büyükşehir içinde yapılacak alt yapı yatırımları için kalkınma planı ve yıllık programlara uygun olarak yapılacak taslak programları birleştirerek kesin program hâline getirir. Bu amaçla, kamu kurum ve kuruluşları ile özel kuruluşlar Alt Yapı Koordinasyon Merkezinin isteyeceği coğrafi bilgi sistemleri dâhil her türlü bilgi ve belgeyi vermek zorundadırlar. Kesin programlarda birden fazla kamu kurum ve kuruluşu tarafından aynı anda yapılması gerekenler ortak programa alınır. Ortak programa alınan alt yapı hizmetleri için belediye ve diğer bütün kamu kurum ve kuruluşlarının bütçelerine konulan ödenekler, Alt Yapı Koordinasyon Merkezi bünyesinde oluşturulacak Alt Yapı Yatırım Hesabına aktarılır.

Ortak programa alınan hizmetler için kamu kurum ve kuruluş bütçelerinde yeterli ödeneğin bulunmadığının bildirilmesi durumunda, büyükşehir belediyesi veya ilgili bağlı kuruluş bütçelerinden bu hizmetler için kaynak ayrılabilir. Kamu kurum ve kuruluşları alt yapı ortak yatırım hizmetleri için harcanan miktarda ödeneği, yeniden değerlendirme oranını da dikkate alarak ertesi yıl bütçesinde ayırır. Ayrılan bu ödenek belediye veya ilgili bağlı kuruluşunun hesabına aktarılır. Bu bedel ödenmeden ilgili kamu kurum veya kuruluşu, büyükşehir belediyesi sınırlarında yeni bir yatırım yapamaz.

Ortak programa alınmayan yatırımlar için bakanlıklar, ilgili belediye ve diğer kamu kurum ve kuruluşları Alt Yapı Koordinasyon Merkezi tarafından belirlenen programa göre harcamalarını kendi bütçelerinden yaparlar.

Koordinasyon merkezleri tarafından alınan ortak yatırım ve toplu taşımayla ilgili kararlar, belediye ve bütün kamu kurum ve kuruluşlarıyla ilgililer için bağlayıcıdır.

Altyapı Koordinasyon Merkezinin çalışma esas ve usulleri ile bu kurullara katılacak kamu kurum ve kuruluş temsilcileri, İçişleri Bakanlığı tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenir. İçişleri Bakanlığı, çıkarılacak bu yönetmeliğin, alt yapı yatırım hesabının kullanılması ve ödenek tahsisi ve aktarmasına ilişkin kısımları hakkında, Maliye Bakanlığı ve Devlet Planlama Teşkilâtı Müsteşarlığının görüşünü alır.

Ulaşım hizmetleri

MADDE 9. - Büyükşehir içindeki kara, deniz, su, göl ve demiryolu üzerinde her türlü taşımacılık hizmetlerinin koordinasyon içinde yürütülmesi amacıyla, Büyükşehir Belediye Başkanı ya da görevlendirdiği kişinin başkanlığında, yönetmelikle belirlenecek kamu kurum ve kuruluş temsilcilerinin katılacağı Ulaşım Koordinasyon Merkezi kurulur. Büyükşehir ilçe ve ilk kademe belediye başkanları kendi belediyesini ilgilendiren konuların görüşülmesinde koordinasyon merkezlerine üye olarak katılırlar. Ulaşım Koordinasyon Merkezi toplantılarına ayrıca gündemdeki konularla ilgili kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının (oda üst kuruluşu bulunan yerlerde üst kuruluşun) temsilcileri de davet edilerek görüşleri alınır.

Bu Kanun ile Büyükşehir Belediyesine verilen trafik hizmetlerini planlama, koordinasyon, güzergah belirlemesi ile taksi, dolmuş ve servis araçlarının durak ve araç park yerleri ile sayısını tespitine ilişkin yetkiler Ulaşım Koordinasyon Merkezi tarafından kullanılır.

Ulaşım Koordinasyon Merkezi kararları, Büyükşehir belediye başkanının onayı ile yürürlüğe girer.

Ulaşım Koordinasyon Merkezi tarafından toplu taşıma ile ilgili alınan kararlar, belediyeler ve bütün kamu kurum ve kuruluşlarıyla ilgililer için bağlayıcıdır.

Koordinasyon merkezinin çalışma esas ve usulleri ile bu kurullara katılacak kamu kurum ve kuruluş temsilcileri, İçişleri Bakanlığı tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.

Büyükşehir belediyelerine bu Kanun ile verilen görev ve yetkilerin uygulanmasında, 13.10.1983 tarihli ve 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanununun bu Kanuna aykırı hükümleri uygulanmaz.

Büyükşehir Koruma Kurulu

MADDE 10. - Büyükşehir koruma kurulu ismini aldığı belediye ve mücavir alan sınırları içinde görevli ve yetkilidir.

Nüfusu üç milyonun üzerinde Büyükşehirlerde belediye meclisi kararıyla, birden fazla Büyükşehir Koruma Kurulu kurulabilir.

Büyükşehir Koruma Kurulu; arkeoloji, sanat tarihi, müzecilik, mimar ve şehir plancılığı konularından birinde ihtisas sahibi kişiler arasından, aynı daldan olmamak kaydıyla Büyükşehir Belediye Başkanı ve Kültür ve Turizm Bakanınca seçilecek iki üye;

Büyükşehir belediye başkanlığınca il sınırları içerisindeki üniversitelerin birinden yapılacak talep üzerine, üniversite rektörlüğünce arkeoloji, sanat tarihi, müzecilik, mimar ve şehir plancılığı konularından birinde ihtisas sahibi öğretim üyeleri arasından görevlendirilecek bir üye, gündemdeki konu ile ilgili Büyükşehir belediyesinden bir üye ile ilgili ilçe veya ilk kademe belediyelerinden görevlendirilecek bir üyeden oluşur.

Ayrıca oy hakkı olmamak kaydıyla, gündemdeki görüşülecek konu ile ilgili kamu kuruluşlarından görevlendirilecek teknik temsilciler kurula katılabilir.

Kararlar oy çokluğu ile alınır. Eşitlik halinde başkanın katıldığı taraf çoğunluk kabul edilir.

Kurul üyelerine belediye meclis üyelerince tespit edilecek huzur hakkı verilir.

Kurul Başkanlığını Büyükşehir Belediye Başkanı veya görevlendireceği kişi yürütür.

Kurul sekreteryası Büyükşehir Belediyesi İmar Daire Başkanlığınca yürütülür.

21.7.1983 tarihli ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunuyla Kültür Bakanlığına ve Koruma kurullarına verilen yetkiler Büyükşehir belediye ve mücavir alan sınırları içinde Büyükşehir Koruma Kurulunca kullanılır.

Büyükşehir belediyesinin yetkileri ve imtiyazları

MADDE 11. - Büyükşehir, ilçe ve ilk kademe belediyeleri, görevli oldukları konularda, Belediye Kanunu ve diğer mevzuat hükümleri ile belediyelere tanınan yetki, imtiyaz ve muafiyetlere sahiptir.

Büyükşehir belediyesinin imar denetim yetkisi

MADDE 12. - Büyükşehir belediyesi, ilçe ve ilk kademe belediyelerinin imar uygulamalarını denetlemeye yetkilidir. Denetim yetkisi, konu ile ilgili her türlü bilgi ve belgeyi istemeyi, incelemeyi, gerektiğinde bunların örneklerini almayı içerir. Bu amaçla istenecek her türlü bilgi ve belgeler en geç on beş gün içinde verilir. İmar uygulamalarının denetiminde kamu kurum ve kuruluşlarından, üniversiteler ve kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarından yararlanılabilir.

Denetim sonucunda belirlenen eksiklik ve aykırılıkların giderilmesi için ilgili belediyeye üç ayı geçmemek üzere süre verilir. Bu süre içinde eksiklik ve aykırılıklar giderilmediği takdirde, büyükşehir belediyesi eksiklik ve aykırılıkları gidermeye yetkilidir.

Büyükşehir belediyesi tarafından belirlenen ruhsatsız veya ruhsat ve eklerine aykırı yapılar, gerekli işlem yapılmak üzere ilgili belediyeye bildirilir. Belirlenen imara aykırı uygulama, ilgili belediye tarafından üç ay içinde giderilmediği takdirde, büyükşehir belediyesi 3.5.1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanununun 32 ve 42 nci maddelerinde belirtilen yetkilerini kullanma hakkına haizdir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Büyükşehir Belediyesinin Organları

Büyükşehir belediye meclisi

MADDE 13. - Büyükşehir belediye meclisi, büyükşehir belediyesinin karar organıdır ve ilgili kanunda gösterilen esas ve usullere göre seçilen üyelerden oluşur.

Büyükşehir belediye başkanı ve büyükşehir içindeki diğer belediyelerin başkanları büyükşehir belediye meclisinin doğal üyesidir.

Gündemdeki konularla ilgili olmak üzere; kurum temsilcileri, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, üniversitelerin ilgili bölümlerinin, sendikalar (oda üst kuruluşu bulunan yerlerde üst kuruluşun, sendika konfederasyonunun bulunduğu yerde konfederasyonun) ve uzmanlaşmış sivil toplum örgütlerinin temsilcileri ile davet edilen uzman kişiler oy hakkı olmaksızın meclis ve ihtisas komisyonu toplantılarına katılabilir ve görüş bildirebilir.

Büyükşehir ilçe ve ilk kademe belediye meclisleri ile bunların çalışma usul ve esaslarına ilişkin diğer hususlarda Belediye Kanunu hükümleri uygulanır.

Meclis toplantısı

MADDE 14. - Büyükşehir belediye meclisi, her ayın ikinci haftası önceden meclis tarafından belirlenen günde mutat toplantı yerinde toplanır. Kasım ayı toplantısı dönem başı toplantısıdır.

Bütçe görüşmesine rastlayan toplantı süresi en çok yirmi, diğer toplantıların süresi en çok beş gündür.

Mutat toplantı yeri dışında toplanılmasının zorunlu olduğu durumda üyelere önceden bilgi vermek kaydıyla belediye hudutları dahilinde meclis başkanının belirlediği yerde toplantı yapılır. Ayrıca, toplantının yeri ve zamanı mutat usullerle belde halkına duyurulur.

Meclis kararlarının kesinleşmesi

MADDE 15. - Büyükşehir belediye başkanı, hukuka aykırı gördüğü belediye meclisi kararlarını, yedi gün içinde gerekçesini de belirterek yeniden görüşülmek üzere belediye meclisine iade edebilir.

Yeniden görüşülmesi istenilmeyen kararlar ile yeniden görüşülmesi istenip de büyükşehir belediye meclisi üye tam sayısının salt çoğunluğuyla ısrar edilen kararlar kesinleşir.

Büyükşehir belediye başkanı, meclisin ısrarı ile kesinleşen kararlar aleyhine on gün içinde idarî yargıya başvurabilir.

Kararlar kesinleştiği tarihten itibaren en geç yedi gün içinde mahallin en büyük mülkî idare amirine gönderilir.

Mülkî idare amiri hukuka aykırı gördüğü kararlar aleyhine on gün içinde idarî yargı mercilerine başvurabilir.

İlçe ve ilk kademe belediye meclislerinin bütçe ve imarla ilgili olanlar dışındaki kararları dayanak belgeleriyle birlikte büyükşehir belediye başkanına gönderilir. Büyükşehir belediye başkanı, yedi gün içinde, gerekçesini de belirterek hukuka aykırı gördüğü kararların yeniden görüşülmesini isteyebilir. İlgili meclis, üye tam sayısının salt çoğunluğu ile kararında ısrar ederse karar kesinleşir.

Kesinleşen kararlar yedi gün içinde büyükşehir belediyesine gönderilir. Belediye başkanı, kesinleşen kararın iptali için on gün içinde idarî yargı merciine başvurabilir.

Büyükşehir kapsamındaki ilçe ve ilk kademe belediye meclisleri tarafından alınan imara ilişkin kararlar, kararın gelişinden itibaren üç ay içinde büyükşehir belediye meclisi tarafından nazım imar planına uygunluğu yönünden incelenerek aynen veya değiştirilerek kabul edildikten sonra büyükşehir belediye başkanına gönderilir.

İhtisas komisyonları

MADDE 16. - Büyükşehir belediye meclisi, her dönem başı toplantısında, üyeleri arasından seçilecek en az beş en çok dokuz kişiden oluşan ihtisas komisyonları kurabilir.

İhtisas komisyonları, her siyasî parti grubunun ve bağımsız üyelerin büyükşehir belediye meclisindeki üye sayısının meclis üye tam sayısına oranlanması suretiyle oluşur. İmar ve bayındırlık komisyonu, çevre ve sağlık komisyonu, plan ve bütçe komisyonu, eğitim, kültür, gençlik ve spor komisyonu ile ulaşım komisyonunun kurulması zorunludur.

İmar komisyonunun çalışması süreklidir. Meclis toplantısını müteakip imar komisyonu en fazla on işgünü diğer komisyonlar ise beş iş günü toplanarak kendisine havale edilen işleri sonuçlandırır. Komisyon bu sürenin sonunda raporunu meclise sunmadığı takdirde, konu meclis başkanlığı tarafından doğrudan meclis gündemine alınır.

Komisyon çalışmalarında uzman kişilerden yararlanılabilir.

İhtisas komisyonlarının görev alanına giren işler bu komisyonlarda görüşüldükten sonra büyükşehir belediye meclisinde karara bağlanır.

Komisyon raporları alenîdir, çeşitli yollarla halka duyurulur ve isteyenlere büyükşehir belediye meclisi tarafından belirlenecek bedel karşılığında verilir.

Büyükşehir belediye encümeni

MADDE 17. - Büyükşehir belediye encümeni, büyükşehir belediye başkanının başkanlığında, belediye meclisinin her yıl kendi üyeleri arasından bir yıl için, gizli oyla seçeceği beş üye ile biri malî hizmetler birim amiri olmak üzere büyükşehir belediye başkanının her yıl birim amirleri arasından seçeceği beş üyeden oluşur.

Belediye başkanının katılmadığı toplantılarda, encümen toplantılarına genel sekreter başkanlık eder.

Büyükşehir belediye encümeninin seçilmiş üyelerine, 12.000 gösterge rakamının Devlet memurları için belirlenen aylık katsayı ile çarpımı sonucu bulunacak miktarda aylık brüt ödenek verilir. Encümenin memur üyelerine bu miktarın yarısı ödenir.

Büyükşehir belediye başkanı

MADDE 18. - Büyükşehir belediye başkanı, büyükşehir belediye idaresinin başı ve tüzel kişiliğinin temsilcisidir. Büyükşehir belediye başkanı, ilgili kanunda gösterilen esas ve usullere göre büyükşehir belediyesi sınırları içindeki seçmenler tarafından doğrudan seçilir.

Büyükşehir belediye başkan vekili, Belediye Kanunundaki usullere göre belirlenir. Ancak, büyükşehir kapsamındaki ilçe ve ilk kademe belediye başkanları büyükşehir belediye başkan vekili olamaz.

Büyükşehir belediye başkanı, görevinin devamı süresince, profesyonel spor klüplerinde başkanlık veya yöneticilik yapamaz.

Büyükşehir belediye başkanının görev ve yetkileri

MADDE 19. - Büyükşehir belediye başkanının görev ve yetkileri şunlardır:

a) Belediye teşkilatının en üst amiri olarak belediye teşkilatını sevk ve idare etmek, belediyenin hak ve menfaatlerini korumak,

b) Belediyeyi stratejik plana uygun olarak yönetmek, belediye idaresinin kurumsal stratejilerini oluşturmak, bu stratejilere uygun olarak bütçeyi hazırlamak ve uygulamak, belediye faaliyetlerinin ve personelinin performans ölçütlerini belirlemek, izlemek ve değerlendirmek, bunlarla ilgili raporları meclise sunmak,

c) Büyükşehir belediye meclisi ve encümeninin kararlarını uygulamak,

d) Bu Kanunla büyükşehir belediyesine verilen görev ve hizmetlerin etkin ve verimli bir şekilde uygulanabilmesi için gerekli önlemleri almak,

e) Büyükşehir belediyesinin ve bağlı kuruluşları ile işletmelerinin etkin ve verimli yönetilmesini sağlamak, büyükşehir belediyesi ve bağlı kuruluşları ile işletmelerinin bütçe tasarımlarını, bütçe üzerindeki değişiklik önerilerini ve bütçe kesin hesap cetvellerini hazırlamak,

f) Büyükşehir belediyesinin hak ve menfaatlerini izlemek, alacak ve gelirlerinin tahsilini sağlamak,

g) Yetkili organların kararını almak şartıyla, büyükşehir belediyesi adına sözleşme yapmak, karşılıksız bağışları kabul etmek ve gerekli tasarruflarda bulunmak,

h) Mahkemelerde davacı veya davalı sıfatıyla ve resmî mercilerde büyükşehir belediyesini temsil etmek, belediye ve bağlı kuruluş avukatlarına veya özel avukatlara temsil ettirmek,

i) Belediye personelinin atamak, belediye ve bağlı kuruluşlarını denetlemek,

j) Gerekliğinde bizzat nikâh kıymak,

k) Diğer kanunların belediye başkanlarına verdiği görev ve yetkilerden büyükşehir belediyesi görevlerine ilişkin olan hizmetleri yerine getirmek ve yetkileri kullanmak,

l) Gerekliğinde görev ve yetkilerinden bir veya birkaçını ilçe veya ilk kademe belediye başkanına devretmek,

m) Bütçede yoksul ve muhtaçlar için ayrılan ödeneği kullanmak.

Belediye başkanlığının sona ermesi

MADDE 20. - Belediye Kanunundaki hükümler saklı kalmak kaydıyla büyükşehir belediye meclisinin feshine neden olan eylem ve işlemlere katılan büyükşehir, ilçe ve ilk kademe belediye başkanlarının görevlerine Danıştay kararıyla son verilir.

Danışmanlar

MADDE 21. - Nüfusu iki milyonu aşan büyükşehir belediyelerinde on, diğer büyükşehir belediyelerinde beşi geçmemek üzere başkan danışmanı görevlendirilebilir. Danışman olarak görevlendirileceklerin en az dört yıllık yüksek öğrenim kurumlarından mezun olması şarttır. Danışman olarak görevlendirilme, memuriyete geçiş hakkı doğurmaz. Danışmanların görev süreleri sözleşme süresi ile sınırlıdır. Ancak bu süre belediye başkanının görev süresini aşamaz.

Danışmanlara, her türlü ödemeler dâhil, büyükşehir belediyesi genel sekreterine ödenen brüt aylık miktarının yüzde 50'sini geçmemek üzere belediye meclisinin belirlediği miktarda brüt ücret ödenir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Büyükşehir Belediyesi Teşkilâtı ve Personeli

Büyükşehir belediye teşkilâtı

MADDE 22. - Büyükşehir belediyesi teşkilâtı; norm kadro esaslarına uygun olarak, genel sekreterlik, daire başkanlıkları ve müdürlüklerden oluşur.

Birimlerin kurulması, kaldırılması veya birleştirilmesi büyükşehir belediye meclisinin kararı ile olur.

Genel sekreter; belediye hizmetlerini, belediye başkanının emir ve direktiflerine, mevzuat hükümlerine, belediyenin amaç ve politikalarına, stratejik planına ve yıllık programlarına uygun olarak yürütür.

Büyükşehir belediyesinde başkan yardımcısı bulunmaz. Hizmetlerin etkili ve verimli bir şekilde yürütülebilmesi için, genel sekretere yardımcı olmak üzere, nüfusu üç milyonun üzerindeki büyükşehir belediyelerinde en fazla beş, diğerlerinde en fazla üç genel sekreter yardımcısı atanabilir.

Personel istihdamı

MADDE 23. - Büyükşehir belediyesi personeli büyükşehir belediye başkanı tarafından atanır. Personelden müdür ve üstü unvanlı olanlar ilk toplantıda büyükşehir belediye meclisinin bilgisine sunulur.

Genel sekreter kadrosuna atananlar genel idare hizmet sınıfına dahil bakanlık genel müdürleri için ilgili mevzuatında öngörülen tüm haklardan aynen yararlanırlar.

Sözleşmeli ve işçi statüsünde çalışanlar hariç belediye memurlarına, başarı durumlarına göre toplam memur sayısının yüzde 10'unu ve Devlet memurlarına uygulanan aylık katsayının 30.000 gösterge rakamı ile çarpımı sonucu bulunacak miktarı geçmemek üzere encümen kararıyla yılda en fazla iki kez ikramiye ödenebilir.

ALTINCI BÖLÜM

Mali Hükümler

Büyükşehir belediyesinin gelirleri

MADDE 24. - Büyükşehir belediyesinin gelirleri şunlardır:

a) Genel bütçe vergi gelirleri tahsilât toplamı üzerinden ilçe ve ilk kademe belediyelerine verilen paylardan Bakanlar Kurulu tarafından belirlenecek oranlar içinde ayrılarak İller Bankası tarafından gönderilecek pay.

b) Büyükşehir belediye sınırları içinde yapılan genel bütçe vergi gelirleri tahsilât toplamı üzerinden gelir saymanları tarafından hesaplanıp, ertesi ayın sonuna kadar ilgili büyükşehir belediyesine yatırılacak yüzde 5 pay.

c) 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanununda yer alan oran ve esaslara göre tahsil olunacak Elektrik ve Gaz Tüketim Vergileriyle müşterek bahislerden elde edilen Eğlence Vergisinin yüzde 50'si ilçe ve ilk kademe belediyelerine nüfuslarına göre dağıtılmak üzere ayrıldıktan sonra kalan yüzde 50'si,

d) Büyükşehir belediyesine bırakılan sosyal ve kültürel tesisler, spor, eğlence ve dinlenme yerleri ve yeşil sahalarda tahsil edilecek her türlü belediye vergi, resim ve harçları,

e) 7 nci maddenin birinci fıkrasının (g) bendinde belirtilen alanlar ile bu alanlara cephesi bulunan binalar üzerindeki her türlü ilân ve reklamların vergileri ile asma, tahsis ve bakım ücretleri,

f) Hizmetlerin büyükşehir belediyesi tarafından yapılması şartıyla 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanununda belirtilen oran ve esaslara göre alınacak yol, su ve kanalizasyon harcamalarına katılma payları,

g) Kira, faiz ve ceza gelirleri,

h) Kamu idare ve müesseselerinin yardımları,

i) Bağlı kuruluşların kesin hesaplarındaki gelirleri ile giderleri arasında oluşan fazlalık sonucu aktarılacak gelirler,

j) Büyükşehir belediyesi iktisadî teşebbüslerinin safi hasılatından büyükşehir belediye meclisi tarafından belirlenecek oranda alınan hisseler,

k) İç ve dış borçlanmalar ile hisse senedi gelirleri,

l) Büyükşehir belediyesinin taşınır ve taşınmaz mal gelirleri,

m) Yapılacak hizmetler karşılığı alınacak ücretler,

n) Şartlı ve şartsız bağışlar,

o) Diğer gelirler.

Bakanlar Kurulu, birinci fıkranın (b) bendindeki yüzde 5 pay oranını iki katına kadar artırmaya veya kanunî haddine indirmeye yetkilidir.

Büyükşehir, ilçe ve ilk kademe belediyeleri, tahsil ettikleri vergilerden birbirlerine ödemeleri gereken payları zamanında yatırmadıkları takdirde, ilgili belediyenin talebi üzerine, söz konusu miktar, İller Bankası tarafından, yükümlü belediyenin genel bütçe vergi gelirleri payından kesilerek alacaklı belediyenin hesabına aktarılır. Gecikmeden kaynaklanacak faiz ve benzeri her türlü zararın tazmini ile ilgili olarak belediye başkanı ve sayman şahsen sorumludur. Bu fıkra hükmü ilçe ve ilk kademe belediyeleri hesabına yapılacak her türlü aktarmaları zamanında yapmayan büyükşehir belediye başkanı ve saymanları hakkında da uygulanır.

Büyükşehir belediyesinin giderleri

MADDE 25. - Büyükşehir belediyesinin giderleri şunlardır:

a) Belediye hizmet binaları ve tesislerin temini, bakım ve onarımı için yapılan giderler,

b) Belediye personeline ve belediyenin seçilmiş organlarının üyelerine ödenen maaş, ücret, ödenek, huzur hakkı, yolluklar, hizmete ilişkin eğitim ile diğer giderler,

c) İlçe, ilk kademe belediyeleri ile bağlı kuruluşlara yapacakları yardımlar ve ortak proje giderleri,

d) Her türlü alt yapı, yapım, onarım ve bakım giderleri,

e) Belediye zabıta ve itfaiye hizmetleri ile diğer görev ve hizmetlerin yürütülmesi için yapılacak giderler,

f) Vergi, resim, harç, katılma payı, hizmet karşılığı alınacak ücretler ve diğer gelirlerin takip ve tahsili için yapılacak giderler,

- g) Belediyenin kuruluşuna katıldığı şirket, kuruluş ve birliklerle ilgili ortaklık payı, üyelik aidatı giderleri,
- h) Mezarlıkların tesisi, korunması ve bakımına ilişkin giderler,
- i) Faiz, borçlanmaya ilişkin diğer ödemeler ve sigorta giderleri,
- j) Dar gelirli, yoksul, muhtaç ve kimsesizler ile özürülere yapılacak sosyal hizmet ve yardımlar,
- k) Dava takip ve icra giderleri,
- l) Temsil, tören, ağırlama ve tanıtım giderleri,
- m) Avukatlık, danışmanlık ve denetim ödemeleri,
- n) Kamu yararı görülen konularda yurt içi ve yurt dışı kamu sektörü, özel sektör ve sivil toplum örgütleriyle birlikte yapılan ortak hizmetler ve diğer proje giderleri,
- o) Spor, sosyal, kültürel ve bilimsel etkinlikler için yapılan giderler,
- p) Büyükşehir belediye hizmetleriyle ilgili olarak yapılan kamuoyu yoklaması ve araştırması giderleri,
- r) Kanunla verilen görevler ve hizmetlerin yürütülmesi için yapılan diğer giderler.

Büyükşehir belediye bütçesi

MADDE 26. - Büyükşehir belediye bütçesi ile ilçe ve ilk kademe belediyelerinden gelen bütçeler büyükşehir belediye meclisine sunulur, büyükşehir belediye meclisince yatırım ve hizmetler arasında bütünlük sağlayacak biçimde aynen veya değiştirilerek kabul edilir.

Büyükşehir, ilçe ve ilk kademe belediye bütçeleri, büyükşehir belediye meclisinde aynı toplantı döneminde ve birlikte görüşülerek karara bağlanır ve tek bütçe hâlinde bastırılır.

Büyükşehir belediye meclisi, ilçe ve ilk kademe belediyelerinin bütçelerini kabul ederken;

- a) Bütçe metnindeki, kanun, tüzük ve yönetmeliklere aykırı madde ve ibareleri çıkarmaya veya değiştirmeye,
- b) Belediyenin tahsile yetkili olmadığı gelirleri çıkarmaya, kanunî sınırlar üzerinde veya altında belirlenmiş olan vergi ve harçların oran ve miktarlarını kanunda öngörülen sınırlarına çekmeye,
- c) Kesinleşmiş belediye borçları için, bütçeye konulması gerekip de konulmamış ödeneği eklemeye,
- d) Ortak yatırım programına alınan yatırımlar için gerekli ödeneği eklemeye,
- Yetkilidir.

Büyükşehir belediye meclisince ilçe ve ilk kademe belediye bütçelerinde yapılan değişikliklere karşı on gün içinde Danıştaya itiraz edilebilir. Danıştay itirazı otuz gün içinde karara bağlar.

Bütçenin hazırlanması ve uygulanmasına ilişkin diğer hususlarda Belediye Kanunu hükümleri uygulanır.

Şirket kurulması

MADDE 27. - Büyükşehir belediyesi kendisine verilen görev ve hizmet alanlarında, ilgili mevzuatta belirtilen usullere göre sermaye şirketleri kurabilir ve kurulmuş olanlara ortak olabilir.

YEDİNCİ BÖLÜM

Çeşitli Hükümler

Belediyelerarası hizmet ilişkileri ve koordinasyon

MADDE 28. - Büyükşehir kapsamındaki belediyeler arasında hizmetlerin yerine getirilmesi bakımından uyum ve koordinasyon büyükşehir belediyesi tarafından sağlanır. Büyükşehir, ilçe ve ilk kademe belediyeleri arasında hizmetlerin yürütülmesiyle ilgili ihtilâf çıkması durumunda, büyükşehir belediye meclisi yönlendirici ve düzenleyici kararlar almaya yetkilidir.

Yeni kurulan büyükşehir belediyelerinde meydan, bulvar, cadde, yol, sokak, park, spor ve kültürel tesislerin büyükşehir belediyesi ile büyükşehir kapsamındaki diğer belediyeler arasında dağılımına ilişkin esaslar büyükşehir belediye meclisi tarafından belirlenir.

Büyükşehir belediyesi mücavir alanlarının ilçe ve ilk kademe belediyeleri arasındaki bölüşümü büyükşehir belediye meclisince yapılır.

Büyükşehir belediyesi, 7 nci maddede sayılan hizmetleri, malî ve teknik imkânları çerçevesinde, nüfus ve hizmet alanlarını dikkate alarak, bu hizmetlerden yararlanacak büyükşehir kapsamındaki diğer belediyeler arasında dengeli olarak yürütmek zorundadır. İlçe veya ilk kademe belediyelerine ait görevlerden bir veya birkaçı, bedeli kendileri tarafından karşılanmak ve istekte bulunmak kaydıyla, büyükşehir belediye meclisinin kararına dayanarak, ortaklaşa veya bizzat büyükşehir belediyesi tarafından yapılabilir.

Büyükşehir belediyesi, ilçe ve ilk kademe belediyeleri ile ortak projeler geliştirebilir ve yatırım yapabilir. Büyükşehir belediyesi, kesinleşmiş en son yıl bütçe gelirinin yüzde üçünü aşmamak ve bütçede ödeneği ayrılmış olmak şartıyla, ilgili belediyenin yatırım programında yer alan projelerin finansmanı için büyükşehir belediye başkanının teklifi ve meclisin kararıyla ilçe ve ilk kademe belediyelerine mali yardım yapabilir.

Büyükşehir belediyesi ile bağlı kuruluşları, belediye başkanının onayı ile en geç iki yıl içinde geri ödenmek üzere birbirlerinin nakit ihtiyacını karşılayabilir. Bu şekildeki ödünç vermelerde faiz uygulanmaz.

Yapılacak herhangi bir yatırımın büyükşehir belediyesi ile bağlı kuruluşlarından bir veya birkaçını aynı anda ilgilendirdiği ve tek elden yapılmasının maliyetleri düşüreceğinin anlaşıldığı durumlarda, büyükşehir belediye meclisi, yatırımı kurumlardan birinin yapmasına karar verebilir. Bu takdirde yatırımın ilgili diğer kurumu ilgilendiren kısmına ait harcama tutarı o kurumun hesabında borç, yatırımcı kuruluş hesabında alacak olarak gösterilir.

Diğer hükümler

MADDE 29. - Belediye Kanunu ve diğer ilgili kanunların bu kanuna aykırı olmayan hükümleri ilgisine göre büyükşehir, büyükşehir ilçe ve ilk kademe belediyeleri hakkında da uygulanır.

Değiştirilen hükümler

MADDE 30. - 18.1.1984 tarihli ve 2972 sayılı Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanunun 4 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Madde 4. - Büyükşehir belediye başkanının seçiminde, seçim çevresi büyükşehir belediye sınırları içidir.

Büyükşehir belediye sınırları içindeki ilçe ve ilk kademe belediye başkanı ve belediye meclis üyeleriyle büyükşehir belediye meclis üyelerinin seçimlerinde seçim çevreleri, ilçe ve ilk kademe belediyesinin sınırları içidir."

MADDE 31. - 2972 sayılı Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanunun 24 üncü maddesinin (a) bendindeki "her ilçe" ibaresinden sonra gelmek üzere "ve ilk kademe belediyesi" ibaresi eklenmiştir.

Yürürlükten kaldırılan hükümler

MADDE 32. - 27.6.1984 tarihli ve 3030 sayılı Büyük Şehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun ile aynı Kanunun ek ve değişiklikleri; 9.8.1983 tarihli ve 2872 sayılı Çevre Kanununun 24 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin üçüncü paragrafı yürürlükten kaldırılmıştır.

GEÇİCİ MADDE 1. - Büyükşehir belediyeleri, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren en geç iki yıl içinde büyükşehirin 1/25.000 ölçekli nazım imar planlarını yapar veya yaptırır.

GEÇİCİ MADDE 2. - Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte nüfusu 5 000 000'dan fazla veya mevcut valilik binası merkez kabul edilerek il merkezinin en uzak ilçelerin belediye sınırına kuş uçuşu 50 kilometreden az mesafesi olan büyükşehirlerde il mülki sınırı; mevcut valilik binası merkez kabul edilmek üzere, nüfusu 2 000 000'dan 5 000 000'a kadar olan büyükşehirlerde 50 kilometre yarıçaplı, nüfusu 1 000 000'dan 2 000 000'a kadar olan büyükşehirlerde 30 kilometre yarıçaplı, nüfusu 1 000 000'dan aşağı olan büyükşehirlerde 25 kilometre yarıçaplı dairesel alan içinde kalan ve il sınırları içinde bulunan alanlar büyükşehir belediye sınırlarıdır.

Bu sınırlar içerisinde kalan tüm ilçeler "Büyükşehir ilçe belediyeleri", tüm beldeler, "Büyükşehir ilk kademe belediyeleri" sayılırlar. İlçelerin mülki sınırları ve mücavir alan sınırları ile beldelerin belediye ve mücavir alan sınırları büyükşehirlerin belediye sınırlarıdır.

Bu sınırlar içerisinde kalan köyler, ilgili ilçe ve ilk kademe belediyelerine bağlı mahalle statüsüne dönüşürler. Orman köylülerinin tüzel kişiliği devam eder. Ancak ormanlarla ilgili diğer kanun hükümleri saklı kalmak üzere bu köyler imar bakımından büyükşehir belediyesinin mücavir alanı sayılırlar. Bu köylerde su ve kanalizasyon yürütme görev ve yetkisi mücavir alanında kaldıkları büyükşehir belediyesine bağlı su ve kanalizasyon idaresine aittir.

Yukarıda belirtilen mesafeler içerisinde büyükşehir belediyesi kapsamına alınan ilçelerin mülki sınırları ve ilk kademe belediyelerinin mücavir alan sınırları içerisinde kalan köyler, bu mesafelerin dışında kalsa dahi büyükşehir belediyesinin sınırları içine alınır.

Bağlı bulunduğu ilçe veya belde merkezinin yukarıdaki mesafeler dışında kalması halinde, bu ilçe ve beldelerin büyükşehir sınırları içinde kalan köyleri büyükşehir belediye sınırları dışında bırakılır.

Bu büyükşehir belediyelerine daha sonra yapılacak katılımlar ve sınır değişiklikleri hakkında bu Kanunun 6 ncı maddesi hükümleri uygulanır.

Büyükşehir belediyesi kapsamına alınan belediyelerin organları büyükşehir ilçe veya ilk kademe belediyesi organları olarak; köy muhtar ve ihtiyar heyetleri ise, mahalle muhtar ve ihtiyar meclisi olarak ilk mahalli idareler seçimine kadar görevlerine devam ederler. Nüfusu 50 000'in altında kalan ilk kademe belediyelerin tüzel kişilikleri ilk genel seçimlerde kalkar. Tüzel kişiliği kalkan belediyenin alacak, borç ve personeli ve diğer hususlarda Belediye Kanunu hükümleri uygulanır.

Tüzel kişiliği kalkan köylerin mal varlıkları, hak, alacak ve borçları katıldıkları belediyeye devredilir.

Büyükşehir belediyesi kapsamına alınma nedeniyle meydana gelecek mülki sınır değişiklikleri katılma durumuna uygun olarak 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu hükümlerine göre çözümler.

Yürürlük

MADDE 33. - Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 34. - Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

HÜKÜMETİN TEKLİF ETTİĞİ METİN

BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİ KANUNU TASARISI

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam ve Tanımlar

Amaç

MADDE 1.- Bu Kanunun amacı, büyükşehir belediyesinin kuruluşunu ve hukukî statüsünü düzenlemek, hizmetlerin etkin, verimli ve uyum içinde yürütülmesini sağlamaktır.

Kapsam

MADDE 2.- Bu Kanun, büyükşehir belediyesiyle büyükşehir sınırları içindeki belediyeleri kapsar.

Tanımlar

MADDE 3.- Bu Kanunun uygulanmasında;

- a) Büyükşehir belediyesi: En az üç ilçe veya ilk kademe belediyesini kapsayan, bu belediyeler arasında koordinasyonu sağlayan; kanunlarla verilen görev, yetki ve sorumlulukları yerine getiren; idarî ve malî özerkliğe sahip ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, kamu tüzel kişisini,
 - b) Büyükşehir belediyesinin organları: Büyükşehir belediye meclisi, büyükşehir belediye en-cümeni ve büyükşehir belediye başkanını,
 - c) İlçe belediyesi: Büyükşehir belediyesi sınırları içinde kalan ilçe belediyesini,
 - d) İlk kademe belediyesi: Büyükşehir belediye sınırları içinde ilçe kurulmaksızın oluşturulan ve büyükşehir ilçe belediyeleriyle aynı yetki ve imtiyazlara sahip belediyeyi,
- İfade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Büyükşehir Belediyesinin Kuruluşu ve Sınırları

Kuruluş

MADDE 4.- Belediye sınırları ve bu sınırlara en fazla 10.000 metre uzaklıktaki yerleşim birimlerinin son nüfus sayımına göre toplam nüfusu 1.000.000'dan fazla olan il merkez belediyeleri, fizikî yerleşim durumları ve ekonomik gelişmişlik düzeyleri de dikkate alınarak, kanunla büyükşehir belediyesine dönüştürülebilir.

Büyükşehir belediyesinin sınırları

MADDE 5.- Büyükşehir belediyelerinin sınırları, adını aldıkları büyükşehirlerin belediye sınırlarıdır.

İlçe belediyelerinin sınırları, bu ilçelerin, büyükşehir belediyesi içinde kalan kısımlarının sınırlarıdır.

İlk kademe belediyelerinin, büyükşehir belediye sınırları dışında, belediye sınırı olamaz.

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

Büyükşehir belediyesine katılma

MADDE 6.- Büyükşehir belediyesinin sınırları çevresinde ve aynı il sınırları içinde bulunan belediye ve köylerin, büyükşehir belediyesine katılması konusunda Belediyeler Kanunu hükümleri uygulanır. Bu durumda belediye meclisi tarafından alınması gereken kararlar büyükşehir belediye meclisi tarafından alınır.

İmar düzeni ve temel alt yapı hizmetlerinin zorunlu kıldığı durumlarda, bu belediye ve köyler, büyükşehir belediye meclisinin kararı ve İçişleri Bakanlığının önerisi üzerine Bakanlar Kurulu kararı ile büyükşehir belediyesi sınırları içine alınabilir.

Büyükşehir belediyesi sınırları içine katılan ilçe belediyeleri ile nüfusu 50.000 ve üzerinde olan belediyeler, büyükşehir ilçe veya ilk kademe belediyesine dönüşür. Diğer belediyeler ile köylerin tüzel kişiliği kalkar. Tüzel kişiliği kalkan belediyelerin katılacağı ve köylerin mahalle olarak bağlanacağı belediyeler, Bakanlar Kurulu kararında belirtilir.

İlçe ve ilk kademe belediyesi olarak büyükşehir belediye sınırları içine katılan belediyeler, büyükşehir belediye meclisinde seçiliş sıralarına göre tespit edilecek beşte bir oranında meclis üyesi ile temsil edilirler. Bu durum ilk mahalli idareler genel seçimine kadar geçerlidir. Bu belediyelerin başkanları hakkında 11 inci maddenin ikinci fıkrası hükümleri uygulanır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Büyükşehir Belediyesinin Görev Yetki ve Sorumlulukları

Büyükşehir, ilçe ve ilk kademe belediyelerinin görev ve sorumlulukları

MADDE 7.- Büyükşehir belediyesinin görev, yetki ve sorumlulukları şunlardır:

- a) İlçe ve ilk kademe belediyelerinin görüşlerini alarak büyükşehir belediyesinin stratejik planını, yıllık hedeflerini, yatırım programlarını ve bunlara uygun olarak bütçesini hazırlamak,
- b) Büyükşehir belediye ve mücavir alan sınırları içinde 1/2000 ile 1/50.000 arasındaki her ölçekte nazım imar planını yapmak, yaptırmak ve onaylayarak uygulamak; büyükşehir içindeki belediyelerin nazım plana uygun olarak hazırlayacakları uygulama imar planlarını, bu planlarda yapılacak değişiklikleri, parselasyon planlarını ve imar ıslah planlarını aynen veya değiştirilerek onaylamak ve uygulanmasını denetlemek; nazım imar planının yürürlüğe girdiği tarihten itibaren iki yıl içinde uygulama imar planlarını ve parselasyon planlarını yapmayan ilçe ve ilk kademe belediye-lerinin uygulama imar planlarını ve parselasyon planlarını yapmak veya yaptırmak,
- c) Kanunlarla büyükşehir belediyesine verilmiş görev ve hizmetlerin gerektirdiği proje, yapım, bakım ve onarım işleriyle ilgili her ölçekteki imar planlarını, parselasyon planlarını ve her türlü imar uygulamasını yapmak ve ruhsatlandırmak,
- d) Büyükşehir belediyesi tarafından yapılan veya işletilen alanlardaki işyerleri ile büyükşehir belediyesinin sorumluluğunda bulunan alanlarda işletilecek büfe ve benzeri yerlere ruhsat vermek ve denetlemek,
- e) Belediyeler Kanununun 68 ve 72 nci maddelerindeki yetkileri kullanmak,
- f) Büyükşehir ulaşım ana planını yapmak veya yaptırmak ve uygulamak; ulaşım ve toplu taşıma hizmetlerini planlamak ve koordinasyonu sağlamak; kara, deniz, su ve demiryolu üzerinde işletilen her türlü toplu taşıma araçlarının sayılarını, durak yerlerini, bilet ücret ve tarifelerini, zaman ve güzere-

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

gâhlarını belirlemek; taksi durak yerleri ile kara yolu, yol, cadde, sokak, meydan ve benzeri yerler üzerinde araç park yerlerini tespit etmek ve bunlardan büyükşehir belediyesinin yetkili olduğu alanlar içinde olanları işletmek, işlettirmek veya kiraya vermek; kanunların belediyelere verdiği trafik düzenlemesinin gerektirdiği bütün işleri yürütmek,

g) Büyükşehir belediyesinin yetki alanındaki meydan, bulvar, cadde ve ana yolları yapmak, yaptırmak, bakım ve onarımını sağlamak, kentsel tasarım projelerine uygun olarak bu yerler üzerindeki yapılara ilişkin yükümlülükler koymak; ilân ve reklam yerleriyle ilân ve reklam asılacak yerleri ve bunların şekil ve ebadını belirlemek; meydan, bulvar, cadde, yol ve sokak ad ve numaraları ile bunlar üzerindeki binalara numara verilmesi işlerini gerçekleştirmek,

h) Coğrafi ve kent bilgi sistemlerini kurmak,

i) Sürdürülebilir kalkınma ilkesine uygun olarak çevrenin, tarım alanlarının ve su havzalarının korunmasını sağlamak; ağaçlandırma yapmak; katı atıkların kaynağa toplanması ve aktarma istasyonuna kadar taşınması hariç katı atıkların ve hafriyatın yeniden değerlendirilmesi, depolanması ve ortadan kaldırılmasına ilişkin hizmetleri yerine getirmek, bu amaçla tesisler kurmak, kurdurmak, işletmek veya işlettirmek; sanayi ve tıbbî atıklara ilişkin hizmetleri yürütmek, bunun için gerekli tesisleri kurmak, kurdurmak, işletmek veya işlettirmek; deniz araçlarının atıklarını toplamak, toplamak, arıtmak ve bununla ilgili gerekli düzenlemeleri yapmak,

j) Gıda ile ilgili olanlar dâhil birinci sınıf gayrisihhî müesseseleri ruhsatlandırmak ve denetlemek, yiyecek ve içecek maddelerinin tahlillerini yapmak üzere laboratuvarlar kurmak ve işletmek,

k) Büyükşehir belediyesinin yetkili olduğu veya işlettiği alanlarda zabıta hizmetlerini yerine getirmek,

l) Yolcu ve yük terminalleri, kapalı ve açık otoparklar yapmak, yaptırmak veya ruhsat vermek, işletmek veya işlettirmek; büyükşehir belediyesinin yetki alanı içinde bulunan cadde ve sokaklar üzerindeki araç park yerlerini tespit etmek, bunları işletmek veya işlettirmek,

m) Büyükşehirin bütünlüğüne hizmet eden sosyal donatılar, bölge parkları, hayvanat bahçeleri, hayvan barınakları, kütüphane, müze, spor, dinlenme, eğlence ve benzeri yerleri yapmak, yaptırmak, işletmek veya işlettirmek; amatör spor kulüplerine malzeme desteği sağlamak,

n) Gerektiğinde sağlık, eğitim ve kültür hizmetleri için bina ve tesisler yapmak, kamu kurum ve kuruluşlarına ait bu hizmetlerle ilgili bina ve tesislerin her türlü bakımını, onarımını yapmak ve gerekli malzeme desteğini sağlamak,

o) Kültür ve tabiat varlıkları ile tarihî dokunun ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerinin korunmasını sağlamak, bu amaçla bakım ve onarımını yapmak, korunması mümkün olmayanları aslına uygun olarak yeniden inşa etmek,

p) Büyükşehir içindeki toplu taşıma hizmetlerini yürütmek ve bu amaçla gerekli tesisleri kurmak, kurdurmak, işletmek veya işlettirmek, büyükşehir sınırları içindeki kara ve denizde taksi ve servis araçları dahil toplu taşıma araçlarına ruhsat vermek,

r) Su ve kanalizasyon hizmetlerini yürütmek, bunun için gerekli baraj ve diğer tesisleri kurmak, kurdurmak ve işletmek; dereelerin ıslahını yapmak; kaynak suyu veya arıtma sonunda üretilen suları pazarlamak,

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

s) Mezarlık alanlarını tespit etmek, mezarlıklar tesis etmek ve işletmek, defin ile ilgili hizmetleri yürütmek,

t) Her çeşit toptancı hallerini ve mezbahaları yapmak, yaptırmak, işletmek veya işlettmek, imar planında gösterilen yerlerde yapılacak olan özel hal ve mezbahaları ruhsatlandırmak ve denetlemek,

u) İl düzeyinde yapılan planlara uygun olarak, doğal afetlerle ilgili planlamaları ve diğer hazırlıkları büyükşehir ölçeğinde yapmak; gerektiğinde diğer afet bölgelerine araç, gereç ve malzeme desteği vermek; itfaiye ve acil yardım hizmetlerini yürütmek; patlayıcı ve yanıcı madde üretim ve depolama yerlerini tespit etmek, fabrika ve sanayi kuruluşlarını yangına ve diğer afetlere karşı alınacak önlemler yönünden denetlemek, bu konuda mevzuatın gerektirdiği izin ve ruhsatları vermek,

v) Sağlık merkezleri, hastaneler, gezici sağlık üniteleri ile yetişkinler, yaşlılar, engelliler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik sosyal ve kültürel hizmetleri yürütmek, geliştirmek ve bu amaçla sosyal tesisler kurmak, meslek ve beceri kazandırma kursları açmak, işletmek veya işlettmek,

y) Merkezî ısıtma sistemleri kurmak, kurdurmak, işletmek veya işlettmek.

Büyükşehir belediyeleri birinci fıkranın (c) bendinde belirtilen yetkilerini, imar planlarına uygun olarak kullanmak ve ilgili belediyeye bildirmek zorundadır.

İlçe ve ilk kademe belediyelerinin görev ve yetkileri şunlardır:

a) Kanunlarla münhasıran büyükşehir belediyesine verilen görevler ile birinci fıkrafta sayılanlar dışında kalan belediye görev ve yetkileri,

b) Katı atıkların toplanması ve aktarma istasyonuna taşınması,

c) Sthhî işyerlerinin, 2 nci ve 3 üncü sınıf gayrisihhî müesseselerin, umuma açık istirahat ve eğlence yerlerinin ruhsatlandırılması ve denetlenmesi,

d) Birinci fıkrafta belirtilen hizmetlerden; otopark, spor, dinlenme ve eğlence yerleri ile parkların yapılması; yaşlılar, özürlüler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik sosyal ve kültürel hizmetler; mesleki eğitim ve beceri kursları açılması; sağlık, eğitim, kültür tesis ve binalarının yapım, bakım ve onarımı ile kültür ve tabiat varlıkları ve tarihî dokunun korunması, kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerinin geliştirilmesine ilişkin hizmetler,

e) Defin ile ilgili hizmetlerin yürütülmesi.

Alt yapı ve ulaşım

MADDE 8.- Büyükşehir içindeki alt yapı hizmetleri ile kara, deniz, göl ve nehir üzerinde her türlü taşımacılık hizmetlerinin koordinasyon içinde yürütülmesi amacıyla, büyükşehir belediye başkanı ya da görevlendirdiği kişinin başkanlığında, yönetmelikle belirlenecek kamu kurum ve kuruluş temsilcilerinin katılacağı Alt Yapı Koordinasyon Merkezi ile Ulaşım Koordinasyon Merkezi kurulur. Büyükşehir ilçe ve ilk kademe belediye başkanları kendi belediyesini ilgilendiren konuların görüşülmesinde koordinasyon merkezlerine üye olarak katılırlar. Ulaşım Koordinasyon Merkezi toplantılarına ayrıca gündemdeki konularla ilgili kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının (oda üst kuruluşu bulunan yerlerde üst kuruluşun) temsilcileri de davet edilerek görüşleri alınır.

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

Alt Yapı Koordinasyon Merkezi, kamu kurum ve kuruluşları tarafından büyükşehir içinde yapılacak alt yapı yatırımları için kalkınma planı ve yıllık programlara uygun olarak yapılacak taslak programları birleştirerek kesin program hâline getirir. Bu amaçla, kamu kurum ve kuruluşları Alt Yapı Koordinasyon Merkezinin isteyeceği coğrafi bilgi sistemleri dâhil her türlü bilgi ve belgeyi vermek zorundadırlar. Kesin programlarda birden fazla kamu kurum ve kuruluşu tarafından aynı anda yapılması gerekenler ortak programa alınır. Ortak programa alınan alt yapı hizmetleri için belediye ve diğer bütün kamu kurum ve kuruluşlarının bütçelerine konulan ödenekler, Alt Yapı Koordinasyon Merkezi bünyesinde oluşturulacak Alt Yapı Yatırım Hesabına aktarılır.

Ortak programa alınan hizmetler için kamu kurum ve kuruluş bütçelerinde yeterli ödeneğin bulunmadığının bildirilmesi durumunda, büyükşehir belediyesi veya ilgili bağlı kuruluş bütçelerinden bu hizmetler için kaynak ayrılabilir. Kamu kurum ve kuruluşları alt yapı ortak yatırım hizmetleri için harcanan miktarda ödeneği, yeniden değerlendirme oranını da dikkate alarak ertesi yıl bütçesinde ayırır. Ayrılan bu ödenek belediye veya ilgili bağlı kuruluşunun hesabına aktarılır. Bu bedel ödenmeden ilgili kamu kurum veya kuruluşu, büyükşehir belediyesi sınırlarında yeni bir yatırım yapamaz.

Ortak programa alınmayan yatırımlar için bakanlıklar, ilgili belediye ve diğer kamu kurum ve kuruluşları Alt Yapı Koordinasyon Merkezi tarafından belirlenen programa göre harcamalarını kendi bütçelerinden yaparlar.

Bu Kanun ile büyükşehir belediyesine verilen trafik hizmetlerini planlama, koordinasyon, güzergâh belirlemesi ile taksit durağı ve araç park yerleri tespitine ilişkin yetkiler Ulaşım Koordinasyon Merkezi tarafından kullanılır.

Ulaşım Koordinasyon Merkezi kararları, büyükşehir belediye başkanının onayı ile yürürlüğe girer.

Koordinasyon merkezleri tarafından alınan ortak yatırım ve toplu taşımayla ilgili kararlar, belediye ve bütün kamu kurum ve kuruluşlarıyla ilgililer için bağlayıcıdır.

Koordinasyon merkezlerinin çalışma esas ve usulleri ile bu kurullara katılacak kamu kurum ve kuruluş temsilcileri, İçişleri Bakanlığı tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenir. İçişleri Bakanlığı, çıkarılacak bu yönetmeliğin, alt yapı yatırım hesabının kullanılması ve ödenek tahsisi ve aktarımına ilişkin kısımları hakkında, Maliye Bakanlığı ve Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığının görüşünü alır.

Büyükşehir belediyelerine bu Kanun ile verilen görev ve yetkilerin uygulanmasında, 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanununun bu Kanuna aykırı hükümleri uygulanmaz.

Büyükşehir belediyesinin yetkileri ve imtiyazları

MADDE 9.- Büyükşehir, ilçe ve ilk kademe belediyeleri, görevli oldukları konularda, Belediyeler Kanunu ve diğer mevzuat hükümleri ile belediyelere tanınan yetki, imtiyaz ve muafiyetlere sahiptir.

Büyükşehir belediyesinin imar denetim yetkisi

MADDE 10.- Büyükşehir belediyesi, ilçe ve ilk kademe belediyelerinin imar uygulamalarını denetlemeye yetkilidir. Denetim yetkisi, konu ile ilgili her türlü bilgi ve belgeyi istemeyi, incelemeyi, gerektiğinde bunların örneklerini almayı içerir. Bu amaçla istenecek her türlü bilgi ve bel-

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

geler en geç on beş gün içinde verilir. İmar uygulamalarının denetiminde kamu kurum ve kuruluşlarından, üniversiteler ve kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlardan yararlanılabilir.

Denetim sonucunda belirlenen eksiklik ve aykırılıkların giderilmesi için ilgili belediyeye üç ayı geçmemek üzere süre verilir. Bu süre içinde eksiklik ve aykırılıklar giderilmediği takdirde, büyükşehir belediyesi eksiklik ve aykırılıkları gidermeye yetkilidir.

Büyükşehir belediyesi tarafından belirlenen ruhsatsız veya ruhsat ve eklerine aykırı yapılar, gerekli işlem yapılmak üzere ilgili belediyeye bildirilir. Belirlenen imara aykırı uygulama ilgili belediye tarafından üç ay içinde giderilmediği takdirde büyükşehir belediyesi, 3194 sayılı İmar Kanununun 32 ve 42 nci maddelerinde belirtilen yetkilerini doğrudan kullanır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Büyükşehir Belediyesinin Organları

Büyükşehir belediye meclisi

MADDE 11.- Büyükşehir belediye meclisi, büyükşehir belediyesinin karar organıdır ve ilgili kanunda gösterilen esas ve usullere göre seçilen üyelerden oluşur.

Büyükşehir belediye başkanı ve büyükşehir içindeki diğer belediyelerin başkanları büyükşehir belediye meclisinin doğal üyesidir.

Gündemdeki konularla ilgili kişi veya kurum temsilcileriyle kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, üniversitelerin ilgili bölümlerinin, sendikalar (oda üst kuruluşu bulunan yerlerde üst kuruluşun, sendika konfederasyonunun bulunduğu yerde konfederasyonun) ve uzmanlaşmış sivil toplum örgütlerinin temsilcileri, oy hakkı olmaksızın meclis ve ihtisas komisyonu toplantılarına katılabilir ve görüş bildirebilir.

Büyükşehir ilçe ve ilk kademe belediye meclisleri ile bunların çalışma usul ve esaslarına ilişkin diğer hususlarda Belediyeler Kanunu hükümleri uygulanır.

Meclis toplantısı

MADDE 12.- Büyükşehir belediye meclisi, her ayın ikinci haftası önceden meclis tarafından belirlenen günde mutat toplantı yerinde toplanır. Kasım ayı toplantısı dönem başı toplantısıdır.

Bütçe görüşmesine rastlayan toplantı süresi en çok yirmi, diğer toplantıların süresi en çok beş gündür.

Mutat toplantı yeri dışında toplanılmasının zorunlu olduğu durumda üyelere ve mahallin mülki amirine önceden bilgi vermek kaydıyla meclis başkanının belirlediği yerde toplantı yapılır. Ayrıca, toplantının yeri ve zamanı mutat usullerle belde halkına duyurulur.

Meclis kararlarının kesinleşmesi

MADDE 13.- Büyükşehir belediye başkanı, hukuka aykırı gördüğü belediye meclisi kararlarını, yedi gün içinde gerekçesini de belirterek yeniden görüşülmek üzere belediye meclisine iade edebilir.

Yeniden görüşülmesi istenilmeyen kararlar ile yeniden görüşülmesi istenip de büyükşehir belediye meclisi üye tam sayısının salt çoğunluğuyla ısrar edilen kararlar kesinleşir.

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

Büyükşehir belediye başkanı, meclisin ısrarı ile kesinleşen kararların iptalini ve yürütülmesinin durdurulmasını on gün içinde idarî yargı mercilerinden isteyebilir.

Kararlar kesinleştiği tarihten itibaren en geç yedi gün içinde mahallin en büyük mülkî idare amirine gönderilir.

Mülkî idare amiri hukuka aykırı gördüğü kararlar aleyhine on gün içinde idarî yargı mercilerine başvurabilir.

İlçe ve ilk kademe belediye meclislerinin bütçe ve imarla ilgili olanlar dışındaki kararları dayanak belgeleriyle birlikte büyükşehir belediye başkanına gönderilir. Büyükşehir belediye başkanı, yedi gün içinde, gerekçesini de belirterek hukuka aykırı gördüğü kararların yeniden görüşülmesini isteyebilir. İlgili meclis, üye tam sayısının salt çoğunluğu ile kararında ısrar ederse karar kesinleşir.

Kesinleşen kararlar yedi gün içinde büyükşehir belediyesine gönderilir. Belediye başkanı, kesinleşen kararın iptali için on gün içinde idarî yargı merciine başvurabilir.

Büyükşehir kapsamındaki ilçe ve ilk kademe belediye meclisleri tarafından alınan imara ilişkin kararlar, kararın geliştinden itibaren üç ay içinde büyükşehir belediye meclisi tarafından nazım imar planına uygunluğu yönünden incelenerek aynen veya değiştirilerek kabul edildikten sonra büyükşehir belediye başkanına gönderilir.

İhtisas komisyonları

MADDE 14.- Büyükşehir belediye meclisi, her dönem başı toplantısında, üyeleri arasından seçilecek en az beş en çok dokuz kişiden oluşan ihtisas komisyonları kurabilir.

İhtisas komisyonları, her siyasî parti grubunun ve bağımsız üyelerin büyükşehir belediye meclisindeki üye sayısının meclis üye tam sayısına oranlanması suretiyle oluşur. İmar ve bayındırlık komisyonu, çevre ve sağlık komisyonu, plan ve bütçe komisyonu, eğitim, kültür, gençlik ve spor komisyonu ile ulaşım komisyonunun kurulması zorunludur.

Komisyonların çalışma süreleri meclisin toplantı süreleriyle sınırlıdır. Ancak imar komisyonunun çalışmaları süreye tâbi değildir ve kendilerine havale edilen işleri bir ay içinde sonuçlandırır.

Komisyonlar, kendilerine havale edilen işlerle ilgili raporu, havale gününden itibaren; ertesi ayın ilk toplantısına kadar meclise sunarlar. Komisyon bu sürenin sonunda raporunu meclise sunmadığı takdirde, konu meclis başkanlığı tarafından doğrudan meclis gündemine alınır.

Komisyon çalışmalarında uzman kişilerden yararlanılabilir.

İhtisas komisyonlarının görev alanına giren işler bu komisyonlarda görüşüldükten sonra büyükşehir belediye meclisinde karara bağlanır.

Komisyon raporları alenîdir, çeşitli yollarla halka duyurulur ve isteyenlere büyükşehir belediye meclisi tarafından belirlenecek bedel karşılığında verilir.

Belediye başkanlığının sona ermesi

MADDE 15.- Büyükşehir belediye meclisinin feshine neden olan eylem ve işlemlere katılan büyükşehir, ilçe ve ilk kademe belediye başkanlarının görevlerine Danıştay kararıyla son verilir.

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

Büyükşehir belediye encümeni

MADDE 16.- Büyükşehir belediye encümeni, büyükşehir belediye başkanının başkanlığında, belediye meclisinin her yıl kendi üyeleri arasından bir yıl için, gizli oyla seçeceği beş üye ile biri mali hizmetler birim amiri olmak üzere büyükşehir belediye başkanının her yıl birim amirleri arasından seçeceği beş üyeden oluşur.

Belediye başkanının katılmadığı toplantılarda, encümen toplantılarına genel sekreter başkanlık eder.

Büyükşehir belediye encümenin seçilmiş üyelerine, 15.000 gösterge rakamının Devlet memurları için belirlenen aylık katsayı ile çarpımı sonucu bulunacak miktarda aylık brüt ödenek verilir. Encümenin memur üyelerine bu miktarın yarısı ödenir.

Büyükşehir belediye başkanı

MADDE 17.- Büyükşehir belediye başkanı, büyükşehir belediye idaresinin başı ve tüzel kişiliğinin temsilcisidir. Büyükşehir belediye başkanı, ilgili kanunda gösterilen esas ve usullere göre büyükşehir belediyesi sınırları içindeki seçmenler tarafından doğrudan seçilir.

Büyükşehir belediye başkan vekili, Belediyeler Kanunundaki usullere göre belirlenir. Ancak, büyükşehir kapsamındaki ilçe ve ilk kademe belediye başkanları büyükşehir belediye başkan vekili olamaz.

Büyükşehir belediye başkanı, görevinin devamı süresince, profesyonel spor klüplerinde başkanlık veya yöneticilik yapamaz.

Büyükşehir belediye başkanının görev ve yetkileri

MADDE 18.- Büyükşehir belediye başkanının görev ve yetkileri şunlardır:

a) Belediyeyi stratejik plana uygun olarak yönetmek, belediye idaresinin kurumsal stratejilerini oluşturmak, bu stratejilere uygun olarak bütçeyi hazırlamak ve uygulamak, belediye faaliyetlerinin ve personelinin performans ölçütlerini belirlemek, izlemek ve değerlendirmek, bunlarla ilgili raporları meclise sunmak,

b) Büyükşehir belediye meclisi ve encümeninin kararlarını uygulamak,

c) Bu Kanunla büyükşehir belediyesine verilen görev ve hizmetlerin etkin ve verimli bir şekilde uygulanabilmesi için gerekli önlemleri almak ve uygulamak,

d) Büyükşehir belediyesinin ve bağlı kuruluşları ile işletmelerinin etkin ve verimli yönetilmesini sağlamak, büyükşehir belediyesi ve bağlı kuruluşları ile işletmelerinin bütçe tasarımlarını, bütçe üzerindeki değişiklik önerilerini ve bütçe kesin hesap cetvellerini hazırlamak,

e) Büyükşehir belediyesinin hak ve menfaatlerini izlemek, alacak ve gelirlerinin tahsilini sağlamak,

f) Yetkili organların kararını almak şartıyla, büyükşehir belediyesi adına sözleşme yapmak, karşılıksız bağışları kabul etmek ve gerekli tasarruflarda bulunmak,

g) Mahkemelerde davacı veya davalı sıfatıyla ve resmî mercilerde büyükşehir belediyesini temsil etmek veya ettirmek,

h) Belediye personelinin atamak, belediye ve bağlı kuruluşlarını denetlemek,

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

- i) Gerektiğinde bizzat nikâh kıymak,
- j) Diğer kanunların belediye başkanlarına verdiği görev ve yetkilerden büyükşehir belediyesi görevlerine ilişkin olan hizmetleri yerine getirmek ve yetkileri kullanmak,
- k) Gerektiğinde görev ve yetkilerinden bir veya birkaçını ilçe veya ilk kademe belediye başkanına devretmek,
- l) Bütçede yoksul ve muhtaçlar için ayrılan ödeneği kullanmak.

Danışmanlar

MADDE 19.- Nüfusu iki milyonu aşan büyükşehir belediyelerinde on, diğer büyükşehir belediyelerinde beşi geçmemek üzere başkan danışmanı görevlendirilebilir. Danışman olarak görevlendirileceklerin en az dört yıllık yüksek öğrenim kurumlarından mezun olması şarttır. Danışman olarak görevlendirilme, memuriyete geçiş hakkı doğurmaz. Danışmanların görev süreleri sözleşme süresi ile sınırlıdır. Ancak bu süre belediye başkanının görev süresini aşamaz.

Danışmanlara, her türlü ödemeler dâhil, büyükşehir belediyesi genel sekreterine ödenen brüt aylık miktarının yüzde 90'ını geçmemek üzere belediye meclisinin belirlediği miktarda brüt ücret ödenir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Büyükşehir Belediyesi Teşkilâtı ve Personeli

Büyükşehir belediye teşkilâtı

MADDE 20.- Büyükşehir belediyesi teşkilâtı; genel sekreterlik, daire başkanlıkları ve müdürlüklerden oluşur.

Birimlerin kurulması, kaldırılması veya birleştirilmesi büyükşehir belediye meclisinin kararı ile olur.

Genel sekreter; belediye hizmetlerini, belediye başkanının emir ve direktiflerine, mevzuat hükümlerine, belediyenin amaç ve politikalarına, stratejik planına ve yıllık programlarına uygun olarak yürütür.

Büyükşehir belediyesinde başkan yardımcısı bulunmaz. Hizmetlerin etkili ve verimli bir şekilde yürütülebilmesi için, genel sekretere yardımcı olmak üzere, nüfusu beş milyonun üzerindeki büyükşehir belediyelerinde en fazla beş, diğerlerinde en fazla üç genel sekreter yardımcısı atanabilir.

Personel istihdamı

MADDE 21.- Belediye hizmetleri, memurlar, diğer kamu görevlileri ve işçiler eliyle yürütülür.

Büyükşehir belediyesi personeli büyükşehir belediye başkanı tarafından atanır ve ilk toplantıda büyükşehir belediye meclisinin bilgisine sunulur.

Genel sekreterlik görevine atanmada ve bunlara ödenecek maaş, gösterge, ek gösterge, zam ve tazminatlar ile diğer ödemeler hakkında, bakanlık genel müdürlerinin tâbi olduğu hükümler uygulanır.

Sözleşmeli ve işçi statüsünde çalışanlar hariç belediye memurlarına, başarı durumlarına göre toplam memur sayısının yüzde 10'unu ve Devlet memurlarına uygulanan aylık katsayının 30.000

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

gösterge rakamı ile çarpımı sonucu bulunacak miktarı geçmemek üzere encümen kararıyla yılda en fazla iki kez ikramiye ödenebilir.

ALTINCI BÖLÜM

Mali Hükümler

Büyükşehir belediyesinin gelirleri

MADDE 22.- Büyükşehir belediyesinin gelirleri şunlardır:

a) Genel bütçe vergi gelirleri tahsilât toplamı üzerinden ilçe ve ilk kademe belediyelerine verilen paylardan Bakanlar Kurulu tarafından belirlenecek oranlar içinde ayrılarak İller Bankası tarafından gönderilecek pay,

b) Büyükşehir belediye sınırları içinde yapılan genel bütçe vergi gelirleri tahsilât toplamı üzerinden gelir saymanları tarafından hesaplanıp, ertesi ayın sonuna kadar ilgili büyükşehir belediyesine yatırılacak yüzde 5 pay,

c) 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanununda yer alan oran ve esaslara göre tahsil olunacak Elektrik ve Gaz Tüketim Vergileriyle müşterek bahislerden elde edilen Eğlence Vergisinin yüzde 50'si ilçe ve ilk kademe belediyelerine nüfuslarına göre dağıtılmak üzere ayrıldıktan sonra kalan yüzde 50'si,

d) Büyükşehir belediyesine bırakılan sosyal ve kültürel tesisler ile spor, eğlence ve dinlenme yerleri ve yeşil sahalarda tahsil edilecek her türlü belediye vergi, resim ve harçları,

e) 7 nci maddenin birinci fıkrasının (g) bendinde belirtilen alanlar ile bu alanlara cephesi bulunan binalar üzerindeki her türlü ilân ve reklamların vergileri ile asma, tahsis ve bakım ücretleri,

f) Hizmetlerin büyükşehir belediyesi tarafından yapılması şartıyla 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanununda belirtilen oran ve esaslara göre alınacak yol, su ve kanalizasyon harcamalarına katılma payları,

g) Kira, faiz ve ceza gelirleri,

h) Kamu idare ve müesseselerinin yardımları,

i) Bağlı kuruluşların kesin hesaplarındaki gelirleri ile giderleri arasında oluşan fazlalık sonucu aktarılacak gelirler,

j) Büyükşehir belediyesi iktisadî teşebbüslerinin safi hasılatından büyükşehir belediye meclisi tarafından belirlenecek oranda alınan hisseler,

k) İç ve dış borçlanmalar ile hisse senedi gelirleri,

l) Büyükşehir belediyesinin taşınır ve taşınmaz mal gelirleri,

m) Yapılacak hizmetler karşılığı alınacak ücretler,

n) Şartlı ve şartsız bağışlar,

o) Diğer gelirler.

Bakanlar Kurulu, birinci fıkranın (b) bendindeki yüzde 5 pay oranını iki katına kadar artırmaya veya kanunî haddine indirmeye yetkilidir. Bu payın yüzde 75'i ilgili belediye hesabına, kalan yüzde 25'i ise İller Bankasındaki büyükşehir belediyesi hesabına yatırılır ve büyükşehir belediyelerine nüfuslarına göre dağıtılır.

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

Büyükşehir, ilçe ve ilk kademe belediyeleri, tahsil ettikleri vergilerden birbirlerine ödemeleri gereken payları zamanında yatırmadıkları takdirde, ilgili belediyenin talebi üzerine, söz konusu miktar, İller Bankası tarafından, yükümlü belediyenin genel bütçe vergi gelirleri payından kesilerek alacaklı belediyenin hesabına aktarılır.

Gecikmeden kaynaklanacak faiz ve benzeri her türlü zararın tazmini ile ilgili olarak belediye başkanı ve sayman şahsen sorumludur. Bu fıkra hükmü ilçe ve ilk kademe belediyeleri hesabına yapılacak her türlü aktarmaları zamanında yapmayan büyükşehir belediye başkanı ve saymanları hakkında da uygulanır.

Büyükşehir belediyesinin giderleri

MADDE 23.- Büyükşehir belediyesinin giderleri şunlardır:

- a) Belediye hizmet binaları ve tesislerin temini, bakım ve onarımı için yapılan giderler,
- b) Belediye personeline ve belediyenin seçilmiş organlarının üyelerine ödenen maaş, ücret, ödenek, huzur hakkı, yolluklar, hizmete ilişkin eğitim ile diğer giderler,
- c) İlçe, ilk kademe belediyeleri ile bağlı kuruluşlara yapacakları yardımlar ve ortak proje giderleri,
- d) Her türlü alt yapı, yapım, onarım ve bakım giderleri,
- e) Belediye zabıta ve itfaiye hizmetleri ile diğer görev ve hizmetlerin yürütülmesi için yapılacak giderler,
- f) Vergi, resim, harç, katılma payı, hizmet karşılığı alınacak ücretler ve diğer gelirlerin takip ve tahsili için yapılacak giderler,
- g) Belediyenin kuruluşuna katıldığı şirket, kuruluş ve birliklerle ilgili ortaklık payı, üyelik aidatı giderleri,
- h) Mezarlıkların tesisi, korunması ve bakımına ilişkin giderler,
- i) Faiz, borçlanmaya ilişkin diğer ücretler ve sigorta giderleri,
- j) Dar gelirli, yoksul, muhtaç ve kimsesizler ile özürülülere yapılacak sosyal yardımlar,
- k) Dava takip ve icra giderleri,
- l) Temsil, tören, ağırlama ve tanıtım giderleri,
- m) Avukatlık, danışmanlık ve denetim ücretleri,
- n) Yurt içi ve yurt dışı kamu ve özel kesim ile sivil toplum örgütleriyle birlikte yapılan ortak hizmetler ve diğer proje giderleri,
- o) Spor, sosyal, kültürel ve bilimsel etkinlikler için yapılan giderler,
- p) Büyükşehir belediye hizmetleriyle ilgili olarak yapılan kamuoyu yoklaması ve araştırması giderleri,
- r) Kanunla verilen görevler ve hizmetlerin yürütülmesi için yapılan diğer giderler.

Büyükşehir belediye bütçesi

MADDE 24.- Büyükşehir belediye bütçesi doğrudan, ilçe ve ilk kademe belediye bütçeleri ise büyükşehir belediye meclisi tarafından, yatırım ve hizmetler arasında bütünlük sağlayacak biçimde aynen veya değiştirilerek kabul edilir.

Büyükşehir, ilçe ve ilk kademe belediye bütçeleri, büyükşehir belediye meclisinde aynı toplan-tı döneminde ve birlikte görüşülerek karara bağlanır ve tek bütçe hâlinde bastırılır.

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

Büyükşehir belediye meclisi, ilçe ve ilk kademe belediyelerinin bütçelerini kabul ederken;

a) Bütçe metnindeki, kanuna aykırı madde ve ibareleri çıkarmaya veya değiştirmeye,

b) Belediyenin tahsile yetkili olmadığı gelirleri çıkarmaya, kanunî sınırlar üzerinde veya altında belirlenmiş olan vergi ve harçların oran ve miktarlarını kanunda öngörülen sınırlarına çekmeye,

c) Kesinleşmiş belediye borçları için, bütçeye konulması gerekip de konulmamış ödeneği eklemeye,

d) Ortak yatırım programına alınan yatırımlar için gerekli ödeneği eklemeye,

Yetkilidir.

Büyükşehir belediye meclisince ilçe ve ilk kademe belediyelerinde yapılan değişikliklere karşı on gün içinde Danıştaya itiraz edilebilir. Danıştay itirazı otuz gün içinde karara bağlar.

Bütçenin hazırlanması ve uygulanmasına ilişkin diğer hususlarda Belediyeler Kanunu hükümleri uygulanır.

Şirket kurulması

MADDE 25.- Büyükşehir belediyesi kendisine verilen görev ve hizmet alanlarında, ilgili mevzuatta belirtilen usullere göre sermaye şirketleri kurabilir.

YEDİNCİ BÖLÜM

Çeşitli Hükümler

Belediyelerarası hizmet ilişkileri ve koordinasyon

MADDE 26.- Büyükşehir kapsamındaki belediyeler arasında hizmetlerin yerine getirilmesi bakımından uyum ve koordinasyon büyükşehir belediyesi tarafından sağlanır. Büyükşehir, ilçe ve ilk kademe belediyeleri arasında hizmetlerin yürütülmesiyle ilgili ihtilâf çıkması durumunda, büyükşehir belediye meclisi yönlendirici ve düzenleyici kararlar almaya yetkilidir.

Yeni kurulan büyükşehir belediyelerinde meydan, bulvar, cadde, yol, sokak, park, spor ve kültürel tesislerin büyükşehir belediyesi ile büyükşehir kapsamındaki diğer belediyeler arasında dağılımına ilişkin esaslar büyükşehir belediye meclisi tarafından belirlenir.

Büyükşehir belediyesi mücavir alanlarının ilçe ve ilk kademe belediyeleri arasındaki bölüşümü büyükşehir belediye meclisince yapılır.

Büyükşehir belediyesi, 7 nci maddede sayılan hizmetleri, malî ve teknik imkânları çerçevesinde, nüfus ve hizmet alanlarını dikkate alarak, bu hizmetlerden yararlanacak büyükşehir kapsamındaki diğer belediyeler arasında dengeli olarak yürütmek zorundadır. İlçe veya ilk kademe belediyelerine ait görevlerden bir veya birkaçı, bedeli kendileri tarafından karşılanmak ve istekte bulunmak kaydıyla, büyükşehir belediye meclisinin kararına dayanarak, ortaklaşa veya bizzat büyükşehir belediyesi tarafından yapılabilir.

Büyükşehir belediyesi, ilçe ve ilk kademe belediyeleri ile ortak projeler geliştirebilir ve yatırım yapabilir.

Büyükşehir belediyesi, büyükşehir belediye başkanının teklifi ve meclisin kararıyla ilçe ve ilk kademe belediyelerine malî yardım yapabilir.

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

Büyükşehir belediyesi ile bağlı kuruluşları, belediye başkanının onayı ile en geç bir yıl içinde geri ödenmek üzere birbirlerinin nakit ihtiyacını karşılayabilir. Bu şekildeki ödünç vermelerde faiz uygulanmaz.

Yapılacak herhangi bir yatırımın büyükşehir belediyesi ile bağlı kuruluşlarından bir veya birkaçını aynı anda ilgilendirdiği ve tek elden yapılmasının maliyetleri düşüreceğinin anlaşıldığı durumlarda, büyükşehir belediye meclisi, yatırımı kurumlardan birinin yapmasına karar verebilir. Bu takdirde yatırımın ilgili diğer kurumu ilgilendiren kısmına ait harcama tutarı o kurumun hesabında borç, yatırımcı kuruluş hesabında alacak olarak gösterilir.

Uygulanacak hükümler

MADDE 27.- Bu Kanunda hüküm bulunmayan durumlarda, Belediyeler Kanunu ve diğer kanunların belediyelere ilişkin hükümleri ilgisine göre büyükşehir, büyükşehir ilçe ve ilk kademe belediyeleri hakkında da uygulanır.

Yürürlükten kaldırılan hükümler

MADDE 28.- 27.6.1984 tarihli ve 3030 sayılı Büyük Şehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun ile aynı Kanunun ek ve değişiklikleri; 18.1.1984 tarihli ve 2972 sayılı Mahallî İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanunun 24 üncü maddesi; 9.8.1983 tarihli ve 2872 sayılı Çevre Kanununun 24 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin üçüncü paragrafı yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 29.- 18.1.1984 tarihli ve 2972 sayılı Mahallî İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanunun 4 üncü maddesi ve başlığı ile birlikte 6 ncı maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Madde 4.- Büyükşehir belediye başkanının seçiminde, seçim çevresi büyükşehir belediye sınırları içidir.

Büyükşehir belediye sınırları içindeki ilçe ve ilk kademe belediye başkanı ve belediye meclis üyeleriyle büyükşehir belediye meclis üyelerinin seçimlerinde seçim çevreleri, ilçe ve ilk kademe belediyesinin sınırları içidir."

"Büyükşehir belediye meclisine seçilecek üye sayısı

Madde 6.- Büyükşehir belediye meclisine, büyükşehir belediye sınırları içinde kalan seçim çevreleri için belirlenen belediye meclisleri üye sayısının beşte biri oranında üye doğrudan seçilir.

Bu hesaplamada artık sayılar dikkate alınmaz.

Yedek üyelikler de aynı usulle hesaplanır."

GEÇİCİ MADDE 1.- Büyükşehir belediyeleri, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren en geç iki yıl içinde büyükşehirin 1/25.000 ölçekli nazım imar planlarını yapar veya yaptırır.

(Hükümetin Teklif Ettiği Metin)

Yürürlük

MADDE 30.- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 31.- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Recep Tayyip Erdoğan

Başbakan

Dışişleri Bak. ve Başb. Yrd. V. Devlet Bak. ve Başb. Yrd. V.	Devlet Bak. ve Başb. Yrd.	
<i>B. Atalay</i>	<i>R. Akdağ</i>	<i>M. A. Şahin</i>
Devlet Bakanı	Devlet Bakanı	Devlet Bakanı
<i>B. Atalay</i>	<i>A. Babacan</i>	<i>M. Aydın</i>
Devlet Bakanı	Devlet Bakanı V.	Adalet Bakanı V.
<i>G. Akşit</i>	<i>A. Coşkun</i>	<i>M. A. Şahin</i>
Millî Savunma Bakanı V.	İçişleri Bakanı	Maliye Bakanı
<i>A. Aksu</i>	<i>A. Aksu</i>	<i>K. Unakıtan</i>
Millî Eğitim Bakanı	Bayındırlık ve İskân Bakanı	Sağlık Bakanı
<i>H. Çelik</i>	<i>Z. Ergezen</i>	<i>R. Akdağ</i>
Ulaştırma Bakanı	Tarım ve Köyişleri Bakanı	Çalışma ve Sos. Güv. Bakanı
<i>B. Yıldırım</i>	<i>S. Güçlü</i>	<i>M. Başesgioğlu</i>
Sanayi ve Ticaret Bakanı	En. ve Tab. Kay. Bakanı	Kültür ve Turizm Bakanı
<i>A. Coşkun</i>	<i>M. H. Güler</i>	<i>E. Mumcu</i>
	Çevre ve Orman Bakanı	
	<i>O. Pepe</i>	

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN

BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ KANUNU TASARISI

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam ve Tanımlar

Amaç

MADDE 1.- Bu Kanunun amacı, büyükşehir belediyesi yönetiminin hukukî statüsünü düzenlemek, hizmetlerin planlı, programlı, etkin, verimli ve uyum içinde yürütülmesini sağlamaktır.

Kapsam

MADDE 2.- Bu Kanun, büyükşehir belediyesiyle, büyükşehir sınırları içindeki belediyeleri kapsar.

Tanımlar

MADDE 3.- Bu Kanunun uygulanmasında;

a) Büyükşehir belediyesi: En az üç ilçe veya ilk kademe belediyesini kapsayan, bu belediyeler arasında koordinasyonu sağlayan; kanunlarla verilen görev ve sorumlulukları yerine getiren, yetkileri kullanan; idarî ve malî özerkliğe sahip ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişisini,

b) Büyükşehir belediyesinin organları: Büyükşehir belediye meclisi, büyükşehir belediye encümeni ve büyükşehir belediye başkanını,

c) İlçe belediyesi: Büyükşehir belediyesi sınırları içinde kalan ilçe belediyesini,

d) İlk kademe belediyesi: Büyükşehir belediye sınırları içinde ilçe kurulmaksızın oluşturulan ve büyükşehir ilçe belediyeleriyle aynı yetki, imtiyaz ve sorumluluklara sahip belediyeyi, ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Büyükşehir Belediyesinin Kuruluşu ve Sınırları

Kuruluş

MADDE 4.- Belediye sınırları içindeki ve bu sınırlara en fazla 10.000 metre uzaklıktaki yerleşim birimlerinin son nüfus sayımına göre toplam nüfusu 750.000'den fazla olan il belediyeleri, fizikî yerleşim durumları ve ekonomik gelişmişlik düzeyleri de dikkate alınarak, kanunla büyükşehir belediyesine dönüştürülebilir.

Büyükşehir belediyesinin sınırları

MADDE 5.- Büyükşehir belediyelerinin sınırları, adını aldıkları büyükşehirlerin belediye sınırlarıdır.

İlçe belediyelerinin sınırları, bu ilçelerin, büyükşehir belediyesi içinde kalan kısımlarının sınırlarıdır.

İlk kademe belediyelerinin, büyükşehir belediye sınırları dışında, belediye sınırı olamaz.

(Plan ve Bütçe Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

Büyükşehir belediyesine katılma

MADDE 6.- Büyükşehir belediyesinin sınırları çevresinde ve aynı il sınırları içinde bulunan belediye ve köylerin, büyükşehir belediyesine katılması konusunda Belediye Kanunu hükümleri uygulanır. Bu durumda katılma kararı, ilgili ilçe veya ilk kademe belediye meclisinin talebi üzerine, büyükşehir belediye meclisi tarafından alınır.

İmar düzeni ve temel alt yapı hizmetlerinin zorunlu kıldığı durumlarda, birinci fıkrada belirtilen belediye ve köyler, büyükşehir belediye meclisinin kararı ve İçişleri Bakanlığının önerisi üzerine Bakanlar Kurulu kararı ile büyükşehir belediyesi sınırları içine alınabilir.

Büyükşehir belediyesi sınırları içine katılan ilçe belediyeleri ile nüfusu 50.000 ve üzerinde olan belediyeler, büyükşehir ilçe veya ilk kademe belediyesine dönüşür. Diğer belediyeler ile köylerin tüzel kişiliği kalkar. Tüzel kişiliği kalkan belediyelerin katılacağı ve köylerin mahalle olarak bağlanacağı belediyeler, Bakanlar Kurulu kararında belirtilir.

İlçe ve ilk kademe belediyesi olarak büyükşehir belediye sınırları içine katılan belediyeler, büyükşehir belediye meclisinde seçiliş sıralarına göre tespit edilecek beşte bir oranında meclis üyesi ile temsil edilirler. Bu durum ilk mahallî idareler genel seçimine kadar geçerlidir. Bu belediyelerin başkanları hakkında 12 nci maddenin ikinci fıkrası hükümleri uygulanır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Büyükşehir Belediyesinin Görev Yetki ve Sorumlulukları

Büyükşehir, ilçe ve ilk kademe belediyelerinin görev ve sorumlulukları

MADDE 7.- Büyükşehir belediyesinin görev, yetki ve sorumlulukları şunlardır:

a) İlçe ve ilk kademe belediyelerinin görüşlerini alarak büyükşehir belediyesinin stratejik planını, yıllık hedeflerini, yatırım programlarını ve bunlara uygun olarak bütçesini hazırlamak,

b) Çevre düzeni planına uygun olmak kaydıyla, büyükşehir belediye ve mücavir alan sınırları içinde 1/2000 ile 1/25.000 arasındaki her ölçekte nazım imar planını yapmak, yaptırmak ve onaylayarak uygulamak; büyükşehir içindeki belediyelerin nazım plana uygun olarak hazırlayacakları uygulama imar planlarını, bu planlarda yapılacak değişiklikleri, parselasyon planlarını ve imar ıslah planlarını aynen veya değiştirilerek onaylamak ve uygulanmasını denetlemek; nazım imar planının yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde uygulama imar planlarını ve parselasyon planlarını yapmayan ilçe ve ilk kademe belediyelerinin uygulama imar planlarını ve parselasyon planlarını yapmak veya yaptırmak.

c) Kanunlarla büyükşehir belediyesine verilmiş görev ve hizmetlerin gerektirdiği proje, yapım, bakım ve onarım işleriyle ilgili her ölçekteki imar planlarını, parselasyon planlarını ve her türlü imar uygulamasını yapmak ve ruhsatlandırmak, 20.7.1966 tarihli ve 775 sayılı Gecekondu Kanununda belediyelere verilen yetkileri kullanmak.

d) Büyükşehir belediyesi tarafından yapılan veya işletilen alanlardaki işyerlerine büyükşehir belediyesinin sorumluluğunda bulunan alanlarda işletilecek yerlere ruhsat vermek ve denetlemek.

e) Belediye Kanununun 68 ve 72 nci maddelerindeki yetkileri kullanmak.

f) Büyükşehir ulaşım ana planını yapmak veya yaptırmak ve uygulamak; ulaşım ve toplu taşıma hizmetlerini planlamak ve koordinasyonu sağlamak; kara, deniz, su ve demiryolu üzerinde

(Plan ve Bütçe Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

işletilen her türlü servis ve toplu taşıma araçları ile taksi sayılarını, bilet ücret ve tarifelerini, zaman ve güzergâhlarını belirlemek; durak yerleri ile karayolu, yol, cadde, sokak, meydan ve benzeri yerler üzerinde araç park yerlerini tespit etmek ve işletmek, işlettirmek veya kiraya vermek; kanunların belediyelere verdiği trafik düzenlemesinin gerektirdiği bütün işleri yürütmek.

g) Büyükşehir belediyesinin yetki alanındaki meydan, bulvar, cadde ve ana yolları yapmak, yaptırmak, bakım ve onarımını sağlamak, kentsel tasarım projelerine uygun olarak bu yerlere cephesi bulunan yapılara ilişkin yükümlülükler koymak; ilân ve reklam asılacak yerleri ve bunların şekil ve ebadını belirlemek; meydan, bulvar, cadde, yol ve sokak ad ve numaraları ile bunlar üzerindeki binalara numara verilmesi işlerini gerçekleştirmek.

h) Coğrafi ve kent bilgi sistemlerini kurmak.

i) Sürdürülebilir kalkınma ilkesine uygun olarak çevrenin, tarım alanlarının ve su havzalarının korunmasını sağlamak; ağaçlandırma yapmak; hafriyat toprağı, moloz, kum ve çakıl depolama alanlarını, odun ve kömür satış ve depolama sahalarını belirlemek, bunların taşınmasında çevre kirliliğine meydan vermeyecek tedbirler almak; büyükşehir katı atık yönetim planını yapmak, yaptırmak; katı atıkların kaynakta toplanması ve aktarma istasyonuna kadar taşınması hariç katı atıkların ve hafriyatın yeniden değerlendirilmesi, depolanması ve bertaraf edilmesine ilişkin hizmetleri yerine getirmek, bu amaçla tesisler kurmak, kurdurmak, işletmek veya işlettirmek; sanayi ve tıbbî atıklara ilişkin hizmetleri yürütmek, bunun için gerekli tesisleri kurmak, kurdurmak, işletmek veya işlettirmek; deniz araçlarının atıklarını toplamak, toplatmak, arıtmak ve bununla ilgili gerekli düzenlemeleri yapmak.

j) Gıda ile ilgili olanlar dâhil birinci sınıf gayrisihhî müesseseleri ruhsatlandırmak ve denetlemek, yiyecek ve içecek maddelerinin tahlillerini yapmak üzere laboratuvarlar kurmak ve işletmek.

k) Büyükşehir belediyesinin yetkili olduğu veya işlettiği alanlarda zabıta hizmetlerini yerine getirmek.

l) Yolcu ve yük terminalleri, kapalı ve açık otoparklar yapmak, yaptırmak, işletmek, işlettirmek veya ruhsat vermek.

m) Büyükşehirin bütünlüğüne hizmet eden sosyal donatılar, bölge parkları, hayvanat bahçeleri, hayvan barınakları, kütüphane, müze, spor, dinlenme, eğlence ve benzeri yerleri yapmak, yaptırmak, işletmek veya işlettirmek; gerektiğinde amatör spor kulüplerine malzeme desteğı sağlamak, amatör takımlar arasında spor müsabakaları düzenlemek, yurt içi ve yurt dışı müsabakalarda üstün başarı gösteren veya derece alan sporculara belediye meclis kararıyla ödül vermek.

n) Gerektiğinde sağlık, eğitim ve kültür hizmetleri için bina ve tesisler yapmak, kamu kurum ve kuruluşlarına ait bu hizmetlerle ilgili bina ve tesislerin her türlü bakımını, onarımını yapmak ve gerekli malzeme desteğini sağlamak.

o) Kültür ve tabiat varlıkları ile tarihî dokunun ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerinin korunmasını sağlamak, bu amaçla bakım ve onarımını yapmak, korunması mümkün olmayanları aslına uygun olarak yeniden inşa etmek.

p) Büyükşehir içindeki toplu taşıma hizmetlerini yürütmek ve bu amaçla gerekli tesisleri kurmak, kurdurmak, işletmek veya işlettirmek, büyükşehir sınırları içindeki kara ve denizde taksi ve servis araçları dahil toplu taşıma araçlarına ruhsat vermek.

(Plan ve Bütçe Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

r) Su ve kanalizasyon hizmetlerini yürütmek, bunun için gerekli baraj ve diğer tesisleri kurmak, kurdurmak ve işletmek; derelerin ıslahını yapmak; kaynak suyu veya arıtma sonunda üretilen suları pazarlamak.

s) Mezarlık alanlarını tespit etmek, mezarlıklar tesis etmek, işletmek, işlettirmek, defin ile ilgili hizmetleri yürütmek.

t) Her çeşit toptancı hallerini ve mezbahaları yapmak, yaptırmak, işletmek veya işlettirmek, imar planında gösterilen yerlerde yapılacak olan özel hal ve mezbahaları ruhsatlandırmak ve denetlemek.

u) İl düzeyinde yapılan planlara uygun olarak, doğal afetlerle ilgili planlamaları ve diğer hazırlıkları büyükşehir ölçeğinde yapmak; gerektiğinde diğer afet bölgelerine araç, gereç ve malzeme desteği vermek; itfaiye ve acil yardım hizmetlerini yürütmek; patlayıcı ve yanıcı madde üretim ve depolama yerlerini tespit etmek, konut, işyeri, eğlence yeri, fabrika ve sanayi kuruluşları ile kamu kuruluşlarını yangına ve diğer afetlere karşı alınacak önlemler yönünden denetlemek, bu konuda mevzuatın gerektirdiği izin ve ruhsatları vermek.

v) Sağlık merkezleri, hastaneler, gezici sağlık üniteleri ile yetişkinler, yaşlılar, engelliler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik her türlü sosyal ve kültürel hizmetleri yürütmek, geliştirmek ve bu amaçla sosyal tesisler kurmak, meslek ve beceri kazandırma kursları açmak, işletmek veya işlettirmek, bu hizmetleri yürütürken üniversiteler, yüksek okullar, meslek liseleri, kamu kuruluşları ve sivil toplum örgütleri ile işbirliği yapmak.

y) Merkezî ısıtma sistemleri kurmak, kurdurmak, işletmek veya işlettirmek.

z) Afet riski taşıyan veya can ve mal güvenliği açısından tehlike oluşturan binaları insandan tahliye etmek ve yıkmak.

Büyükşehir belediyeleri birinci fıkranın (c) bendinde belirtilen yetkilerini, imar planlarına uygun olarak kullanmak ve ilgili belediyeye bildirmek zorundadır.

İlçe ve ilk kademe belediyelerinin görev ve yetkileri şunlardır:

a) Kanunlarla münhasıran büyükşehir belediyesine verilen görevler ile birinci fıkrada sayılanlar dışında kalan görevleri yapmak ve yetkileri kullanmak.

b) Büyükşehir katı atık yönetim planına uygun olarak, katı atıkları toplamak ve aktarma istasyonuna taşımak.

c) Sıhhi işyerlerini, 2 nci ve 3 üncü sınıf gayrisıhhi müesseseleri, umuma açık istirahat ve eğlence yerlerini ruhsatlandırmak ve denetlemek.

d) Birinci fıkrada belirtilen hizmetlerden; otopark, spor, dinlenme ve eğlence yerleri ile parkları yapmak; yaşlılar, özürlüler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik sosyal ve kültürel hizmetler sunmak; mesleki eğitim ve beceri kursları açmak; sağlık, eğitim, kültür tesis ve binalarının yapım, bakım ve onarımı ile kültür ve tabiat varlıkları ve tarihi dokuyu korumak; kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerinin geliştirilmesine ilişkin hizmetler yapmak.

e) Defin ile ilgili hizmetleri yürütmek.

(Plan ve Bütçe Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

Alt yapı hizmetleri

MADDE 8.- Büyükşehir içindeki alt yapı hizmetlerinin koordinasyon içinde yürütülmesi amacıyla büyükşehir belediye başkanı ya da görevlendirdiği kişinin başkanlığında, yönetmelikle belirlenecek kamu kurum ve kuruluşları ile özel kuruluşların temsilcilerinin katılacağı alt yapı koordinasyon merkezi kurulur. Büyükşehir ilçe ve ilk kademe belediye başkanları kendi belediyesini ilgilendiren konuların görüşülmesinde koordinasyon merkezlerine üye olarak katılırlar. Altyapı koordinasyon merkezi toplantılarına ayrıca gündemdeki konularla ilgili kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının (oda üst kuruluşu bulunan yerlerde üst kuruluşun) temsilcileri de davet edilerek görüşleri alınır.

Alt yapı koordinasyon merkezi, kamu kurum ve kuruluşları ile özel kuruluşlar tarafından büyükşehir içinde yapılacak alt yapı yatırımları için kalkınma planı ve yıllık programlara uygun olarak yapılacak taslak programları birleştirerek kesin program hâline getirir. Bu amaçla, kamu kurum ve kuruluşları ile özel kuruluşlar alt yapı koordinasyon merkezinin isteyeceği coğrafi bilgi sistemleri dâhil her türlü bilgi ve belgeyi vermek zorundadırlar. Kesin programlarda birden fazla kamu kurum ve kuruluşu tarafından aynı anda yapılması gerekenler ortak programa alınır. Ortak programa alınan alt yapı hizmetleri için belediye ve diğer bütün kamu kurum ve kuruluşlarının bütçelerine konulan ödenekler, alt yapı koordinasyon merkezi bünyesinde oluşturulacak Alt Yapı Yatırım Hesabına aktarılır.

Ortak programa alınan hizmetler için kamu kurum ve kuruluş bütçelerinde yeterli ödeneğin bulunmadığının bildirilmesi durumunda, büyükşehir belediyesi veya ilgisine göre bağlı kuruluş bütçelerinden bu hizmetler için kaynak ayrılabilir. Kamu kurum ve kuruluşları alt yapı ortak yatırım hizmetleri için harcanan miktarda ödeneği, yeniden değerlendirme oranını da dikkate alarak ertesi yıl bütçesinde ayırır. Ayrılan bu ödenek belediye veya ilgili bağlı kuruluşunun hesabına aktarılır. Bu bedel ödenmeden ilgili kamu kurum veya kuruluşu, büyükşehir belediyesi sınırlarında yeni bir yatırım yapamaz.

Ortak programa alınmayan yatırımlar için bakanlıklar, ilgili belediye ve diğer kamu kurum ve kuruluşları alt yapı koordinasyon merkezi tarafından belirlenen programa göre harcamalarını kendi bütçelerinden yaparlar.

Koordinasyon merkezleri tarafından alınan ortak yatırım ve toplu taşımayla ilgili kararlar, belediye ve bütün kamu kurum ve kuruluşlarıyla ilgililer için bağlayıcıdır.

Alt yapı koordinasyon merkezinin çalışma esas ve usulleri ile bu kurullara katılacak kamu kurum ve kuruluş temsilcileri, İçişleri Bakanlığı tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenir. İçişleri Bakanlığı, çıkarılacak bu yönetmeliğin, alt yapı yatırım hesabının kullanılması ve ödenek tahsisi ve aktarımına ilişkin kısımları hakkında, Maliye Bakanlığı ve Devlet Planlama Teşkilâtı Müsteşarlığının görüşünü alır.

Ulaşım hizmetleri

MADDE 9.- Büyükşehir içindeki kara, deniz, su, göl ve demiryolu üzerinde her türlü taşımacılık hizmetlerinin koordinasyon içinde yürütülmesi amacıyla, büyükşehir belediye başkanı ya da görevlendirdiği kişinin başkanlığında, yönetmelikle belirlenecek kamu kurum ve kuruluş temsilcilerinin katılacağı ulaşım koordinasyon merkezi kurulur. Büyükşehir ilçe ve ilk kademe belediye başkanları kendi belediyesini ilgilendiren konuların görüşülmesinde koordinasyon merkezlerine üye olarak katılırlar. Ulaşım koordinasyon merkezi toplantılarına ayrıca gündemdeki konularla il-

(Plan ve Bütçe Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

gili kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının (oda üst kuruluşu bulunan yerlerde üst kuruluşun) temsilcileri de davet edilerek görüşleri alınır.

Bu Kanun ile Büyükşehir Belediyesine verilen trafik hizmetlerini planlama, koordinasyon ve güzergah belirlemesi ile taksi, dolmuş ve servis araçlarının durak ve araç park yerleri ile sayısını tespitine ilişkin yetkiler ile büyükşehir sınırları dahilinde il trafik komisyonunun yetkileri ulaşım koordinasyon merkezi tarafından kullanılır.

Ulaşım koordinasyon merkezi kararları, Büyükşehir belediye başkanının onayı ile yürürlüğe girer.

Ulaşım koordinasyon merkezi tarafından toplu taşıma ile ilgili alınan kararlar, belediyeler ve bütün kamu kurum ve kuruluşlarıyla ilgililer için bağlayıcıdır.

Koordinasyon merkezinin çalışma esas ve usulleri ile bu kurullara katılacak kamu kurum ve kuruluş temsilcileri, İçişleri Bakanlığı tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenir.

Büyükşehir belediyelerine bu Kanun ile verilen görev ve yetkilerin uygulanmasında, 13.10.1983 tarihli ve 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanununun bu Kanuna aykırı hükümleri uygulanmaz.

Büyükşehir belediyesinin yetkileri ve imtiyazları

MADDE 10.- Büyükşehir, ilçe ve ilk kademe belediyeleri; görevli oldukları konularda bu Kanunla birlikte Belediye Kanunu ve diğer mevzuat hükümleri ile ilgisine göre belediyelere tanınan yetki, imtiyaz ve muafiyetlere sahiptir.

Büyükşehir belediyesinin imar denetim yetkisi

MADDE 11.- Büyükşehir belediyesi, ilçe ve ilk kademe belediyelerinin imar uygulamalarını denetlemeye yetkilidir. Denetim yetkisi, konu ile ilgili her türlü bilgi ve belgeyi istemeyi, incelemeyi ve gerektiğinde bunların örneklerini almayı içerir. Bu amaçla istenecek her türlü bilgi ve belgeler en geç on beş gün içinde verilir. İmar uygulamalarının denetiminde kamu kurum ve kuruluşlarından, üniversiteler ve kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlardan yararlanılabilir.

Denetim sonucunda belirlenen eksiklik ve aykırılıkların giderilmesi için ilgili belediyeye üç ay geçmemek üzere süre verilir. Bu süre içinde eksiklik ve aykırılıklar giderilmediği takdirde, büyükşehir belediyesi eksiklik ve aykırılıkları gidermeye yetkilidir.

Büyükşehir belediyesi tarafından belirlenen ruhsatsız veya ruhsat ve eklerine aykırı yapılar, gerekli işlem yapılmak üzere ilgili belediyeye bildirilir. Belirlenen imara aykırı uygulama, ilgili belediye tarafından üç ay içinde giderilmediği takdirde, büyükşehir belediyesi 3.5.1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanununun 32 ve 42 nci maddelerinde belirtilen yetkilerini kullanma hakkını haizdir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Büyükşehir Belediyesinin Organları

Büyükşehir belediye meclisi

MADDE 12.- Büyükşehir belediye meclisi, büyükşehir belediyesinin karar organıdır ve ilgili kanunda gösterilen esas ve usullere göre seçilen üyelerden oluşur.

(Plan ve Bütçe Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

Büyükşehir belediye başkanı büyükşehir belediye meclisinin başkanı olup, büyükşehir içindeki diğer belediyelerin başkanları, büyükşehir belediye meclisinin doğal üyesidir.

Büyükşehir ilçe ve ilk kademe belediye meclisleri ile bunların çalışma usul ve esaslarına ilişkin diğer hususlarda Belediye Kanunu hükümleri uygulanır.

Meclis toplantısı

MADDE 13.- Büyükşehir belediye meclisi, her ayın ikinci haftası önceden meclis tarafından belirlenen günde mutat toplantı yerinde toplanır. Kasım ayı toplantısı dönem başı toplantısıdır.

Bütçe görüşmesine rastlayan toplantı süresi en çok yirmi, diğer toplantıların süresi en çok beş gündür.

Mutat toplantı yeri dışında toplanılmasının zorunlu olduğu durumda üyelere önceden bilgi vermek kaydıyla belediye hudutları dahilinde meclis başkanının belirlediği yerde toplantı yapılır. Ayrıca, toplantının yeri ve zamanı mutat usullerle belde halkına duyurulur.

Meclis kararlarının kesinleşmesi

MADDE 14.- Büyükşehir belediye başkanı, hukuka aykırı gördüğü belediye meclisi kararlarını, yedi gün içinde gerekçesini de belirterek yeniden görüşülmek üzere belediye meclisine iade edebilir.

Yeniden görüşülmesi istenilmeyen kararlar ile yeniden görüşülmesi istenip de büyükşehir belediye meclisi üye tam sayısının salt çoğunluğuyla ısrar edilen kararlar kesinleşir.

Büyükşehir belediye başkanı, meclisin ısrarı ile kesinleşen kararlar aleyhine on gün içinde idarî yargıya başvurabilir.

Kararlar kesinleştiği tarihten itibaren en geç yedi gün içinde mahallin en büyük mülki idare amirine gönderilir. Mülki idare amirine gönderilmeyen kararlar yürürlüğe girmez.

Mülki idare amiri hukuka aykırı gördüğü kararlar aleyhine on gün içinde idarî yargı mercilerine başvurabilir.

İlçe ve ilk kademe belediye meclislerinin bütçe ve imarla ilgili olanlar dışındaki kararları dayanak belgeleriyle birlikte büyükşehir belediye başkanına gönderilir. Büyükşehir belediye başkanı, yedi gün içinde, gerekçesini de belirterek hukuka aykırı gördüğü kararların yeniden görüşülmesini isteyebilir. İlgili meclis, üye tam sayısının salt çoğunluğu ile kararında ısrar ederse karar kesinleşir.

Kesinleşen kararlar yedi gün içinde büyükşehir belediyesine gönderilir. Belediye başkanı, kesinleşen kararın iptali için on gün içinde idarî yargı mercisine başvurabilir.

Büyükşehir kapsamındaki ilçe ve ilk kademe belediye meclisleri tarafından alınan imara ilişkin kararlar, kararın gelişinden itibaren üç ay içinde büyükşehir belediye meclisi tarafından nazım imar planına uygunluğu yönünden incelenerek aynen veya değiştirilerek kabul edildikten sonra büyükşehir belediye başkanına gönderilir.

İhtisas komisyonları

MADDE 15.- Büyükşehir belediye meclisi, her dönem başı toplantısında, üyeleri arasından seçilecek en az beş en çok dokuz kişiden oluşan ihtisas komisyonları kurabilir.

(Plan ve Bütçe Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

İhtisas komisyonları, her siyasi parti grubunun ve bağımsız üyelerin büyükşehir belediye meclisindeki üye sayısının meclis üye tam sayısına oranlanması suretiyle oluşur. İmar ve bayındırlık komisyonu, çevre ve sağlık komisyonu, plan ve bütçe komisyonu, eğitim, kültür, gençlik ve spor komisyonu ile ulaşım komisyonunun kurulması zorunludur.

Meclis toplantısını müteakip imar komisyonu en fazla on işgünü diğer komisyonlar ise beş iş günü toplanarak kendisine havale edilen işleri sonuçlandırır. Komisyon bu sürenin sonunda raporunu meclise sunmadığı takdirde, konu meclis başkanlığı tarafından doğrudan meclis gündemine alınır.

Komisyon çalışmalarında uzman kişilerden yararlanılabilir. Gündemdeki konularla ilgili olmak üzere; kurum temsilcileri, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, üniversitelerin ilgili bölümlerinin, sendikalar (oda üst kuruluşu bulunan yerlerde üst kuruluşun, sendika konfederasyonunun bulunduğu yerde konfederasyonun) ve uzmanlaşmış sivil toplum örgütlerinin temsilcileri ile davet edilen uzman kişiler, oy hakkı olmaksızın ihtisas komisyonu toplantılarına katılabilir ve görüş bildirebilir.

İhtisas komisyonlarının görev alanına giren işler bu komisyonlarda görüşüldükten sonra büyükşehir belediye meclisinde karara bağlanır.

Komisyon raporları alenidir, çeşitli yollarla halka duyurulur ve isteyenlere büyükşehir belediye meclisi tarafından belirlenecek maliyet bedeli karşılığında verilir.

Büyükşehir belediye encümeni

MADDE 16.- Büyükşehir belediye encümeni, büyükşehir belediye başkanının başkanlığında, belediye meclisinin her yıl kendi üyeleri arasından bir yıl için, gizli oyla seçeceği beş üye ile biri mali hizmetler birim amiri olmak üzere büyükşehir belediye başkanının her yıl birim amirleri arasından seçeceği beş üyeden oluşur.

Belediye başkanının katılmadığı toplantılarda, encümen toplantılarına genel sekreter başkanlık eder.

Büyükşehir belediye encümeninin başkanı ve seçilmiş üyelerine, 12.000 gösterge rakamının Devlet memur aylıkları için belirlenen katsayı ile çarpımı sonucu bulunacak miktarda aylık brüt ödenek verilir. Encümenin memur üyelerine bu miktarın yarısı ödenir.

Büyükşehir belediye başkanı

MADDE 17.- Büyükşehir belediye başkanı, büyükşehir belediye idaresinin başı ve tüzel kişiliğinin temsilcisidir. Büyükşehir belediye başkanı, ilgili kanunda gösterilen esas ve usullere göre büyükşehir belediyesi sınırları içindeki seçmenler tarafından doğrudan seçilir.

Büyükşehir belediye başkan vekili, Belediye Kanunundaki usullere göre belirlenir. Ancak, büyükşehir kapsamındaki ilçe ve ilk kademe belediye başkanları büyükşehir belediye başkan vekili olamaz.

Büyükşehir belediye başkanı, görevinin devamı süresince, siyasi partilerin genel idare kurulu ve/veya parti meclislerinde görev alabilir. Ancak, genel merkez yönetim ve denetim organları ile il, ilçe ve belde teşkilatının organlarında görev alamaz; profesyonel spor klüplerinin başkanlığını yapamaz, yönetiminde bulunamaz.

(Plan ve Bütçe Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

Büyükşehir belediye başkanının görev ve yetkileri

MADDE 18.- Büyükşehir belediye başkanının görev ve yetkileri şunlardır:

- a) Belediye teşkilatının en üst amiri olarak belediye teşkilatını sevk ve idare etmek, beldenin ve belediyenin hak ve menfaatlerini korumak,
- b) Belediyeyi stratejik plana uygun olarak yönetmek, belediye idaresinin kurumsal stratejilerini oluşturmak, bu stratejilere uygun olarak bütçeyi hazırlamak ve uygulamak, belediye faaliyetlerinin ve personelinin performans ölçütlerini belirlemek, izlemek ve değerlendirmek, bunlarla ilgili raporları meclise sunmak,
- c) Büyükşehir belediye meclisi ve encümenine başkanlık etmek, bu organların kararlarını uygulamak,
- d) Bu Kanunla büyükşehir belediyesine verilen görev ve hizmetlerin etkin ve verimli bir şekilde uygulanabilmesi için gerekli önlemleri almak.
- e) Büyükşehir belediyesinin ve bağlı kuruluşları ile işletmelerinin etkin ve verimli yönetilmesini sağlamak, büyükşehir belediyesi ve bağlı kuruluşları ile işletmelerinin bütçe tasarılarını, bütçe üzerindeki değişiklik önerilerini ve bütçe kesin hesap cetvellerini hazırlamak.
- f) Büyükşehir belediyesinin hak ve menfaatlerini izlemek, alacak ve gelirlerinin tahsilini sağlamak.
- g) Yetkili organların kararını almak şartıyla, büyükşehir belediyesi adına sözleşme yapmak, karşılıksız bağışları kabul etmek ve gerekli tasarruflarda bulunmak.
- h) Mahkemelerde davacı veya davalı sıfatıyla ve resmi mercilerde büyükşehir belediyesini temsil etmek, belediye ve bağlı kuruluş avukatlarına veya özel avukatlara temsil ettirmek.
- i) Belediye personelinin atamak, belediye ve bağlı kuruluşlarını denetlemek.
- j) Gerektiğinde bizzat nikâh kıymak.
- k) Diğer kanunların belediye başkanlarına verdiği görev ve yetkilerden büyükşehir belediyesi görevlerine ilişkin olan hizmetleri yerine getirmek ve yetkileri kullanmak.
- l) Gerektiğinde görev ve yetkilerinden bir veya birkaçını ilçe veya ilk kademe belediye başkanına devretmek.
- m) Bütçede yoksul ve muhtaçlar için ayrılan ödeneği kullanmak.

Belediye başkanlığının sona ermesi

MADDE 19.- Belediye Kanunundaki hükümler saklı kalmak kaydıyla büyükşehir belediye meclisinin feshine neden olan eylem ve işlemlere katılan büyükşehir, ilçe ve ilk kademe belediye başkanlarının görevlerine Danıştay kararıyla son verilir.

Danışmanlar

MADDE 20.- Nüfusu iki milyonu aşan büyükşehir belediyelerinde on, diğer büyükşehir belediyelerinde beşi geçmemek üzere başkan danışmanı görevlendirilebilir. Danışman olarak görevlendirileceklerin en az dört yıllık yüksek öğrenim kurumlarından mezun olması şarttır. Danışman olarak görevlendirilme, memuriyete geçiş, sözleşmeli veya işçi statüsünde çalışma dahil, ilgililer açısından herhangi bir hak teşkil etmez. Danışmanların görev süreleri sözleşme süresi ile sınırlıdır. Ancak bu süre belediye başkanının görev süresini aşamaz.

(Plan ve Bütçe Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

Danışmanlara, her türlü ödemeler dâhil, büyükşehir belediyesi genel sekreterine ödenen brüt aylık miktarının yüzde 75'ini aşmamak üzere belediye meclisinin belirlediği miktarda brüt ücret ödenir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Büyükşehir Belediyesi Teşkilâtı ve Personeli

Büyükşehir belediye teşkilâtı

MADDE 21.- Büyükşehir belediyesi teşkilâtı; norm kadro esaslarına uygun olarak, genel sekreterlik, daire başkanlıkları ve müdürlüklerden oluşur.

Birimlerin kurulması, kaldırılması veya birleştirilmesi büyükşehir belediyesi meclisinin kararı ile olur.

Genel sekreter; belediye hizmetlerini, belediye başkanının emir ve direktiflerine, mevzuat hükümlerine, belediyenin amaç ve politikalarına, stratejik planına ve yıllık programlarına uygun olarak yürütür.

Büyükşehir belediyesinde başkan yardımcısı bulunmaz. Hizmetlerin etkili ve verimli bir şekilde yürütülebilmesi için, genel sekretere yardımcı olmak üzere, nüfusu üç milyonun üzerindeki büyükşehir belediyelerinde en fazla beş, diğerlerinde en fazla üç genel sekreter yardımcısı atanabilir.

Personel istihdamı

MADDE 22.- Büyükşehir belediyesi personeli büyükşehir belediye başkanı tarafından atanır. Personelden müdür ve üstü unvanlı olanlar ilk toplantıda büyükşehir belediye meclisinin bilgisine sunulur.

Genel sekreter kadrosuna atananlar genel idare hizmet sınıfına dahil bakanlık genel müdürleri için ilgili mevzuatında öngörülen tüm haklardan aynen yararlanırlar.

Büyükşehir belediyesi daire başkanları, bağlı genel müdürlüklerin daire başkanlarının yararlandığı makam ve görev tazminatından aynen yararlanırlar.

Sözleşmeli ve işçi statüsünde çalışanlar hariç belediye memurlarına, başarı durumlarına göre toplam memur sayısının yüzde 10'unu ve Devlet memurlarına uygulanan aylık katsayının 30.000 gösterge rakamı ile çarpımı sonucu bulunacak miktarı geçmemek üzere hastalık ve yıllık izinleri dahil olmak üzere, çalıştıkları sürelerle orantılı olarak encümen kararıyla yılda en fazla iki kez ikramiye ödenebilir.

ALTINCI BÖLÜM

Mali Hükümler

Büyükşehir belediyesinin gelirleri

MADDE 23.- Büyükşehir belediyesinin gelirleri şunlardır:

a) Genel bütçe vergi gelirleri tahsilât toplamı üzerinden ilçe ve ilk kademe belediyelerine verilen paylardan Bakanlar Kurulu tarafından belirlenecek oranlar içinde ayrılarak İller Bankası tarafından gönderilecek pay.

b) Büyükşehir belediye sınırları içinde yapılan genel bütçe vergi gelirleri tahsilât toplamı üzerinden Maliye Bakanlığı tarafından hesaplanıp, ertesi ayın sonuna kadar ilgili büyükşehir belediyesine yatırılacak yüzde 5 pay.

(Plan ve Bütçe Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

c) 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanununda yer alan oran ve esaslara göre tahsil olunacak Elektrik ve Gaz Tüketim Vergileriyle müşterek bahislerden elde edilen Eğlence Vergisinin yüzde 50'si ilçe ve ilk kademe belediyelerine nüfuslarına göre dağıtılmak üzere ayrıldıktan sonra kalan yüzde 50'si.

d) Büyükşehir belediyesine bırakılan sosyal ve kültürel tesisler, spor, eğlence ve dinlenme yerleri ve yeşil sahalarda tahsil edilecek her türlü belediye vergi, resim ve harçları.

e) 7 nci maddenin birinci fıkrasının (g) bendinde belirtilen alanlar ile bu alanlara cephesi bulunan binalar üzerindeki her türlü ilân ve reklamların vergileri ile asma, tahsis ve bakım ücretleri.

f) 7 nci maddenin (f) bendine göre tespit edilen park yerlerinin işletilmesinden elde edilen gelirin ilçe ve ilk kademe belediyelerine nüfuslarına göre dağıtılacak %50'sinden sonra kalacak %50'si.

g) Hizmetlerin büyükşehir belediyesi tarafından yapılması şartıyla 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanununda belirtilen oran ve esaslara göre alınacak yol, su ve kanalizasyon harcamalarına katılma payları.

h) Kira, faiz ve ceza gelirleri.

i) Kamu idare ve müesseselerinin yardımları.

j) Bağlı kuruluşların kesin hesaplarındaki gelirleri ile giderleri arasında oluşan fazlalık sonucu aktarılacak gelirler.

k) Büyükşehir belediyesi iktisadî teşebbüslerinin safi hasılatından büyükşehir belediye meclisi tarafından belirlenecek oranda alınan hisseler.

l) Büyükşehir belediyesinin taşınır ve taşınmaz mal gelirleri.

m) Yapılacak hizmetler karşılığı alınacak ücretler.

n) Şartlı ve şartsız bağışlar,

o) Diğer gelirler.

Bakanlar Kurulu, birinci fıkranın (b) bendindeki yüzde 5 pay oranını iki katına kadar artırmaya veya kanunî haddine indirmeye yetkilidir. Bu payın %75'i bu tutardan düşülerek doğrudan ilgili belediye hesabına, kalan %25'i ise büyükşehir belediyelerine nüfuslarına göre dağıtılır. Hesaplama ve dağıtım işlemleri Maliye Bakanlığınca yapılır.

Büyükşehir belediyeleri ve bağlı kuruluşları ile ilçe ve ilk kademe belediyeleri, tahsil ettikleri vergiler ve benzeri mali yükümlülüklerden birbirlerine ödemeleri gereken paylar ile su, atık su ve doğalgaz bedellerini zamanında yatırmadıkları takdirde, ilgili belediye veya bağlı kuruluşun talebi üzerine, söz konusu tutar, İller Bankası tarafından, yükümlü belediyenin genel bütçe vergi gelirleri payından kesilerek alacaklı belediyenin hesabına aktarılır. Gecikmeden kaynaklanacak faiz ve benzeri her türlü zararın tazmini ile ilgili olarak büyükşehir belediye başkanı ve sayman şahsen sorumludur. Bu fıkra hükmü, ilçe ve ilk kademe belediyeleri hesabına yapılacak her türlü aktarmaları zamanında yapmayan büyükşehir belediye başkanı, bağlı kuruluş genel müdürleri ve saymanları hakkında da uygulanır.

(Plan ve Bütçe Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

Büyükşehir belediyesinin giderleri

MADDE 24.- Büyükşehir belediyesinin giderleri şunlardır:

a) Belediye hizmet binaları ve tesislerin temini, bakım ve onarımı için yapılan giderler.

b) Belediye personeline ve belediyenin seçilmiş organlarının üyelerine ödenen maaş, ücret, ödenek, huzur hakkı, yolluklar, hizmete ilişkin eğitim ile diğer giderler.

c) İlçe, ilk kademe belediyeleri ile bağlı kuruluşlara yapacakları yardımlar ve ortak proje giderleri.

d) Her türlü alt yapı, yapım, onarım ve bakım giderleri.

e) Belediye zabıta ve itfaiye hizmetleri ile diğer görev ve hizmetlerin yürütülmesi için yapılacak giderler.

f) Vergi, resim, harç, katılma payı, hizmet karşılığı alınacak ücretler ve diğer gelirlerin takip ve tahsili için yapılacak giderler.

g) Belediyenin kuruluşuna katıldığı şirket, kuruluş ve birliklerle ilgili ortaklık payı ile üyelik aidatı giderleri.

h) Mezarlıkların tesisi, korunması ve bakımına ilişkin giderler.

i) Faiz, borçlanmaya ilişkin diğer ödemeler ve sigorta giderleri.

j) Dar gelirlili, yoksul, muhtaç ve kimsesizler ile özürülülere yapılacak sosyal hizmet ve yardımlar.

k) Dava takip ve icra giderleri.

l) Temsil, tören, ağırlama ve tanıtım giderleri.

m) Avukatlık, danışmanlık ve denetim ödemeleri.

n) Kamu yararı görülen konularda yurt içi ve yurt dışı kamu sektörü, özel sektör ve sivil toplum örgütleriyle birlikte yapılan ortak hizmetler ve diğer proje giderleri.

o) Spor, sosyal, kültürel ve bilimsel etkinlikler için yapılan giderler.

p) Büyükşehir belediye hizmetleriyle ilgili olarak yapılan kamuoyu yoklaması ve araştırması giderleri.

r) Kanunla verilen görevler ve hizmetlerin yürütülmesi için yapılan diğer giderler.

Büyükşehir belediye bütçesi

MADDE 25.- Büyükşehir belediye bütçesi ile ilçe ve ilk kademe belediyelerinden gelen bütçeler büyükşehir belediye meclisine sunulur ve büyükşehir belediye meclisince yatırım ve hizmetler arasında bütünlük sağlayacak biçimde aynen veya değiştirilerek kabul edilir.

Büyükşehir, ilçe ve ilk kademe belediye bütçeleri, büyükşehir belediye meclisinde aynı toplantı döneminde ve birlikte görüşülerek karara bağlanır ve tek bütçe hâlinde bastırılır.

Büyükşehir belediye meclisi, ilçe ve ilk kademe belediyelerinin bütçelerini kabul ederken;

a) Bütçe metnindeki, kanun, tüzük ve yönetmeliklere aykırı madde ve ibareleri çıkarmaya veya değiştirmeye,

(Plan ve Bütçe Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

- b) Belediyenin tahsile yetkili olmadığı gelirleri çıkarmaya, kanunî sınırlar üzerinde veya altında belirlenmiş olan vergi ve harçların oran ve miktarlarını kanunda öngörülen sınırlarına çekmeye,
- c) Kesinleşmiş belediye borçları için, bütçeye konulması gerekip de konulmamış ödeneği eklemeye,
- d) Ortak yatırım programına alınan yatırımlar için gerekli ödeneği eklemeye,
- Yetkilidir.

Büyükşehir belediye meclisince ilçe ve ilk kademe belediye bütçelerinde yapılan değişikliklere karşı on gün içinde Danıştaya itiraz edilebilir. Danıştay itirazı otuz gün içinde karara bağlar.

Bütçenin hazırlanması ve uygulanmasına ilişkin diğer hususlarda Belediye Kanunu hükümleri uygulanır.

Şirket kurulması

MADDE 26.- Büyükşehir belediyesi kendisine verilen görev ve hizmet alanlarında, ilgili mevzuatta belirtilen usullere göre sermaye şirketleri kurabilir. Belediye başkanı, genel sekreter ve diğer belediye üst yöneticileri, bu şirketlerin yönetim ve denetim kurullarında görev alamazlar.

YEDİNCİ BÖLÜM

Çeşitli Hükümler

Belediyeler arası hizmet ilişkileri ve koordinasyon

MADDE 27.- Büyükşehir kapsamındaki belediyeler arasında hizmetlerin yerine getirilmesi bakımından uyum ve koordinasyon büyükşehir belediyesi tarafından sağlanır. Büyükşehir, ilçe ve ilk kademe belediyeleri arasında hizmetlerin yürütülmesiyle ilgili ihtilâf çıkması durumunda, büyükşehir belediye meclisi yönlendirici ve düzenleyici kararlar almaya yetkilidir.

Yeni kurulan büyükşehir belediyelerinde meydan, bulvar, cadde, yol, sokak, park, spor ve kültürel tesislerin büyükşehir belediyesi ile büyükşehir kapsamındaki diğer belediyeler arasında dağılımına ilişkin esaslar büyükşehir belediye meclisi tarafından belirlenir.

Büyükşehir belediyesi mücavir alanlarının ilçe ve ilk kademe belediyeleri arasındaki bölüşümü büyükşehir belediye meclisince yapılır.

Büyükşehir belediyesi, 7 nci maddede sayılan hizmetleri, malî ve teknik imkânları çerçevesinde, nüfus ve hizmet alanlarını dikkate alarak, bu hizmetlerden yararlanacak büyükşehir kapsamındaki diğer belediyeler arasında dengeli olarak yürütmek zorundadır. İlçe veya ilk kademe belediyelerine ait görevlerden bir veya birkaçı, bedeli kendileri tarafından karşılanmak ve istekte bulunmak kaydıyla, büyükşehir belediye meclisinin kararına dayanarak, ortaklaşa veya bizzat büyükşehir belediyesi tarafından yapılabilir.

Büyükşehir belediyesi, ilçe ve ilk kademe belediyeleri ile ortak projeler geliştirebilir ve yatırım yapabilir. Büyükşehir belediyesi, kesinleşmiş en son yıl bütçe gelirinin yüzde üçünü aşmamak ve bütçede ödeneği ayrılmış olmak şartıyla, ilgili belediyenin yatırım programında yer alan projelerin finansmanı için büyükşehir belediye başkanının teklifi ve meclisin kararıyla ilçe ve ilk kademe belediyelerine mali ve aynı yardım yapabilir.

Büyükşehir belediyesi ile bağlı kuruluşları, belediye başkanının onayı ile birbirlerinin nakit ihtiyacını karşılayabilir. Bu şekildeki ödünç vermelerde faiz uygulanmaz.

(Plan ve Bütçe Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

Yapılacak herhangi bir yatırımın büyükşehir belediyesi ile bağlı kuruluşlarından bir veya birkaçını aynı anda ilgilendirdiği ve tek elden yapılmasının maliyetleri düşüreceğinin anlaşıldığı durumlarda, büyükşehir belediye meclisi, yatırımı kuruluşlardan birinin yapmasına karar verebilir. Bu takdirde yatırımın ilgili diğer kurumu ilgilendiren kısmına ait harcama tutarı o kurumun hesabında borç, yatırımcı kuruluş hesabında alacak olarak gösterilir.

Diğer hükümler

MADDE 28.- Belediye Kanunu ve diğer ilgili kanunların bu kanuna aykırı olmayan hükümleri ilgisine göre büyükşehir, büyükşehir ilçe ve ilk kademe belediyeleri hakkında da uygulanır.

Değiştirilen hükümler

MADDE 29.- 18.1.1984 tarihli ve 2972 sayılı Mahallî İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanunun 4 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Madde 4.- Büyükşehir belediye başkanının seçiminde, seçim çevresi büyükşehir belediye sınırları içidir.

Büyükşehir belediye sınırları içindeki ilçe ve ilk kademe belediye başkanı ve belediye meclis üyeleriyle büyükşehir belediye meclis üyelerinin seçimlerinde seçim çevreleri, ilçe ve ilk kademe belediyesinin sınırları içidir."

MADDE 30.- 2972 sayılı Mahallî İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanunun 24 üncü maddesinin (a) bendindeki "her ilçe" ibaresinden sonra gelmek üzere "ve ilk kademe belediyesi" ibaresi eklenmiştir.

Yürürlükten kaldırılan hükümler

MADDE 31.- 27.6.1984 tarihli ve 3030 sayılı Büyük Şehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun ile aynı Kanunun ek ve değişiklikleri; 9.8.1983 tarihli ve 2872 sayılı Çevre Kanununun 24 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin üçüncü paragrafı yürürlükten kaldırılmıştır.

GEÇİCİ MADDE 1.- Büyükşehir belediyeleri, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren en geç iki yıl içinde büyükşehirin 1/25.000 ölçekli nazım imar planlarını yapar veya yaptırır.

GEÇİCİ MADDE 2.- Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte; büyükşehir belediye sınırları, İstanbul ve Kocaeli ilinde, il mülki sınıridir. Diğer büyükşehir belediyelerinde, mevcut valilik binası merkez kabul edilmek ve il mülki sınırları içinde kalmak şartıyla, nüfusu iki milyona kadar olan büyükşehirlerde yarıçapı yirmi kilometre, nüfusu iki milyondan fazla olan büyükşehirlerde, yarıçapı elli kilometre olan dairenin sınırı büyükşehir belediyesinin sınırını oluşturur.

Bu sınırlar içerisinde kalan ilçeler büyükşehir ilçe belediyeleri, beldeler büyükşehir ilk kademe belediyeleri haline gelir. Bu belediyeler hakkında Belediye Kanununun 11 inci maddesi uygulanmaz. İlçelerin mülki sınırları ile beldelerin belediye ve mücavir alan sınırları büyükşehir belediye sınıridir.

Bu sınırlar içinde kalan köylerin tüzel kişiliği sona ererek mahalleye dönüşür. Bu şekilde oluşan mahallelerin katılacağı ilçe veya ilk kademe belediyesi, Büyükşehir belediye meclisince belirlenir. Orman köylerinin tüzel kişiliği devam eder. Ancak ormanlarla ilgili diğer kanun hükümleri saklı kalmak üzere bu köyler imar bakımından büyükşehir belediyesinin mücavir alanı sayılır.

(Plan ve Bütçe Komisyonunun Kabul Ettiği Metin)

lar. Bu köylerde su ve kanalizasyon hizmetlerini yürütme görev ve yetkisi ilgili Büyükşehir belediyesine bağlı su ve kanalizasyon idaresine aittir.

Birinci fıkrada belirtilen mesafeler içerisinde Büyükşehir belediyesi kapsamına alınan ilçelerin mülki sınırları ile ilk kademe belediyelerinin mücavir alan sınırları içerisinde kalan köyler bu mesafelerin dışında kalsa bile Büyükşehir belediye sınırları içine alınır. Bağlı bulunduğu ilçe veya belde merkezinin birinci fıkrada belirtilen mesafelerin dışında kalması halinde bu ilçe ve beldelerin Büyükşehir belediye sınırları içerisinde kalan köyleri Büyükşehir belediye sınırları dışında bırakılır.

Büyükşehir belediye sınırlarına alınan belediyelerin organları Büyükşehir belediyesi ilçe veya ilk kademe belediyesi organları; köy muhtar ve ihtiyar heyeti ise mahalle muhtar ve ihtiyar heyeti olarak ilk mahalli idareler genel seçimine kadar görevlerine devam ederler.

Tüzel kişiliği kalkan köylerin mal varlıkları hak, alacak ve borçları mahalle olarak katıldıkları belediyeye devredilir.

Büyükşehir belediye kapsamına alınma nedeniyle meydana gelecek mülki sınır değişiklikleri katılma durumuna uygun olarak 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu hükümlerine göre çözülür.

GEÇİCİ MADDE 3.- Büyükşehir Belediyeleri ve bunlara bağlı kuruluşları ile sermayesinin % 50'den fazlası büyükşehir belediyelerine ait şirketlerin; 31.5.2004 tarihi itibarıyla diğer belediyeler ile kamu kurum ve kuruluşlarından olan kamu hukuku ve özel hukuka tabi alacakları, bunların diğer belediyeler ile kamu kurum ve kuruluşlarına olan borçlarına karşılık olmak üzere bu Kanunun yayımını izleyen altı ay içinde mahsup edilir.

Yukarıdaki fıkra uyarınca mahsup işlemleri yapıldıktan sonra büyükşehir belediyelerinin, kamu kurum ve kuruluşlarına olan borçları, genel bütçe vergi gelirlerinden her ay ayrılacak paylarının % 40'ını geçmemek üzere kesinti yapılarak tahsil edilir. Mahsup sonucu kalan bu tutarlara zam ve faiz uygulanmaz. Bu maddedeki alacak ve borçlar fer'ilerini de kapsar.

Bu maddeye göre yapılacak mahsup ve kesinti işlemleri, yılı bütçe kanunları ile ilişkilendirilmeksizin ilgili büyükşehir belediyesi ve uzlaşma komisyonu tarafından karara bağlanır. Uzlaşma komisyonu, Hazine Müsteşarlığından sorumlu bakan tarafından görevlendirilecek bir başkan ile Maliye Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı, Hazine Müsteşarlığı, Sayıştay Başkanlığı ve İller Bankasından birer temsilciden oluşur.

Yürürlük

MADDE 32.- Bu Kanunun 24 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi 1.1.2005 tarihinde, aynı maddenin ikinci fıkrası yayımını izleyen ay başında, diğer maddeleri ise yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 33.- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

